Leto VII, štev. 277 | Ljubljana, sreda 1. decembra 1926 | Poštnina pavšalirana. | Cena 3 Din

Izhaja od 4. zjutraj.

Stane mesečno Din 85—, za inozemstvo Din 40·— neobvezno.

Oglasi po tarifu.

Uredništvo: Ljubljana, Knaflova ulica štev. 5/I. Telefon štev. 72, ponoči tudi štev. 34

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova ulica št. 54. — Telefon št. 36.

Inseratni oddelek: Ljubljana, Prešernova ulica št. 4. — Telefon št. 492

Podružnici: Maribor, Barvarska ulica št. 1. — Celje, Aleksandrova cesta.

Račun pri poštnem ček. zavodu: Ljubljana št. 11.842 - Praha číslo 78.180. Wien, Nr. 105.847

Slovenci!

Po tisočletnem robstvu je tudi nam, ki vršimo važno dolžnost prednje straže Slovanstva na jugozapadu, zasijala davno zaželjena zarja zlate svobode. Iz svetovne vihre je rojena; s potoki krvi in solza je pridobljena; skozi stoletja je tekla zanjo kruta borba, zato ne smejo zapasti pozabi junaški podvigi tistih, ki so vodili ljudstvo na potu k svobodi, ki so trpeli in umirali za ta vzvišeni cilj!

Hvaležnosti, ki jo dolgujemo velikim bojevnikom, je treba dati vidnega izraza, ki bo poznim rodovom svedočil, da je sodobnikom — pri am velikih del — bila prva skrb ovekovečiti spomin Onega, ki je z nadčloveškimi napori domala končal dolgovečno borbo ter osvobodil in ujedinil naš troimeni narod.

Udruženje rezervnih oficirjev, sobojevnikov Velikega Vladarja, ki so z gorečo ljubeznijo in z nepopisnim ponosom sledili Prvemu Vodniku naroda, neomahljivo verujoč v vstajenje Pravice in v zmago človečnosti, je sklenilo prevzeti nase častno dolžnost, da tolmači ponos in hvaležnost vseh slovenskega ljudstva ter postavi v Ljubljani kot središču in žarišču Slovencev veličasten spomenik Osvobojenja, posvečen

Kralju Petru I. Velikemu Osvoboditelju.

Tej idealni zamisli smo se pridružili podpisani s sklepom, da naj se spomenik odkrije ob priliki prihodnjega kongresa vseh rezervnih oficirjev naše narodne vojske, ki se bo vršil v Ljubljani na Vidovdan in bo tako spojil počastitev Velikega Pokojnika z nalogo, da se na Vidovdan s sveto prisego spomnimo Velikega Osvobojenja.

Naš nesmrtni Kralj Osvoboditelj je veren predstavnik mož, ki so pred njim vodili narod, ga vodili v borbe in umirali zanj. V njem so v najvišji meri združene vse vrline in kreposti naše rase, zato s počaščenjem Njegovega dela počastimo vse njegove predhodnike na potu do svobode in ujedinjenja.

Naš prvi Kralj, edini med vladarji, ni delil s svojim ljudstvom samo radostnih dni, temveč je ž njim ramo ob rami, korak za korakom nosil težki križ opoteče vojne sreče preko ledenih planin albanske Golgote.

Naš prvi Kralj nam je svetal vzor, da borec za pravično stvar ne sme kloniti; On je vztrajal trdno verujoč, da tisti, ki služi pravici nikdar ne podleže.

Naš prvi Kralj je vse svoje življenje nesebično posvetil blaginji naroda in ga užalostil samo tedaj, ko ga je zapustil sledeč pozivu Večnega, da prejme nagrado za svoje plemenito in plodonosno delo.

Slovenci! Zastavimo vse sile, da vstane v srcu Slovenije, v beli Ljubljani, veličasten spomenik Prvemu Kralju našega naroda, da izrazimo hvaležnost Njemu in njegovim predhodnikom na velikem delu osvobojenja!

Naša čast in narodni ponos zahtevata, da se oddolžimo Njemu, ki nas je povedel v svobodo.

Njegov lik naj nam kliče: Iz velike preteklosti v veliko prihodnjost!

V Ljubljani, dne 1. decembra 1926.

Odbor za postavitev spomenika Kralju Petru I. Velikemu Osvoboditelju v Ljubljani.

Častno predsedstvo.

Minister za poljedelstvo in vode Ivan Pucelj — Veliki župan ljubljanske oblasti dr. Vilko Baltič — Veliki župan mariborske oblasti dr. Otmar Pirkmajer — Komandat dravske divizijske oblasti general Danilo Kafatović — Knezoškof ljubljanski dr. Anton Bonaventura Jeglič — Knezoškof lavantinski dok or Andrej Karlin — Komisar stolnega mesta Ljubljane vladni svetnik Anton Mencinger — Župan mariborski dr. Josip Leskovar, župan celjski dr. Juro Hrašovec in župan ptujski dr. Matej Senčar — Rektor univeze dr. Franc Ks. Lukman — Predsednik bivšega Narodnega Veča in bivši minister dr. Anton Korošec — Predsednik bivše Narodne vlade SHS v Ljubljani poslanik n. r. Josip Pogačnik — Bivši ministri: Jože Gostinčar, dr. Vekoslav Kukovec, dr. Franc Kulovec, dr. Albert Kramer, Anton Sušnik, Ivan Vesenjak, dr. Gregor Žerjav, dr. Niko Županič — Častna dvorna dama Franja Tavčarjeva — Častni adjutant Ni. Vel. kralja div. general v p. Rudolf Maister — Pooblaščeni minister in poslanik dr. Otokar Rybař — Pooblaščeni minister in poslanik v p. Iv. Hribar — Predsednik višjega deželnega sodišča dr. Janko Babnik — Predsednik upravnega sodišča v Celju dr. Ivan Vrtačnik — Delegat ministrstva financ dr. Karel Šavnik — Gradbeni direktor inž. Matija Krajc — Direktor pošte in telegrafa Alojzij Gregorič — Direktor državnih železnic inž. Dimitrije Knežević — Rudarski glavar inž. Vinko Strgar — Šumski direktor inž. Zmago Ziernfeld — Agrarni direktor Gustav Golia — Inšpektor ministrstva za narodno zdravje dr. Milan Vukičević — Predsednik odvetniške zbornice dr. Danilo Majaron — Predsednik notarske zbornice Aleksander Hudovernik — Predsednik zdravniške zbornice dr. Vinko Gregorič — Predsednik inženirske zbornice inž. Milan Šuklje — Za Delavsko zbornico za Slovenijo: tajnik Filip Uratnik.

Reprezentančni odbor.

Narodni poslanci: Andrej Bednjanič, Ja ez Brodar, Stefan Falež, dr. Andrej Gosar, dr. Jakob Hodžar, dr. Josip Hohnjec, Andrej Kalemina, Josip Klekl, Franc Kremžar, dr. Ljudevit Pivko, Vlado Pušenjak, ing. Dušan Sernec, Franc Smodej, Josip Steberne, Karel Štefl, Gosp. Štiftar, Janez Strein, Franjo Žebot — Jugoslovenski Sokolski Savez — Jugoslovenska orlovska zveza — Jugoslovenska gasilska Zveza — Jugoslovenska Matica — Narodna Odbrana — Jadranska Straža — Družba sv. Cirila in Metoda — Slovenska Straža — Slovenska Matica — Leonova družba — Družba sv. Mohorja — Vodnikova družba — Gospodarski Zvon — Društvo «Soča» — Oblastni savez dobrovoljaca — Udruženje vojnih invalidov — Udruženje rezervnih oficira i ratnika, pododbora Ljubljana in Maribor — Zveza slovenskih vojakov iz svetovne vojne — Savezna strelačka družina v Ljubljani — Oblastni odbor Orjuna Maribor — Zveza industrijcev — Društvo bančnih zavodov — Zveza trgovskih gremijev in zadrug — Županska zveza — Kolo jugoslovenskih sester — Zveza kulturnih društev Ljubljana — Prosvetna Zveza — Zveza kulturnih društev Maribor — Ljubljanska župa jugoslovenskog novinarskog saveza — Pevska zveza — Savez muzičara — Združenje jugoslovenskih novinarjev — Društvo «Prosvita» — Slovensko zdravniško društvo — Udruženje jugoslovenskih inženjerjev in arhitektov — Udruženje upodabljajočih umetnikov — Udruženje jugoslovenskih gledališčnih igralcev — Katoliško starešinstvo — Starešinska zveza bivših Triglavanov — Svet slušateljev ljubljanske univerze — Osrednja zveza javnih nameščencev — Zveza društev zasebnih nameščencev — Slovensko planinsko društvo — Zveza za tujski promet — Avtomobilski klub kraljevine SHS — Društvo bližnjih posestnikov — Slovensko lovsko društvo — Kmetijska družba za Slovenijo — Zadružna zveza v Ljubljani — Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani — Zadružna zveza v Celju — Slovenski lekarniški gremij — Trgovski gremij za Ljubljano in okolico — Jugoslovenska obrtna zveza — Zveza obrtnih zadrug — Slovenska krščanska ženska zveza — Splošno slovensko žensko društvo — Slovenska dekliška zveza v Mariboru — Jugoslovenska kmetska zveza — Narodno strokovna zveza — Jugoslovenska strokovna zveza — Narodno socijalna zveza — Zveza društev kmetskih fantov in deklet — Krekova mladina — Centrala narodno socijalistične mladine.

Izvršilni odbor za postavitev spomenika:

Uprava ljubljanskega pododbora Združenja rezervnih oficira i ratnika.

Akcija dr. Nikića

Zagreb, 30. novembra. r. Tu se je vršila konferenca Nikićevih pristašev, na kateri je bilo sklenjeno, da nikičevci postavijo pri sedanjih oblastnih volitvah svoje kandidate samo v Sremu in Bosni, izvzemši bihaško oblast.

Danes zvečer ob 8.

novinarska koncerta

v Ljubljani v Unionu

v Mariboru v gledališču.

Ljuba Davidović v avdijenci

Oglasila sta se tudi Radić in Korošec. — Razvoj dogodkov se pričakuje do 7. decembra. — Radikalni klub sklican za 7. december.

Beograd, 30. novembra. p. Glavni dogodek današnjega dne je bila avdijenca g. Davidovića, ki se je bil javil že pred nekaj dnevi ter je bil popoldne ob 4. sprejet od kralja. Avdijenca je trajala dve uri. Pri odhodu iz dvora g. Davidović ni dal nobenega obvestila. Rekel je le: Bil sem pri kralju, da mu sporočim neke privatne stvari. To je vse.

Zvečer so se pri g. Davidoviću sestali na daljšo konferenco njegovi najožji prijatelji.

Medtem se je javil v avdijenco tudi dr. Korošec, ki je prispel v Beograd. Sprejet bo najbrž v četrtek.

Tudi Radić je zaprosil za sprejem pri kralju ter bo sprejet verjetno isti dan kakor dr. Korošec.

O Radićevih izjavah se seveda ves dan govori. Pašićevci so do skrajnosti razburjeni. Uzunović smatra, da je treba počakati poročila anketnega odbora predno se more izreči kakršnakoli sodba.

V predsedništvu vlade je bilo danes izredno živahno. V dvoru sta bila nocoj Boža Maksimović in dr. Nikić. Zlasti živahno pa je bilo na Pašićevem stanovanju. Zanimivo je mišljenje dr. Ninčića o spremembah v vladi in o koncentraciji, o kateri se je tudi govorilo. «Vse to je še prezgodaj.» Radikalni ministri pravijo, da današnje težke razmere v vladi lahko dovedejo do komplikacij. Do 7., oziroma 8. decembra, ko ima podati anketni odbor svoje poročilo, pa ima Radić še časa, da stvar premisli in umakne svoje besede ter jih po starem običaju demantira.

Za 7. decembra je sklican radikalski klub ter bo Pašić osebno predsedoval seji. Ta dan se splošno smatra za kritičen dan prvega reda.

Kriza v znameniu medsebojnega izpodrivanja

Izigravanje dveh kombinacij, druge proti drugi. — Pomen Davidovićeve avdijence. — Za danes ni pričakovati važnih dogodkov.

Beograd, 30. novembra. p. V dobro poučenih krogih se najnovejši dogodki smatrajo kot nov poskus razširitj koalicijo na demokrate z odkritim namenom vlado osvoboditi pritiska pasivne rezistence pašićevcev. Zanimivo je, da se izve, da Pašić že delj časa poskuša poravnati se z Davidovićem, da pa ti poskusi doslej niso privedli do uspeha. Opazili so se samo nekateri posebni manevri g. Timotijevića, ki so bili v stvari na korist g. Pašića. Radi tega se more misliti, da se tudi g. Pašić ni izjavil proti koaliciji z demokrati, seveda z drugim namenom, t. j. da se zmanjša važnost HSS. G. Radić pa se je ustrašil obnove nekdanje radikalno-demokratske koalicije in je zato el nekaj prezgodnjo ofenzivo že par ur po Pašićevi avdijenci. Ta ofenziva se danes nadalj je v smeri razcepitve radikalov v dva dela v «poštene» in «nepoštene», ter utrditi vlado «poštenih radikalov» z Radićem in če drugače ne gre še z Davidovićem. V tej zvezi je zanimiva avdijenca gospoda Davidovića. Ni nam treč dvoma, da je g. Davidović že nekaj časa zaprekal takih kombinacij, ker je n zaupen tudi napram «poštenim» radikalom, vendar se čuje, da iz taktičnih razlogov take kooperacije z radikali danes ne odklanja več. Edinstvo v NRS je zadnji čas utrjeno v toliko, da se večina izreka za likvidacijo afere Rade Pašića, ako Pašić starejši pusti na vladi sedanjo grupo. Sedaj pa hoče Radić, boječ se, da izgubi z anketo važno bojno sredstvo, izsiliti razčiščenje v radikalskem klubu že prej. A po stari navadi se pričakuje, da se bo Radić nazadnje zopet umaknil in se z radikali vendar zedinil na skupno formulo za anketo. Ob tej vrtoglavosti je vsako zanesljivo politično sklepanje nemogoče. Jasne linije ni videti nikjer, ampak le medsebojno izpodrivanje, ki pa še ne more izbruhniti v odkrit polom, ker se vsi prizadeti boje, kaj bo potem.

Jutri je državni praznik in se radi tega ne pričakujejo važni dogodki. Opozarja se, da sta se gg. Davidović in Korošec sama javila v avdijenco, da opozorita kralja na težave celokupnega položaja. G. Davidović je, kakor se poroča, obenem porabil priliko zatrditi neomajnost monarhističnih načel svoje stranke, ki so jo neke intrige skušale spraviti v dvom. Razpleta najnovejše krize se ne pričakuje pred 5. decembrom, odnosno 7. decembrom. Ta čas pa lahko g. Radić še vse prekliče, kar je rekel in napisal.

Radić je naglo pritekel v Beograd

Da se s prijatelji posvetuje o izhodu iz mučne situacije. — Ves dan so v Beogradu pričakovali izbruha krize. — Uzunović v dvoru. — Nove Radiće izjave.

Beograd, 30. novembra. p. Takoj ko je včeraj popoldne Radić bil v Zagrebu obveščen o Pašićevi avdijenci je sklical konferenco svojih najožjih prijateljev. Po tej konferenci je Radić odpotoval v Beograd, kamor je prispel danes dopoldne. Na kolodvoru so ga čakali nekateri novinarji, katerim je potrdil, da so njegove izjave priobčene v »Jut. listu« avtentične.

Radić je odšel v svoj klub kjer je ves dopoldan konferiral s svojimi zaupniki in ministri. Medtem se je vršil pri Uzunoviću sestanek radikalskih ministrov.

V javnosti so se med tem razširile senzacijonalne vesti, da je izbruh krize vlade pričakovati že za danes popoldne. Te vesti so se še pojačale, ko je po 11. uri pričela ministrska seja, katere so se udeležili tudi radičevski ministri ter je iz same seje okrog poldneva g. Uzunović odšel v dvor. Ministrski predsednik je ostal v dvoru skoraj celo uro a se ni vrnil v ministrski svet, temveč se je odpeljal naravnost domov. Novinarjem ni hotel dati nobenega pojasnila vztrajal je celo pri tem, da je bil v dvoru le radi razporeda pri jutrišnjih svečanostih državnega praznika.

Ko so odhajali ministri iz seje so bili zelo rezervirani ter so izjavljali, da se je govorilo le o resortnih stvareh. Le minister Simonović je kratko dejal: Razpravljali smo tudi o političnem položaju.

Radić je tudi popoldne stalno se posvetoval s svojimi prijatelji, kako najti izhoda iz mučne situacije.

Od strani, ki je dobro podučena je izvedel Vaš poročevalec še sledeče: G. Radić je človek, ki kakor znano pada pod impresije. Te dni je bil v Zagrebu dr. Laza Marković ter je rekel svojim prijateljem, da nastopi 5. decembra nedvomno kriza vlade in da bodo radikali treščili ob tej priliki Radića ob zemljo. To je doznal tudi St. Radić. Ko je včeraj še povrh zvedel za Pašićevo avdijenco je to nanj tako vplivalo, da se je takoj odločil za protiofenzivo ter udaril po radikalih. Nocojšnja seja kluba HSS je trajala do 21. ure. Ko se je vračal St. Radić iz kluba, je podal novinarjem daljšo izjavo, s katero je ponavljal v bistvu to, kar je snoči rekel v Zagrebu. Radić pričakuje, da se bodo pašićevci odcepili od radikalne stranke. Ako stori to večje število radikalov, jih bodo zamenjali drugi ljudje, današnji politični kurz pa se bo nadaljeval. Če pa pride do manjšega izstopa, ostane vse pri starem. Radić upa, da se g. Uzunović ne umakne. Radić napada nadalje Lazo Markovića radi njegove izjave, ki jo je dal v Zagrebu češ, da je vse pripravljeno za novo kombinacijo brez radičevcev. Pohvalil pa je Uzunovića. Ako treba, da se kdo odstrani, mora oditi 80 letni starec, ne pa oni, ki ima 50 let. (Pašić - Uzunović) »Mi smo dostojni da jutri proslavimo državni praznik in da se pomolimo Bogu za duše naših padlih! Z ozirom na avdijenco g. Davidovića pravi g. Radić, da je g. Davidović sigurno na dvoru govoril tako, kakor je njega dostojno in kakor zahteva resnost vsega položaja. Končno je Radić napovedal, da bo v četrtek sprejet v avdijenco, nakar odpotuje v Zagreb.

Nemški parlament in «umazana literatura»

Berlin, 30. novembra. d. Parlament je včeraj končal drugo čitanje zakonskega načrta zoper umazano literaturo. Glasovanje je bilo zelo zanimivo. K prvemu členu so predlagali demokrati in nemška ljudska stranka spremembe. Njihove predloge, ki so skušali zboljšati zakon, je zbornica deloma sprejela, deloma za odklonila. Člen 2., ki govori o ustanovitvi deželnih cenzur, je bil odklonjen, ker je z vso levico glasoval tudi velik del nemške ljudske stranke. Za ta člen so glasovali centrum, nemški nacijonalci in nacijonalisti. Brez tega člena 2. ki je bil s tem odstranjen, je pa ves zakon okrnjen in zato nemogoč. Počakati je treba, ali bo zbornica v tretjem čitanju popravila to stvar in zopet sprejela ta člen. Zbornica je s 190 proti 178 glasovom odklonila tudi člen 3., ki govori o sestavi deželnih cenzur. Tudi tu je glasoval del nemške ljudske stranke z vso levico.

Čičerin v Nemčiji

Berlin, 30. novembra. (pr.) Ruski zunanji komisar Čičerin je dospel popoldne semkaj in nadaljuje vožnjo v Frankfurt, da ga preišče specijalist, ker že delj časa bolehna.

Volilna senzacija v Bosni

Radić napoveduje kompromis z muslimani. Dvomi v Beogradu.

Beograd, 30. novembra. p. Današnji «Dom» prinaša med navodili, ki jih daje Stepan Radić svojim okrajnim organizacijam tudi sporočilo o nekaki kooperaciji HSS in JMO v Bosni in Hercegovini: Tozadevni odstavek se glasi: «U Bosni i Hercegovini stupa Hrvatska Seljačka Stranka U oblasne izbore sa Jugoslavenskom Muslimanskom Organizacijom tako, da HSS ima jamstvo od vodstva JMO, da će ti predlozi biti svuda prijateljski raspravljeni i gdje god zajednički nastup osigurava veći zajednički uspjeh, tu će predlog HSS biti i prihvaćen. Ovaj zajednički nastup HSS i JMO ima otetí Bosnu i Hercegovinu ovoj današnjoj zapuštenosti i bespravlju na gospodarskom i prosvjetnom polju.» Nekateri zagrebški listi, ki so to Radićevo napoved priobčili, so jo označili kot prvo volilno senzacijo, ki razkriva kompromis in kooperacijo opozicijonalne muslimanske organizacije z vladno radićevsko stranko. V Beogradu se Radićeva napoved presoja mnogo bolj mirno, zlasti, ker že sam njen tekst še ne dovoljuje konkluzije na kak kompromis med HSS in JMO. V krogih Davidovićeve stranke, ki tvori z muslimansko JMO «demokratsko zajednico», se smatra za povsem izključeno, da bi JMO sklenila ali sklepala kakršenkoli volilni kompromis z Radićem. V ostalem se v političnih krogih označuje kot zelo značilno, ako Stepan Radić kot šef ene vladne stranke sam priznava, da je sedanji radikalsko - radićevski režim spravil Bosno in Hercegovino v zapuščenost in brezpravnost.

Briand o odnošajih z Italijo

Pariz, 30. novembra. s. V zbornici je pri razpravi o proračunu zunanjega ministrstva govoril zunanji minister Briand tudi o dogodkih zadnjih časov, ki so izzvali razburjenje in nerazpoloženje. Glede teh dogodkov je pripomnil minister, da je vlada ohranila hladno kri. Vendar je šlo za stvari, o katerih je treba govoriti. Vsaka država ima pravico do vlade, ki jo ima. Je pa meja, kjer se je treba ustaviti.

Novo predsedstvo čsl. senata

Praga, 30. novembra. k. Na današnji seji senata je bila volitev novega predsedstva, ki je bila že parkrat odgodena. Ko je bila sporočena ta točka dnevnega reda, so zaklicali komunisti: «Volite Koburga in Eislerja!» Vsi nemški in češki socijalni demokrati ter nemški nacijonalci so nato korporativno zapustili dvorano. Pri volitvi je bil za predsednika senata s 75 od 76 oddanih glasov izvoljen dr. Hruban (ljudska stranka). Za podpredsednike so bili izvoljeni Böhr (nemški krščanski socijalec), dr. Brabec (narodni demokrat), Donat (republikanec), Klofač (narodni socijalist), Krmery (slovaška ljudska stranka) in dr. Soukup (češki socijalni demokrat).

Angleški rudarji zopet na delu

London, 30. novembra. (lo.) Rudarji v Southwalesu in v Yorkshireju so sklenili, da se vrnejo takoj na delo. Izmed važnejših rudarskih okrajev sta edina Durham in Chumberland, kjer sporazum še ni bil dosežen. Pogodbe med rudarji in lastniki so se sklenile večinoma za dobo dveh do petih let.

London, 30. novembra. (pr.) Včeraj je delalo v premogovnikih nad pol milijona rudarjev. Cena premogu je že nekoliko padla. Ponekod je celo nižja kot predstavko.

London, 30. novembra. (lo.) Za pondeljek se pričakuje, da bodo vsi premogovniki v polnem obratu.

Zanimiva izvolitev v Angliji

London, 30. novembra. (lo.) Danes so se vršile dopolnilne volitve v spodnjo zbornico v Hullu. Volitve so bile potrebne, ker je prestopil poslanec Kenworthy, ki je bil izvoljen na programu liberalne stranke k delavski stranki. Kenworthy je bil ponovno izvoljen s 16.145 glasovi. Konservativni kandidat je prejel 11.466 in liberalni 2885.

Koncentracijska vlada v Grčiji

Atene, 30. novembra. s. Po dolgotrajnih pogajanjih so prišli venizelisti s svojimi nasprotniki do sporazuma, po katerem bodo vse stranke zastopane v novi koalicijski vladi. Novi kabinet bo že v četrtek prisegel. Kdo preozame sestavo nove vlade, se še vedno ne ve, ali Komanos ali pa Trianta kilakos. V novi vladi bodo republikanci pa tudi skrajni monarhisti.

Atene, 30. novembra. s. Vlada je odstopila, da omogoči sestavo novega koalicijskega kabineta.

Novi francoski poslanik v Washingtonu

Pariz, 30. novembra. s. Ministrski svet je na svoji današnji seji določil znanega pesnika Paula Claudela za naslednika Berengera kot francoskega veleposlanika v Washingtonu. Oficijelno imenovanje se objavi šele tedaj, ko odobri ameriška vlada to imenovanje, na mesto Claudela pride kot veleposlanik v Tokiu poslanik v Bukarešti De Billy.

Šoanska likvidacija v Ženevi

Madrid, 30. novembra. (be.) Kralj je podpisal odlok, s katerim se ukinja španska pisarna pri Društvu narodov. Urad za razorožitveno vprašanje ostane.

Radićeva protiofenziva

Na radikalske priprave za prekinjenje koalicije z HSS odgovarja Radić z zahtevo, da morajo stari Pašić in še nekateri radikalski prvaki pred sodišče.

Zagreb, 30. novembra r. Današnji »Jutarnji list«, ki je nekako polslužbeno glasilo radićevske stranke, objavlja danes Radićevo izjavo, ki uvodoma razpravlja o anketnem odboru in o odgoditvi parlamenta. Anketni odbor bi — tako pravi Radić — moral podati svoje poročilo že 27 novembra, prevladalo pa je mnenje, da se ima ta dan smatrati kot konec roka in da se poročilo predloži na prihodnji seji 29. novembra. Anketni odbor pa se je sporazumel, da bo tega dne zahteval 10dnevno odgoditev, ker je v zadnjem trenotku prejel od ministra dr. Krajača toliko gradiva o aferah Rada Pašića, da ga ni mogel pravočasno proučiti. Tudi šefi parlamentarnih skupin so se skupno s predsednikom skupščine sporazumeli, da naj bo seja 29. novembra. Predsednik vlade Uzunović pa je bil nasprotnega mnenja ter je seje Narodne skupščine odgodil do 7. decembra. Teh deset dni parlamentarnih praznikov ima seveda izčrpati tudi desetdnevni rok anketnega odbora, ki ima tega dne podati svojo končno poročilo predvsem o glavnem svojem predmetu, o slučaju Rada Pašića. Sedaj obstoje razlike v mnenju, ali naj anketni odbor še nadalje odlaša svoje poročilo tudi v slučaju Rada Pašića. **Radićevski poslanci so proti, ker stoje na stališču, da so dokazi o krivdi radikalnih ministrov dr. V. Jankovića, dr. Kojića in dr. Stojadinovića tolikši, da imajo za posledico kriminalno in ne samo moralno ter politično odgovornost. Istega mnenja so tudi glede sokrivde Nikole Pašića. Že radi tega bo njihovo poročilo vsebovalo predlog, naj se ta četvorica izroči sodišču. Glede Rade Pašića kot privatne osebe bo zahteval njihov predlog od vlade, naj se ga izroči državnemu pravdništvu.** Poročilo bo odgovorilo tudi na poziv skupščine glede na zakon o pobijanju korupcije. **Ako bo anketni odbor sprejel tako poročilo,** pravi St. Radić **bi izpadla iz parlamentarne večine Pašićeva ožja okolica.** More pa se tudi dogoditi da radićevci predlože odvojeno mišljenje, s čemer bi se težišče preneslo na Narodno skupščino. Zanj bi bili radićevci, klub Lj. Jovanovića, Demokratska zajednica, klerikalci in črnogorski federalisti. To sicer ni absolutna večina, toda če bo proti korupciji samo polovica radikalnega kluba, bi bili potem dve tretjini parlamenta in **Uzunović bi lahko takoj sestavil novo vlado parlamentarne koncentracije narodnega sporazuma.** Če pa Uzunović ne bi dosegel te večine, bo dobila sestavo koncentracijske vlade kaka druga oseba. St. Radić pravi, **da je sedaj od centruma radikalnega kluba odvisno, ali bo ta vlada delovna z večjim ali manjšim delom radikalov ali pa dobimo volilno vlado brez radikalov.**

Defenitivna razdelitev mandatov za oblastne skupščine

Mandati za mariborsko in ljubljansko skupščino.

Ljubljana, 30. novembra. Upravno sodišče v Celju je v svoji seji z dne 27. t. m. razdelilo mandate za mariborsko in ljubljansko oblastno skupščino na poedine volilne edinice tako-le: 1. **Ljubljanska oblast:** Mesto Ljubljana (53.331 prebivalcev) 5 poslancev, srez Brežice (33.775) 3 poslanci, Črnomelj (23.812) 2 poslanca, Kamnik (34.090) 3, Kastav (9971) 1, Kočevje 40433 4, Kranj (50.602) 5, Laško (31 500) 3, Litija (36.830) 4, okolica Ljubljana (68.426) 7, Logatec (25.212) 3, Novo mesto (45.446) 5, Radovljica (32.774) 3 poslance.

2. **Mariborska oblast:** Mesto Celje (7.754) 1 mandat, okolica Celje (56.606) 6 mandatov, Dolnja Lendava (38.405) 4, Dravograd (Prevalje) (28.703) 3, Gornji grad (15.873) 2, Konjice (19.742) 2, Ljutomer (32.752) 3, mesto Maribor (30 641) 3, ostali srez Maribor levi breg (50.351) 5, srez Maribor desni breg (46.288) 5, Murska Sobota (54.011) 5, Ptuj (73 688) 7, Slovenjgradec (27.217) 3, Šmarje (42.260) 5 mandatov. Število mandatov za sreza Čakovec in Prelog (Međimurje), ki tudi spadata pod mariborsko oblast, upravno sodišče v Celju ni odredilo, temveč je to storilo zagrebško upravno sodišče, ki je za sreza Čakovec in Prelog določilo po 5 mandatov.

Razdelitev mandatov v drugih oblastih

Zagreb, 30. novembra r. Upravno sodišče v Zagrebu je objavilo sledečo razporeditev mandatov za oblastne skupščine v njegovem področju: 1. Zagrebška oblast ima 24 srezov s skupno 80 mandati. Mestnih mandatov je med njimi 14 in sicer jih odpade na Zagreb 11, na Sisak 1, Varaždin 1 in Križevce 1. 2. Primorsko-krajiška oblast 62 mandatov, razdeljenih na 27 srezov. Mesta Sušak in Petrinja po 1, Karlovac 2 mandata. 3. Osiješka oblast 77 mandatov v 25 srezih. Mestne mandate imajo Osijek 3, Virovitica, Brod, Požega, Bjelovar, Koprivnica po 1. 4. Sremska oblast 40 mandatov v 16 srezih. Mesta Mitrovica, Petrovaradin, Sr. Karlovci, Vinkovci, Vukovar imajo po 1, Zemun 2 mandata.

Split, 29. novembra r. Splitska oblast ima 50 mandatov, med njimi mesti, Split, ki šteje z okolico 108 170 prebivalcev, 11, Šibenik pa 6 mandatov. Dubrovačka oblastna skupščina bo štela 12 poslancev, od katerih dobi mesto Dubrovnik 4.

Beograd, 30. novembra p. Upravna sodišča so že povsodi razporedila število mandatov, ki odpadejo na posamezne sreze. Po tej razporedbi bodo imele oblastne skupščine sledečo sestavo: 1. Bačka 58 (mesta Subotica 10, Novi Sad 4, Sombor 3). 2. beograjska 76, podunavska (Smederevo) 37, Podrinska (Šabac) 18, Valjevska 14, Šumadinska (Kragujevac) 14, Moravska (Ćuprija) 19, Požarevačka (Požarevac) 20, Timoška (Zaječar) 25, Niška 43, Vranjska (Vranje) 25, Kosovska (Priština) 34, Skopska (Skoplje) 31, Bregalniška (Štip) 11, Bitoljska 35, Raška (Čačak) 27, Užička 21, Kruševačka 16, Zetska (Crna gora s Kotorom) 28 poslancev. Bosna in Hercegovina šteje 6 oblasti: Vrbaska 45, Bihačka 22, Mostarska 23, Sarajevska 31, Travniška 29, Tuzlanska 42 poslancev.

Krajevne organizacije, poverjeništva, zaupniki SDS!

Ali ste revidirali svoje čuvarje skrinjic in njih namestnike in imena javili tajništvu SDS? Ali imate volilni imenik prepisan? Ako ne, še danes javite tajništvu SDS! Ako da, ali ste ga pregledali radi popravkov? Ali ste ga pregledali radi agitacije?

Politične beležke

Radikali, radićevci in Nemci v mariborski oblasti

Poroča se, da hočejo Nemci, radikali in radičevci v mariborski oblasti, zlasti v mestih Celje in Maribor postaviti skupne kandidate. Ta namera je zanimiva z ozirom na situacijo v Beogradu, kjer so si radikali in radičevci napovedali boj na življenje in smrt. V nacijonalnem oziru se taki koaliciji nič ne bi čudili. Zdi se pa, da bo iz te moke malo kruha.

Škofovo glasilo zopet zajeto pri laži

G. Pribićevića zasleduje škofov list s histerično mržnjo. G. Pribićević je »kriv«, če je centralist, »kriv« je, če je decentralist. G. Pribićević je s svojo stranko največji branitelj samouprav, seveda ne takih, ki bi bile škofijske filijalke in zavetišče protidržavnih agitacij, ampak neodvisnih torišč gospodarskega dela za delokrog lokalnega značaja. Ko poroča »Slovenec« o Pribićevićevih zborih pretekle nedelje v Vojvodini, si je na lepem izmislil debelo laž, da se je vodja SDS izjavil proti — oblastnim skupščinam. V resnici je Pribićević razvijal program njihovega dela in zahteval prepustitev večine realnih davkov oblastem, dalje je zanje zahteval one trošarine, ki se pobirajo samo v prečanskih krajih in znižanje državnega davka na ono mero, da bo oblast, srez in občina mogla s primernimi davki priti do denarja. Glasilo ljubljanskega škofa je torej otvorilo volilno akcijo z grdo in grobo lažjo. Ali to g. Jeglič odobrava? Ker se zadnji čas lažnjivi kljukec skoro od dne do dne pojavlja v klerikalnem novinstvu, moramo javno vprašati: Ali hoče SLS tudi za te volitve uvesti svoje stare metode?

Kdo je «Slovenčev» strokovnjak

Na ugotovitev, da so Slovenci po zaslugi SDS dobili samoupravne oblasti, ki so veliko več kot prejšnje deželne avtonomije, pravi »Slovenec«, da je na to že odgovoril hrvatski federalist posl. dr. Zanić v zakonodajnem odboru, ko je dejal, da je to samo varanje ljudstva, humbug, ker delokrog samoupravnih skupščin ne more ublažiti centralizma. Naše mnenje je, da je »Slovenec« zelo daleč padel, ko se je pričel sklicevati na tako kapaciteto, kakor je dr. Žanić, ki igra v naši Narodni skupščini približno isto vlogo kakor nekdaj v dunajskem parlamentu grof Sternberg, po vsem svetu znan kot »kravalmohar«. Razlika med obema je samo ta, da je dr. Žanić znatno manj duhovit kakor je bil grof Sternberg, najmanj pa je seveda duhovit »Slovenec«, ki se sklicuje nanj.

Avtonomisti proti avtonomiji

Klerikalci so v besedah veliki avtonomisti, kjer pa bi bilo v resnici treba braniti samostojnost avtonomnih zastopov, pljunejo na svoj avtonomistični program in se deklarirajo očitno kot najhujši centralisti. Najboljši primer za to nam nudi Zbornica za trgovino, obrt in industrijo. Ker je pretekli teden Zveza industrijcev pod predsedstvom g. Dragotina Hribarja protestirala proti zavlačevanju konstituiranja zbornice ter opozorila na škodo, ki jo trpe radi sedanjega stanja v njej vsi gospodarski krogi Slovenije, je smatral »Slovenec« za nujno potrebno, da se zaleti v Zvezo industrijcev, češ da ji le malo pristoja dajati take izjave, ker so njeni kandidati zmagali pri zadnjih volitvah le v enem izmed štirih razredov. Avtonomistični »Slovenec« izraža pri tem svoje upanje, da bo minister dr. Krajač to tudi upošteval. Predvsem ugotavljamo, da so se omenjene seje Zveze industrijcev udeležili tudi novoizvoljeni člani industrijske zbornične sekcije, ki sicer ne pripadajo odboru Zveze industrijcev. Omalovaževanje sedanjega nastopa Zveze industrijcev od strani »Slovenca« je torej zelo slabo utemeljeno, tembolj, ker so edino klerikalci povzročili pri zborničnih volitvah ločen nastop industrijcev. Seveda v Zbornici za trgovino, obrt in industrijo so klerikalci zastopani v tako neznatni manjšini, da resno sploh v poštev ne pridejo, zato pa smatrajo potrebno udariti ob vsaki priliki po tej popolnoma avtonomni korporaciji ne glede na oškodovanje interesov gospodarskih krogov. Gospodarski krogi naj si dobro zapomnijo, kakšno stališče zavzemajo klerikalci napram njihovim avtonomnim korporacijam za slučaj, ko jim bodo zopet govorili o pomenu »avtonomije« za naše narodno gospodarstvo. Za klerikalno miselnost je več kot dovolj značilno, da kličejo klerikalni avtonomisti centralistični režim, proti kateremu se navidezno bije bore, v boj proti slovenskim avtonomnim korporacijam.

Svetozar Pribičević proti oblastnim skupščinam

Pod tem naslovom je včerajšnji »Slovenec« objavil brzojavko, v kateri trdi, da je Sv. Pribičević na shodu v Vojvodini nastopil proti oblastnim skupščinam in da se je celo »načelno« izjavil proti njim, češ da niso sposobne za življenje in da ni od njih ničesar dobrega pričakovati. »Slovenec« pristavlja, da je ta izjava Sv. Pribičevića najboljši dokaz nesposobne politike samostojnih demokratov, ki so bili glavni borci za ustavo. Vse, kar je zapisal »Slovenec«, je seveda nesramna laž, kakršno morejo zagrešiti le notorični klerikalni falzifikatorji. To je jasno za vsakogar, kdor je čital ob razpisu oblastnih volitev Pribičevićev proglas na pristaše SDS in kdor je količkaj zasledoval boj samostojnih demokratov za oblastne samouprave. Resnica je samo to, da je Sv. Pribičević na svojih nedeljskih shodih v Vojvodini naglašal, da oblastne skupščine ne bodo smele nalagati novih davščin, ker je ljudstvo že preveč obremenjeno, pač pa jim bo morala odstopiti država del svojih dohodkov. To je glavna zahteva SDS za uspešno delovanje oblastnih skupščin in to zahtevo je tudi v Narodni skupščini postavil ob razpisu volitev posl. dr. Žerjav. Ako »Slovenec« kaj drugega trdi, potem laže in zopet falzificira. Sicer pa resno dvomimo, da bi katerikoli najbolj zabiti klerikalec mogel verjeti tako glupim lažem, kakor se jih poslužuje katoliški »Slovenec« v boju proti SDS.

Klasična radićevščina

Na drugem mestu objavljamo važno Radičevo izjavo, katere avtentičnost je potrdil Radić sam. Na tem mestu hočemo le opozoriti na naravnost klasične primere radičevske lažnjivosti in neiskrenosti, ki se nahajajo v tej izjavi ter dobro spopolnjujejo sliko o značaju predsednika HSS. Radić pravi, da je v anketnem odboru »prevladalo mnenje«, da se ima 29. novembra (v smislu tozadevnega skupščinskega sklepa) smatrati končni rok za predložitev njegovega poročila o aferi Pašića, a da se je anketni odbor končno »sporazumel« zahtevati od skupščine 10 dnevno odgoditev. Kolikor trditev toliko laži. Dejansko se je posl. dr. Popović (SDS) in z njim druga opozicija uprla odgoditvi, posl. Popović je tudi zahteval, da se anketni odbor brezpogojno drži določenega roka, radikali pa so s pomočjo radičevev odgoditev izsilili. Lep »sporazum«! Nadalje očita Radić, da so se šefi parlamentarnih skupin s predsednikom Nar. skupščine sporazumeli, da naj bo 29. nov. zopet seja Nar. skupščine, predsednik vlade g. Uzunović pa je seje odgodil do 7. dec. G. Radić je samo pozabil dodati, da je bila ta odgoditev, ki se je izvršila med burnimi protesti opozicije le mogoča, ker so zanjo glasovali radičevci! Ravnotako lažnjiva je trditev, da v desetdnevni parlamentarni pavzi poteče tudi 10 dnevno podaljšanje roka anketnemu odboru. Zahteva po podaljšanju roka, ki jo je anketni odbor z glasovi radičevcev sklenil namreč sploh še ni prišla na dnevni red skupščine, ker je bila skupščina medtem odgodena! Radićevsko falzificiranje dejstev je, kakor vidimo naravnost mojstrsko in kaže vse moralične kvalitete radićevske politike.

Princ Karol se ne sme vrniti v Rumunijo

Kralj Ferdinand, ki je naenkrat ozdravel, pravi v posebnem pismu, da se princ Karol ne sme vrniti v domovino. — Vloga kraljice Marije.

Bukarešta, 30. novembra. s. V zbornici in senatu je bilo popoldne prečitano pismo kralja Ferdinanda, ki ga je bil vladar poslal ministrskemu predsedniku generalu Averescu in ki ga je takoj objavil uradni list s posebno izdajo. V tem pismu naznanja kralj Ferdinand ministrskemu predsedniku, da je bil hudo bolan, da pa se je bolezen odločilno obrnila na boljše. Vladar smatra za svojo dolžnost, da nadaljuje delo, ki ga je prevzel od svojega strica, kralja Karla in zastavi vse svoje moči, kakor doslej, za konsolidacijo države. *Z jasno aluzijo na rumunsko ustavo daje kralj v tem pismu razumeti, da pod nobenim pogojem ne bo dovolil, da se princ Karol povrne v domovino.*

Danes dopoldne je sprejel kralj Ferdinand notranjega ministra Gogo in uredil z njim tekoče zadeve.

Bukarešta, 30. novembra. d. Notranji minister Goga je sprejel včeraj glavne urednike bukareških listov in jim je nasvetoval, naj opuste vse komentarje glede vprašanja bivšega prestolonaslednika Karola in regentstva. Politični krogi mislijo, da bo po smrti kralja Ferdinanda najbrže kraljica Marija prevzela vso vladarsko oblast.

Pariz, 30. novembra. s. «Chicago Tribune» pravi, da so dospeli semkaj odposlanci rumunske vlade, da pozdravijo kraljico Marijo, čije povratek iz Amerike je napovedan za sredo. Deputacija bo prosila kraljico, naj se zavzame pri bivšem prestolonasledniku, da bi se povrnil v Bukarešto, vendar ne kot pretendent na prestol, temveč kot sin, ki prihaja k »smrtni postelji« svojega očeta.

Zanimive razprave v francoski zbornici

Komunistična obstrukcija. — Italijanske aspiracije na Savojo. Briandove zasluge za mir.

Pariz, 30. novembra. ds. Zbornica je včeraj razpravljala o proračunu konvencij, to je državnih pogodb z zasebnimi družbami, železnicami itd. Pri tej razpravi so nadaljevali komunisti z obstrukcijo. Nikakor se niso vklonili določbam glede dolžine govora. Stavljali so popolnoma propagandistične predloge, za katere pa sami niso glasovali. Prišlo je pri tej priliki zopet do številnih pritožb zaradi železničarjev, ki so bili leta 1920. razli stavke odpuščeni in še danes niso zopet nameščeni. Več komunističnih govornikov je tudi zahtevalo, naj vlada izvaja na železnice pritisk, da kolikor mogoče hitro izmenjajo porabljeni materijal.

Ob 9. zvečer se je začela nočna seja zbornice in je razpravljala o proračunu zunanjega ministrstva. Debato je uvedel komunist Cachin, ki je skušal dokazati, da je Društvo narodov organizem, ki ni sposoben doseči svojih smotrov. Društvo narodov skuša sedaj sklicati svetovno gospodarsko konferenco. Govornik je dejal, da dvomi, da bi se Društvu narodov posrečila taka gospodarska konferenca, ker so povsod po svetu same spletke.

V nadaljnem poteku seje je radikal Berthold čestital Briandu k njegovemu preprečenju povratka vojnih grozot. Izrazil je svoje veselje na pogajanjih v Locarnu in Thoiryju. Na opazko komunista Cachina glede italijanskih vežb ob meji, ki imajo svojo ost obrnjeno proti Savoji, je rekel savojski poslanec Borrel, da združitev Savoje s Francijo ni bila posledica vojnega osvojevanja, ampak soglasna volja Savojcev. O vrnitvi Savoje Italiji govoriti je ravno tako neumno, je zaključil Borrel, kot o aneksiji Piemonta po Franciji. Govornik je končno pozval italijanske politike in časopisje, naj o tej provinci, ki je bila vedno francoska, ne izzovejo nepotrebnih polemik. Vsa zbornica s Poincaréjem in Briandom na čelu je ploskala izvajanjem Borrela.

Pariz, 30. novembra. (be.) Na današnji seji zbornice je rekel neki radikalni poslanec, da se v Nemčiji vedno bolj širi naziranje, da se Francija sedaj umika od Locarna in Thoirvia. Pripomnil je, da je to naziranje zgrešeno. Zunanji minister Briand je dejal, da vidi rajši, da stvari počasi dozorevajo, ker vodijo bolj zanesljivo do uspeha. S pospeševanjem zadeve bi se v tem primeru kaj lahko doseglo baš nasprotno.

Režim fašistovske gorjače

Curih, 28. novembra.

Pred par dnevi je razlagal Mussolini zastopniku nemške agencije «Telunion» in odposlancu «Chicago Tribune», kako je Italija miroljubna in kako vsi njegovi ukrepi zasledujejo le mirovne smotre v notranjosti in zunanjosti. Resnica je baš obratna, kar dokazujejo dejstva dan na dan. O miru ima Mussolini pač le fašistovske pojme. V ogromni večini italijanskega ljudstva vre in tuintam se javljajo proti fašistovskemu terorju odpori, ki napovedujejo najostrejšo borbo fašizmu. Fašistovska gorjača vzdržuje danes mir v Italiji. Vse je napeto, vse nervozno, trepet in strah je v vrstah, ki so označene za nefašistovske in med fašisti vlada razpoloženje, ki ima vse druge, samo ne mirovnih znakov. Počilo bo, pravijo, kdaj, tega danes ne ve še nihče.

Mussolini je razlagal novinarjem, kako išče Italija z vsemi merodajnimi državami najboljše odnošaje. Na polju sodelovanja bi moralo biti več intenzivnosti med narodi. Italija ne misli na nikako vojno in tudi emigracijsko vprašanje hoče rešiti potom Društva narodov sporazumno z drugimi državami, nikakor pa ne potom kake agresivne vojne.

Ko tako govori novinarjem, pa istočasno odreja Mussolini vedno večji pohod miličnikov na francosko mejo. V Parizu je vzbudilo to ogorčenje. Ali išče Mussolini diplomatičen incident s katerim bi hotel nekoliko sanirati tudi notranje razmere, češ da se je pojavil sovražnik na meji in da treba solidarnosti vsega naroda, da se odbijejo naklepi, ki se kujejo že dolgo časa v Parizu, kjer se svobodno zibljejo razni protifašistovski elementi, pobegli tja iz Italije? Črnosrajčniki se podijo ob meji, streljajo, kričijo, šikanirajo prebivalstvo in gorje potnikom, ki jim pridejo v roko. Služba črnosrajčnikov ob meji je popolnoma avtonomna in poveljstvo odgovarja naravnost Mussolinija, od katerega dobiva ukaze. Iz Milana prihaja vest, da je odpotoval v Pariz kompletni oddelek fašistovskih arditov v svrho poizvedovanja in pa, da odstrani nekaj fašizmu nevarnih eksponentov. Francoska javnost je razburjena in nad Italijo letijo najhujši očitki. Pierre Dominique je napisal brošuro «Sinovi volkulje», v kateri govori o Italiji kot deželi blaznikov, ki segajo po imperijalizmu. Italija tvori v Evropi stalno najtežjo vojno nevarnost. «La Volonte» piše: Addio Italia! Ti danes nisi nič drugega nego domovina zaporov. Te sodbe se skladajo z izvajanjem v angleškem «The New Statesmanu», da dela Mussolini mednarodni nemir in da ga bodo morali v kratkem vsi smatrati za rušilca svetovnega miru. Zapadni svet ne more gledati kako v Italiji raste barbarstvo in ne moremo trpeti režima v Italiji, pod katerim je varna samo «črna srajca». Življenje in premoženje drugih je v stalni nevarnosti pred fašistovsko vsemogočnostjo.

Divjanje se nadaljuje po mestih in po deželi. V Perugiji so pozabili na upora-bo ricinovega olja in na izruvanje zob, zato pa sedaj protifašistovskemu ljudstvu «perejo črева» z jodovo tinkturo. Ko se žrtev zvija v bolečinah, tulijo črnosrajčniki okoli nje polni veselja in smejejo se kot norci. Devastacije gredo svojo pot dalje. V Milanu so izsledili zvezo knjigovezov. Vdrli so v sedež organizacije in tam vse opustošili. Fašisti smejo poljubno delati vse, kar hočejo. Mussolini je njihov dobri poveljnik, ki jim da dovolj kruha in lir, da lahko vedno bolj divjajo. Zato pa ga povzdigujejo v deveta nebesa in napovedujejo, da bo . . . imperator. Legije v Bologni pojejo na vse grlo:

«Mussolini imperatore
noi vogliamo a tutti costi,
costi pur qeul che ci costi . . .»

Liktorsko posojilo daje sijajne rezultate, kakor naznanjajo z velikimi vikami fašistovski listi. V osmih dneh je bila dosežena milijarda! Fašisti hodijo z gorjačami okoli in ljudje morajo podpisavati in odštevati denar za posojilo. V zastavljalnice nosijo predmete, samo da dobijo denar za liktorsko posojilo! Fašizem je pač velik in potrebuje milijone!

Iz poljske notranje politike

V poljski notranji politiki se vršijo interesantne izpremembe. Pilsudski poskuša dobiti si novih pristašev in opreti svojo politično moč, ki se sedaj ne more naslanjati na večino v sejmu, na politične stranke. Doslej so maršala podpirali levičarji; odkar pa se tendence poljske diktature ne morejo več skladati s stremljenji, se je razmerje med levico in Pilsudskim izdatno poslabšalo. Levica je podpirala Pilsudskega le deloma radi njega samega; poglavitni motiv zanjo pa je bil — strah pred konservativno desnico. Konservativci so bili skupni nasprotnik Pilsudskega in levičarskih strank; zdaj ko so konservativni potisnjeni z vlade, so se odnošaji njihovih nasprotnikov ohladili. Nastala pa so med njimi tudi praktična nasprotja; levičarji zahtevajo že ves čas od maja dalje takojšen razpust sejma in razpis novih volitev. Pilsudskemu samemu pa se z razpustom in z novimi volitvami ne mudi. Socijalisti pripravljajo baš sedaj večjo parlamentarno akcijo za nove volitve.

Pilsudski hoče očividno pridobiti časa, da pridobi na svojo stran čim več političnih osebnosti ter skupin in eventualno tudi strank. Še pred nedavnim se mu je posrečilo pridobiti konservativno aristokracijo, da je sklenila osnovati si posebno stranko, ker se s tem narodni demokratje, glavni nasprotnik Pilsudskega, zelo oslabijo, ker se jim odtegnejo najpremožnejši člani.

Pravkar je Pilsudski napravil daljši poset v Vilnu. To njegovo potovanje se je v politični javnosti komentiralo kot izrazito politično potovanje; trdilo se je, da je imel v Vilnu namen, z direktnimi pogajanji doseči politični sporazum z vzhodnimi narodnimi manjšinami. Doseči sporazum s temi manjšinami bi imelo dvojni smisel: prvič bi s tem Poljska lahko nastopila pred Društvom narodov samozavestno, češ kako se ji je posrečilo zadovoljiti svoje manjšine in rešiti manjšinski problem v zadovoljstvo države in manjšin. Drugič pa ima Pilsudski pri tem pred seboj možnost, da pridobi za svoj notranje politični program primerno število volilcev. Ne sme se prezreti, da tvorijo v Poljski baš vzhodne manjšine zelo velik odstotek prebivalstva, saj se računa, da je na Poljskem Malorusov ali Ukrajincev okroglo 5 milijonov, to je 18.2 odst. Belorusov in Rusov pa 1 milijon 500.000, to je 5.8 odst. K temu je prišteti še okroglo 250.000 Litavcev, to je 0.9 odst. Skupno tvorijo tedaj vzhodne manjšine blizu 7 milijonov ljudi, kar predstavlja, ako računamo prebivalstvo Poljske na 27 milijonov, 25 odst. celokupnega prebivalstva. Ali k navedenim podatkom je še pripomniti, da so to poljski viri, faktično je število navedenih manjšin brezdvomno se precej višje. Pridobiti si volilce vzhodnih narodnih manjšin, bi tedaj ne bil majhen uspeh za vsako poljsko vlado.

Pilsudski pa ne bo imel tako lahkega posla pri reševanju manjšinskega problema. In baš na vzhodu bo stvar težka. Pilsudski velja za zastopnika poljske ekspanzije proti vzhodu; on je bil ves čas najizrazitejši predstavitelj protiruske smeri v poljski politiki; v veliki meri je baš njegova zasluga, da je Poljska dobila na vzhodu take meje, kakor jih ima sedaj. Mož s takimi tendencami bo težko sklepal kompromis z vzhodnimi manjšinami. Da je ta domneva prava, pričajo tudi vesti iz Lvova, kjer se je na sestanku ukrajinskih strank sklenil zelo bojevit program, ki ne priznava obstoječih meja in si postavi za cilj ustanovitev skupne ukrajinske države iz poljskih, sovjetskih, češkoslovaških in rumunskih pokrajin, poseljenih z Ukrajinci. Ukrajinci so doslej povečini bojkotirali aktivno politično udejstvovanje v Poljski; od tega stališča do podpiranja poljske vladne stranke pa je še zelo dolga pot.

Milijonski dobitek razredne loterije

Beograd, 30. novembra. n. Pri današnjem žrebanju državne razredne loterije, je zadela dobitek en milijon dinarjev srečka št. 58.938 prodana v Slavonskem Brodu, dobitek pol milijona dinarjev srečka številka 49 006 prodana v Zagrebu v dveh polovicah, dobitek 300.000 Din pa srečka 64.833 prodana v dveh polovicah v Zagrebu.

Samo še danes I. del razkošnega, monumentalnega ruskega velefilma:

„Carjev glasnik", Mihael Strogov

Vsakemu najtopleje priporočamo, da si ogleda prvi del, da bo lahko sledil drugemu delu, v katerem se razvije vsebina do dramatičnega viška v sijajni mimični igri sodelujočih igralskih veličin. Pri vseh predstavah sodeluje pristni ruski balalajka orkester, ruski pevski zbor in lastni pomnoženi orkester.

Danes predstave ob pol 11., 3., pol 5., 6., pol 8 in 9. uri.

KINO „DVOR"
Telefon 730

Naši kraji in ljudje

Vida:

V mislih na nesrečne brate

Z nami trpeli ste —
sanjali sanje vstajenja;
skupna je bila nam
radost in bol.

Zdaj pa vam srca
trga bolest;
v duši umira vam
misel svobodna . . .

Joče se sončna Gorica,
Trst zapuščen zdihuje;
smrt je objela Istro in Zader,
pri Gospi Sveti tujci zvonijo.

S krvjo so napisana
vsa grozodejstva,
s srčno kopreno ovita je
naša zastava.

Kdaj se pač zgane
v zakrknjenih srcih? . . .
Česa še čakajo
naši junaki? . . .
Kaj še ni dosti
solz in trpljenja?

Zagorje ob Savi.

Pomožna šola v Mariboru

Ako sede v šoli zaostali otroci skupaj z dobro razvitimi, opažajo pač, da jih njihovi tovariši prekašajo in s.asoma prezirajo. Zato postanejo kmalu zakrknjeni in zasovražijo tovariše, učitelja in šolo, napredovati pa absolutno ne morejo, ker nima učitelj dovolj časa, da bi se pečal posebej z njimi, in ga sili tudi obširna snov, da hiti naprej. Zato je bila popolnoma utemeljena zahteva pedagogov, da se morajo taki otroci izločiti in poučevati v posebnih maloštevilnih razredih, kjer se bodo več zaposlili, kakor pa učili na pamet.

Tudi v Mariboru so hoteli že l. 1911. ustanoviti tak pomožni razred, ali radi pomanjkanja prostorov so ga ustanovili šele 1. februarja 1913. V zadevni prošnji na štajerski deželni šolski svet ugotavljajo, da imajo takih otrok 19 dečkov in 14 deklic, izmed katerih pa je res slaboumnih 12, drugi pa bi prišli iz raznih drugih vzrokov v pomožno šolo. Iz seznama se razvidi, da so bili to večinoma otroci slovenskih delavskih staršev, kar je popolnoma razumljivo, ne da bi hoteli delati komurkoli kake očitke, saj ni bilo mogoče, da bi bili mogli slovenski otroci enako uspevati, kakor nemški v popolnoma nemških šolah, zlasti še, ko se starši za nje niso mogli dovolj brigati. Prvemu pomožnemu razredu je sledil med svetovno vojno, leta 1917., drugi razred, po prevratu pa je nastalo pet razredov: sedaj je v petih razredih 69 otrok. Ti razredi pa so bili vedno priddeljeni kaki osnovni šoli.

Na podlagi pravilnika za pomožne šole, ki ga je izdalo ministrstvo prosvete, se je sedaj šola v Mariboru osamosvojila. Iz pravilnika, ki sporeja pomožne šole onim za slepe in gluhoneme, izhaja, da je ta šola popolnoma državen zavod, četudi se vzdržuje iz istih sredstev, kakor osnovne šole; misliti je pač na tozadevne postavke državnega proračuna, ker ni prevzela občina kritja za to samostojno šolo, ki bo potrebovala poleg povečanih in primernejših prostorov, še sobe za pisarno, posebnega šolskega slugo in, kar je sedaj najdražje, povsem nova učila, ki jih doslej ni imela, temveč se je posluževala učil one osnovne šole, kateri je bila priddeljena.

Ko pozdravljamo to novo šolo, predvsem radi tega, ker ne bo več omejena samo na mestno občino, marveč bo prišla v korist vsej mariborski oblasti, menimo, da je ta nova ustanovitev v kaki zvezi s tem, da se ukinejo vadnice na učiteljiščih, kajti potem bi imela država res primerne prostore in potrebna učila na razpolago; mestna občina pa bi v tem slučaju itak morala skrbeti za učence štirirazredne deške vadnice in bo prišla kmalu v težaven položaj, da bo morala zidati še novo deško osnovno šolo za Melje, ko še ni niti pričela z zidanjem prepotrebne dekliške šole v Magdaleni in še bolj potrebne meščanske šole na desnem bregu Drave.

Dr. P. St.

Potovanje princa Viljema Švedskega v Kongo in Srednjo Afriko

Zveza kulturnih društev v Ljubljani bo predavajala v kinu Matici v nedeljo, dne 5. decembra izredno zanimiv in poučen 6-dejanski kulturni velefilm, ki bo vzbujal gotovo vseobče zanimanje občinstva. Predstavlja **potovanje princa Viljema Švedskega v Kongo in Srednjo Afriko.** Izredno lepe slike nam prikazujejo življenje črncev, njih šege in navade, običaje raznih divjih plemen Srednje Afrike, lov na divje zveri itd. Predstave se vrše v sledečem redu:

Za šolsko mladino in dijaštvo ob znižani ceni (2. Din za vsak sedež): prva predstava v soboto ob 14. uri, druga v nedeljo, dne 5. decembra ob 19.15; za širšo publiko bo predstava v nedeljo ob 10.30 dopoldne ob vstopnini 4 Din za vsak sedež. Vstopnice za dijaštvo je dobiti v tajništvu ZKD (Ljubljana, Kazina, II. nadstropje) med popoldanskimi urami, za ostalo predstavo pri blagajni kina Matice.

Ker bo naval na vstopnice glede na izredno lepoto filma velik, priporočamo občinstvu in dijaštvu, da si vstopnice nabavi čim prej v predprodaji.

Napredna srednješolska mladina v Celju

Za svoj letošnji sestanek si je izbralo naše napredno jugoslovensko srednješolsko dijaštvo iz Slovenije Celje, da tako v dobi svojega razvoja po možnosti osebno spozna vse važnejše kraje naše slovenske pokrajine in da pokaže s tem tudi solidarnost za skupno idejno in kulturno delo, ki bo usposobilo našo mladino za poznejše praktične poklice in javno udejstvovanje.

Celjski »Slogaši« so se že dolgo veselili dneva, ko bodo mogli pozdraviti svoje sotovariše in somišljenike v svoji sredi. Skušali so jim napraviti bivanje v Celju kolikor mogoče prijetno in udobno, kar se jim je pri skromnejših celjskih razmerah v polni meri posrečilo. V soboto so z večernimi vlaki prihajali od severa in juga številni delegati našega naprednega dijaštva, iz Maribora, Ptuja, Murske Sobote, Kranja, Novega mesta, zlasti v lepem številu pa iz Ljubljane. Med srednješolci je bilo tudi mnogo naprednih jugoslovenskih akademikov. Celjska »Sloga« je skoro korporativno pričakovala svoje tovariše in tovarišice na kolodvoru. Pri sprejemu se je nabralo tudi mnogo celjskega meščanstva, ki simpatizira z našo napredno slovensko mladino. Žal, da je imel vlak iz Ljubljane precejšnjo zamudo. Zaradi tega se je na 21. uro v veliki dvorani Narodnega doma napovedana akademija v proslavitev našega ujedinjenja zakasnila in se je pričela šele po 21. uri. Akademija je izpadla nadvse sijajno. Marsikateri, ki je hotel pokazati s prisotnostjo le svoje simpatije, je odhajal z vidnim notranjim zadovoljstvom. Lahko rečemo, da je vse občinstvo našlo na tem večeru užitek in se je lahko prepričalo, da naša mladina poleg svojega šolskega dela pridno in skrbno posveča svoj prosti čas glasbi in literaturi in črpa iz tega neusahljivega studenca potrebno srčno izobrazbo in notranjo zadovoljnost. Ne bomo se pomudili pri posameznih točkah sporeda. Godba in petje v zboru, posebno pa v solonastopih, deklamacije in melodrama, vse se je proizvajalo čedno in prav zadovoljivo. Zlasti je občinstvo burno aklamiralo mladega goslača, ki je pokazal v par točkah izreden muzikalni talent. Navdušujoči nagovor predsednika celjske »Sloge«, sedmošolca Piškurja je bil poln mladeniškega navdušenja in ljubezni do ujedinjene domovine ter do neodrešenih bratov in je žel burno pritrjevanje. Zlasti pohvalno je treba omeniti člane ljubljanskega »Preporoda«, v kojem so včlanjeni gimnazijci, realci in učiteljiščniki, ki so požrtvovalno in res lepo izpolnili večino obširnega sporeda. Dvorana je bila skoro razprodana. Celjsko občinstvo je s hvalevrednim razumevanjem tudi moralno podprlo dobro stvar našega srednješolskega dijaštva. Kajti le onega je bodočnost, ki ima mladino za seboj. Celjska prireditev našega naprednega dijaštva je pokazala, da koraka po pravi poti ter da jo preveva ljubezen do napredka naše ujedinjene domovine, ki jo bo znala dograditi in braniti proti vsakemu zunanjemu in notranjemu sovražniku.

O nogometni tekmi, ki se je vršila ob priliki dijaškega zbora v Celju, smo poročali že včeraj v sportnem delu. Potek zborovanja samega pa objavimo prihodnje dni v oddelku »Dijaško življenje«.

Gojenke gospodinjske šole „Mladike" v Ljubljani

Na prijateljskem sestanku, ki bo sledil danes novinarskemu koncertu v Unionu, so ljubeznivo prevzele oskrbo paviljonov gojenke gospodinjskega tečaja «Mladike» v Ljubljani. Gospodične so pod vodstvom svoje ravnateljice ge. Zemljanove vse lepe in dobre stvari, ki jih bodo prodajale v prid novinarskega penzijskega fonda, tudi same napekle in pripravile. — Gospodinjski tečaj «Mladika» uživa danes v celi državi sloves enega najboljših tovrstnih zavodov. Zato je naval v njo zelo velik in so leto za letom oddana vsa mesta; med gojenkami jih je vedno tudi več iz južnih krajev, ki se prav prijetno počutijo med svojimi slovenskimi sestricami. Tako vrši gospodinjski tečaj poleg strokovne in vzgojne tudi izredno važno narodno nalogo.

Naše obrtno-nadaljevalno šolstvo

Potreba po strokovni naobrazbi našega obrtnega naraščaja je tako očitna, da tega pač ni potreba šele dokazovati. Zlasti v Sloveniji, ki je pretežno obrtna pokrajina, je vprašanje obrtno-nadaljevalnega šolstva eminentne važnosti. To vprašanje, o katerem se je svojčas že mnogo razpravljalo i v dnevnem časopisju in na različnih anketah, sega zadnje dni zopet na površje.

Že vse od prevrata je obstoj naših obrtno-nadaljevalnih šol stalno ogrožen. Glavni vir težkoč je iskati v tem, da država kaže vse premalo zanimanja za to važno panogo šolstva. Edino, kar se je v tem pogledu izboljšalo, je par strokovnih tečajev za izobrazbo učiteljstva na teh šolah. Zlasti potreben je bil že risarski tečaj, ki se je po dolgem oklevanju vendarle otvoril v letošnjih počitnicah. Tako bi bile naše obrtno-nadaljevalne šole zaenkrat vsaj za silo preskrbljene s strokovno usposobljenim učiteljstvom, brez katerega je itak izključen slehern napredek in uspeh. Druga, nič manj važna plat tega vprašanja pa je materijalno osiguranje obrtno-nadaljevalnih šol. Tu pa smo domalega obtičali v istih neprilikah, kakršne so se pojavile že ob rojstvu naše narodne države: nezadostni in neredni krediti, ki od leta do leta, da celo slehern mesec prete z ukinjenjem pouka.

Ni dvoma, da bi se ob količkaj dobri volji merodajnih faktorjev dala ustvariti solidna materijelna baza za obstoj našega obrtno-nadaljevalnega šolstva. Dasi pomeni to po eni strani veliko breme, je treba pomisliti, da denar, ki se potroši za izobrazbo obrtnega naraščaja, ni zavržen, marveč se plodonosno obrestuje v večji pridobitni zmožnosti poznejšega obrtnika, ki mu strokovna naobrazba ustvari širše obzorje in trdnejše eksistenčne pogoje, da more tako uspešneje kljubovati vedno naraščajoči konkurenci. Naposled pa se tudi nehote vriva vprašanje, kam gredo vendar ogromni davki, ki jih plačuje naše obrtništvo? Dolžnost tistih, ki davke pobirajo, bi bila, da skrbe tudi za napredek svojih davkoplačevalcev. Kdor samo jemlje in nič ne daje, mora pomisliti, da bo jemanja kmalu konec.

Vzdrževanje teh obrtnih šol pripada do polovice stroškov državi, drugo polovico pa si enakomerno dele trgovsko-obrtna zbornica ter lokalni faktorji, to je predvsem občina. Državni prispevki, kolikor jih je odpadlo doslej na Slovenijo, so bili vedno nezadostni, poleg tega pa še skrajno neredni. Letošnji prispevek države je tako majhen, da bi zadostoval komaj za potrebe ljubljanskih obrtno-nadaljevalnih šol. Tudi pri trgovsko-obrtni zbornici niso nič preveč radodarni. Tako pade glavno breme na občino, ki mora preko svoje obvezne četrtine iskati sredstev, da vendarle omogoči pouk. Zadnja leta si pomaga n. pr. ljubljanska občina s tem, da sili vajence k plačevanju šolnine.

Seveda so začele to prakso posnemati tudi nekatere druge občine. Res, da prispevek ni preobčuten in pomaga komaj h kritju šolskih potrebščin, vendar bo treba sčasoma to prakso ustaviti, zlasti tam, kjer zadene vajenca samega.

Dokler ne bo v prvi vrsti država skrbela za redno in zadostno subvencijo obrtno-nadaljevalnih šol, toliko časa bo visel nad njimi Damoklejev meč in čas bi bil, da se ta stvar že enkrat uredi, ker nam tako, kakor je bilo doslej in ne na korist ne v čast.

V. M.

Brodnik Wetz,

ki že pol stoletja prevaža potnike iz Kranjskega na Štajersko in obratno čez Savo pri postaji Zidani most.

Prosvetni glasnik

(Glasilo ZKD v Ljubljani in Mariboru.)

Izšla je že 3. številka tega izvrstnega našega kulturnega glasila. Naše kulturno delo potrebuje organizacije in krepkih, smotrenih centrov, ki nas dvignejo iz diletantske slučajnosti v redno vztrajnost, katera prebije najzakrknejšo lenobo in sterilnost. Poleg pestre inicijativnosti poedincev in individualnega značaja njihovega nastopa mora delovati veliki stroj kulturne akcije, ki ne pusti zaspancem prespati belega dne, ne veseljaku, ne ciniku, da zadržujeta, kar more naprej. »Prosvetni glasnik« je nova sredstvo v tem stroju, vez in živa kontrola, pospeševatelj in branitelj kulturnega dela.

Za vse panoge ljudsko-izobraževalnega dela ima »Prosvetni glasnik« odprte predale. To pot so posebno zanimivi Šestovi in Rogozovi očetovski nauki za naše ljudske odre. Teh je sedaj že toliko, da smemo zahtevati od njih tudi **kvaliteto.** Zato je bilo treba poseči vmes v tečaje za režiserje in s poukom o igralski umetnosti in disciplini, s poukom o odrih, kostumih in šminkanju in novimi igrami. To, kar imamo, popravimo in dvignimo na višjo stopnjo, spravimo vanj neko stalnost, red, obnavljanje in s tem pogoj za napredek.

Navodila g. A. Pertota o sestavi tamburaških zborov zasledujejo iste cilje glede našega tamburaštva. S takimi pouki prihaja v to doslej slučaju izpostavljeno delo nekaj sistema.

ZKD se marljivo bavi z vprašanjem naših ljudskih knjižnic. Moramo pravzaprav reči, s krizo ljudskih knjižnic, ker napoveduje boj neekonomičnosti dela in nezmožnosti knjižničarjev, ki so vendar le duša skromne omare za knjige. V najlepši in najboljši knjižnici slab knjižničar nič ne zaleže.

Naš ideal je, da imej vsaka občina ljudsko knjižnico, vendar prav razporejeno in živo, kjer pozna knjižničar potrebe odjemalcev in spremija in vodi od knjige do knjige. Tako ljudska knjižnica bo lahko iz svojih sredstev in iz krajevnih podpor kupovala novih knjig ter navajala občinstvo, da jih bo kupovalo tudi samo, da nam ne bodo knjižnice plesnjiva shramba knjižnega zastonjkarstva, ki nam vrhu tega še ubija produkcijo. Ni namreč res, da bi bil narod tako reven, da ne bi mogel kupiti nobene knjige ter da ne bi zmogel zraven še 2.50 Din za »Domovino«. Manjka nam le ljudi, ki bi mu vzbudili to potrebo in zavest, da je to zanj koristno.

Na knjižničnem polju čaka ZKD ogromno delo. Dasi štejemo komaj milijon duš, zapuščamo v tej stroki sledove diletantizma. Ljudske knjižnice naj bodo kulturno idejna podjetja, toda obenem zdrave in praktično urejene ustanove brez zastonjkarstva, ki itak samo ubija privlačnost knjižnice, napolnjene z balastom.

Kakor vidimo, tudi predavateljstvo prehaja v sistem. Minuli so časi, ko smo se v Ljubljani borili, da napolnimo dvorano za predavanje. Tiste čase je bil v Ljubljani dogodek tako predavanje, danes prodirata beseda in slika na vse strani.

Baš zato, ker nedvomno napredujemo, zahteva ta stran našega razvoja discipline in smisla za skupno smotrenost. ZKD imamo in tudi »Prosvetni glasnik« je tu. Kulturno delo je bilo doslej brez smernic, sedaj dobiva direktive in s temi prodira v maso. Priznavamo pogumne smernice ZKD in jih hočemo podpreti ne kot podložniki, ampak kot disciplinirani bojevniki, ki vedo, da tudi v boju za kulturo zmaguje samo jeklen in edinstven korak desettisočev.

Klic iz industrijskih krajev

V začetku decembra se snide v Beogradu anketa, ki ima nalogo, da popravi, oziroma izpopolni pravilnik »Bratovskih skladnic«. V obupu se obračajo na ta odbor najbednejši med bednimi, da bi jim izboljšal prežalostni položaj. Te uboge pare so staroupokojenci, njih vdove in sirote TPD, od katerih je večina delala 40 in še več let v podzemeljskih rovih. Bratovska skladnica pa jim za dolgoletno članstvo plačuje mesečno 7 Din, oziroma 3.50 Din in 2 Din. Od pokrajinskega pokojninskega sklada za rudarje v Ljubljani dobi oni, ki nima postranskega zaslužka, mesečno 150, oziroma 112 ali 42 Din draginjske doklade, tako v najboljšem slučaju torej 157 Din.

O postranskih zaslužkih v današnjem času preobilne brezposelnosti sploh ni govora. Kako živijo ti ljudje, si lahko mislimo. Merodajni činitelji se izgovarjajo, da za zvišanje pokojnine ni sredstev, za nove člane so jih pa takoj našli in jim pokojnino zvišali od 7 na 400 do 800 Din mesečno. Anketni zbor pri izpopolnjevanju pravilnika naj predvsem upošteva, da so staroupokojenci dolgo vrsto let plačevali po valuti enake prispevke kot novi člani, ter vsaj toliko ukrene, da se ta v nebovpijoča krivica ublaži. — Staroupokojenci revirjev TPD.

Smrt najstarejšega slovenskega lovca

Na Pokajišču pri Borovnici se je včeraj ponoči preselil v večna lovišča najstarejši lovec Jakob Debevc, znan daleč naokrog kot izboren lovec, velik prijatelj divjadi in prvovrsten gozdni strokovnjak. Od svojega 25. in pa do 85. leta je bil v službi pri Bistriški graščini, ki bo gotovo le težko dobila vrednega mu naslednika. V znatni meri je on pripomogel, da je danes borovniška okolica tako bogata na srnjadi. Kljub temu, da je bil analfabet, je bil izboren računar. Na pamet je kubiral in preračunal cele gozdove tako zanesljivo, da so ga jemala za cenilca razna velika podjetja. V ponedeljek popoldne je nastavljal še kunam pasti, zvečer se je vrnil še zdrav in vesel, ponoči pa ga je zadela kap. Vzornemu lovcu bodi lahka zemljica!

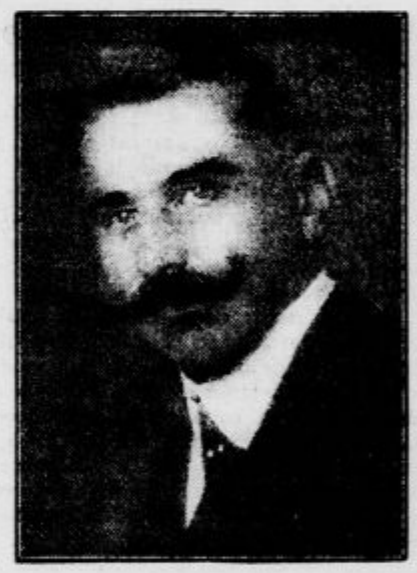

† **Dr. Alfred Valenta,**

popularni ljubljanski ginekolog, ki ga danes pokopljejo.

Pozor! Od 2. decembra dalje

II. del in konec

grandijoznega ruskega velefilma

„Carjev glasnik", Mihael Strogov

Prodajalna vstopnic od 10. do 12. in od 2. dalje.

Kino „Dvor", Telefon 730.

Skavtizem in šolstvo

Ministrstvo prosvete se je začelo zelo zanimati za skavtizem. Izdalo je že več naredb o tej vzgojni organizaciji, med drugim, da je treba ta važni vzgojni pokret podpirati moralno in aktivno in priporoča zato sodelovanje pri tem pokretu dijaštvu kakor tudi vzgojnim krogom. Istočasno priporoča učiteljskim in profesorskim krogom, da razvoja skavtizma ne zavirajo z neumestnimi prepovedmi, temveč naj ga podpirajo z vsemi močmi. Skavtizem zastopa najnovejše vzgojne metode, zasleduje najlepše in nesebične cilje. S tem naj zavzame skavtizem v naši državi ono visoko stopnjo in doseže oni sloves, ki ga uživa v drugih svetovnih državah. Minister priznava skavtizmu vse te velike prednosti pred drugimi vzgojnimi in sportnimi organizacijami. Priporoča srednješolskemu dijaštvu vstop v organizacijo.

Z naredbo z dne 19. novembra 1926 (br. 16.419) sporoča ministrstvo prosvete, da si je osvojilo predlog Glavnega Stana Izvidni-

kov in Planink od dne 14. novembra, da hoče sodelovati vzporedno s šolskimi oblastmi na polju te moderne vzgoje.

Da pa more skavtizem nemoteno in uspešno vršiti svojo važno nalogo, zato odreja prosvetno ministrstvo, da se takoj ukine prepoved organizacije, kjer se doslej še to ni zgodilo, in da se odobri organizacija Izvidnikov in Planink. Dalje odreja, da naj se od strani šolskih ravnateljstev dela za čimprejšnjo ustanovitev organizacije, kjer ista še ne obstoja. Ravnateljstva naj priporočijo učiteljskim in profesorskim zborom, da sodelujejo pri ustanovitvah organizacije in pri že ustanovljenih organizacijah. Naroča tudi, da naj se da na razpolago kaka prazna soba v šolskem poslopju, da more organizacija uspešno vršiti svojo nalogo.

Zelo važna je tudi naredba, da direktor šole nadzoruje svoje dijake sam ali preko svojega namestnika, kako delujejo v organizaciji in da stoji v stalnem stiku z organizacijo samo, sploh da gre ravnateljstvo v vsakem oziru dijaštvu na roko. Važna je tudi ministrska odredba, da se šteje delo v skavtskih organizacijah kot delo v narodnokulturnih ustanovah in upošteva kot tako pri napredovanju uradništva.

Iz vsega tega lahko vidimo važnost skavtskega pokreta za ves narod. Pri drugih narodih zavzema že ogromne dimenzije, le Slovenci smo ga doslej gledali še nekam nezaupno, kar bo pa prejkoslej tudi izginilo.

Zvečer vsi na

NOVINARSKI KONCERT!

Vlom v poštni urad v Dobu

Danes na vse zgodaj zjutraj so ljudje opozorili upravnika pošte v Dobu pri Domžalah, da je bil ponoči izvršen v uradne prostore predrzen vlom. Prišedši v pisarno, je upravnik takoj opazil, da vest odgovarja resnici. Iz pisarniškega okna je bila namreč vržena mreža in iz lokala je izginila železna ročna blagajna. Upravnik je o dogodku takoj obvestil orožništvo in sosednji poštni urad v Domžalah, odkoder je bila telefonično obveščena tudi ljubljanska poštna direkcija, ki je že tekom dopoldneva odposlala v Dob revizijskega uradnika.

Orožniki so takoj pričeli z zasledovanjem vlomilcev. Sled za njimi je peljala v 2 km oddaljeni gozd, kjer so faktično našli s sekiro razbito blagajno. Iz nje so neznani storilci pobrali okrog 6000 Din gotovine, dočim se znamk, ki so bile isto tako v blagajni, niso dotaknili. Poleg blagajne so našli tudi sekiro, s katero so svedrovci razbili blagajno, in pa veliko dleto.

Vlom je bil izvršen najbrže okrog 1. ure ponoči. Takrat so namreč čuli sosedje voziti skozi vas lahek voz, ki se je pred pošto ustavil. Kmalu nato pa so zopet čuli peket konja in voz je oddrdral.

Vlomilci topot vsekakor niso bili poklicni svedrovci, kar je razvidno že iz njihovega ravnanja pri vlomu. Zato obstoja sum, da imajo ta vlom na vesti delomržneži iz okolice.

Požar na graščini Brdo

Brdo pri Predosljah, 30. novembra.

Zločinska roka v kranjski okolici še vedno ne miruje. Sinoči okrog 23. je nenadoma zasvetil v noč velikanski ognjeni svit gorečih gospodarskih poslopij graščine Brdo pri Predosljah. Ognjeni plameni so zajeli velikanske gospodarske objekte, ki so postali plen elementa. Na kraj požara so takoj prispeli gasilci iz Predoselj, Kokrice, Kranja, Naklega in Šenčurja. Gasilska akcija pa je mogla do 3. zjutraj le lokalizirati požar ter tako rešiti graščinsko poslopje samo. Z gospodarskimi poslopji vred so uničene velike množine sena, poljskih pridelkov, povsem novo gospodarsko orodje. Graščina je last družine barona Zoisa, ki trpi ogromno škodo, ker je zavarvana le za 125.000 Din. Ogenj je bil nedvomno podtaknjen. Upati je, da pride orožništvo vendar na sled zločinskemu požigalcu.

Dopisi

ŠIŠKA. Sokolsko društvo v Šiški proslavi praznik Ujedinjenja in obenem sokolski praznik danes ob 11. dopoldne v sokolski telovadnici. Pri tej priliki bodo letos na novo sprejeti člani, položili svečano obljubo. Člani se poživajo, da se proslave polnoštevilno udeleže. Društvo za zgradbo Sokolskega doma v Šiški pa priredi zvečer v hotelu »Bellevue« v Šiški svoj prvi letošnji zabavni večer z raznovrstnim sporedom. V četrtek, dne 2. decembra pa priredi sokolsko društvo v Šiški javno predavanje v gostilni »Dalmacija« (Anžok), ob 20. uri, in sicer o preganjanju in zatiranju Slovencev v Italiji. Šiškarji, udeležite se predavanja!

JEŽICA. V Sokolskem domu je v nedeljo ob 7. Miklavžev večer. Pred sijajnim Miklavževim posetom igra sokolska deca igro »Pot k Miklavžu«. Igrico je spisal znani mladinski pisatelj Ivo Trošt in bo igrana prvič. Pridite na ta večer vsi otroci in odrasli, ker vas sicer dobri svetnik lahko zgreši. Naročila pa lahko oddajate ves dan v nedeljo v domu.

ZAGORJE OB SAVI. Na vabilo Kola jugoslovenskih sester pride sv. Miklavž v soboto 4. decembra ob 3. popoldne ter bo v občinski dvorani obdaril okrog 100 otrok s pecivom, gorko obleko in perilom, ki so ga izvršile Kolašice.

ŠMARJE PRI JELŠAH. S pričetkom jeseni je šmarski Sokol zopet postal živahen. Ustanovil se je pevski odsek, ki bo v kratkem pokazal uspehe svojega delovanja. Dramatični odsek pa je priredil dne 6. in 7. t. m. prav dobro uspelo šaloigro »Pri belem konjičku«. Moralni in gmotni uspeh je bil prav zadovoljiv. Na praznik narodnega ujedinjenja, ki je obenem tudi sokolski praznik, priredi društvo v telovadnici 2 enodejanki: »Brat Sokol« in »Raztresenec«. Tudi pevski odsek nastopi z moškim zborom. Prireditev pa otvori br. dr. Šašelj z nagovorom. Polnoštevilen obisk te prireditve naj da našim vrlim Sokolom vsaj nekaj zadoščenja za njihovo požrtvovalno delovanje. Zdravo!

KOZJE. Tukajšnja čitalnica je po polletnem presledku vprizorila 21. t. m. »Špansko muho«. Vsi igralci so rešili svoje vloge prav dobro. Za 19. decembra se pripravlja Meškova »Mati«. Le tako naprej, da pride tudi v Kozje nekaj več življenja.

MALA NEDELJA. V nedeljo dne 5. decembra točno ob 3. popoldne priredi šolsko vodstvo v Društvenem domu Miklavžev večer. Čisti dobiček se bo uporabil v prid ubožnim šolarjem.

Šah

Bogoljubov zmagovalec na turnirju v Berlinu

V nedeljo se je igralo zadnje kolo mednarodnega šahovskega turnirja v Berlinu. Odločitev glede prvenstva je padla sicer že v osmem kolu, vendar je vladalo kljub temu za zadnje kolo veliko zanimanje, ker sta si stala nasproti ravno dva najmočnejša igralca: Bogoljubov in Rubinstein. Igra obeh velemojstrov je bila izredno živahna in ostra. Bogoljubov si je v španski igri po trdovratnem odporu nasprotnika ustvaril ravno pred prekinjenjem partije boljšo pozicijo. Ahues je v damskem gambitu z energičnim napadom kmalu matiral Holzhausna. Grünfeld je porazil Johnerja po 44 potezah. Colle s široko zasnovano kombinacijo Lista, partija Sämisch : Spielmann je bila prekinjena.

V ponedeljek dopoldne se je nadaljeval boj med Rubinsteinom in Bogoljubovom in je trajal še štiri ure. Bogoljubov je zamenjal damo in stolpa, se umaknil s kraljem na damsko krilo in žrtvoval svojega konja za tri kmete. Rubinstein je nasprotno žrtvoval svojega tekača za enega samega kmeta. Čeprav je bil Bogoljubov za dva kmeta močnejši, pa je imel Rubinstein pri neenakih tekačih remis gotov in je tako rešil že skoro izgubljeno partijo. Prekinjena igra Spielmann : Sämisch je končala po 100. potezi z zmago prvega.

Stanje po zadnjem kolu: *Bogoljubov* (Rus) 7 (prvo darilo), *Rubinstein* (Poljak) 6 (drugo darilo); tretje in četrto darilo si razdele Spielmann, Grünfeld in Ahues, ki so dosegli po pet točk. Brez nagrade so ostali: Colle 4, List, Johner in Sämisch 3 in pol, Holzhausen 2 in pol.

Sport

ASK Primorje A-team : B-team

Danes popoldne se vrši ob pol 15. vrlo zanimiva nogometna tekma med A in B teamom ASK Primorja na Dunajski cesti. ASK Primorje razpolaga danes z velikim številom izvrstnih igralcev, kar dokazuje med drugim tudi to, da je njegova rezerva letošnji prvak v Ljubljani. Na današnji popoldanski tekmi nastopi v prvi vrsti A-team, ki je igral zadnje čase napram vsem nasprotnikom z velikim elanom ter predvedel v zadnji tekmi proti celjskim Atletikom izredno lepo kombinacijsko in efektno igro. V zadnjih štirih tekmah je odpravil svoje nasprotnike Hermesa s 4 : 0, Slovana s 4 : 0, Karlovec 3 : 0 in Atletike 7 : 1, torej s skupnim skorom 18 : 1, kar dokazuje kvaliteto tako obrambe, kakor primorjanskega napada. Primorje razpolaga danes z dvema odličnima vratarjema Ermanom I. in Jančigajem, poleg rezerve Korčeta. Kot beki so na razpolago Slamič, Pečnik, Jančigaj, Birsa in Jug. V halfih nastopijo Zemljak, Vindiš, Pišek, Križ (Hašk), Corradini, Sočan, Kos. Za napad ima Primorje sledeče igralce na razpolago: Poduje, Erman II., Bauer, Čebohin, Uršič, Čamernik, Dramičanin, Glavič, Bogičević, Praunseis, Bervar, Zalar in Pečar. Iz teh igralcev bodo sestavljene dve garniture, ki obetati vsled premij, ki so jih darovali prijatelji nogometne sekcije ASK Primorja za najboljše igralce, nad vse zanimivo in napeto v enotnem kombinacijskem sistemu izvedeno igro.

ASK Primorje (Nogom. sekcija) postavi za današnjo tekmo: A team: Erman I., Slamič, Pečnik, Zemljak, Vindiš, Pišek, Poduje, Erman II, Čebohin, Bauer, Uršič. — B-team: Korče, Jančigaj, Birsa, Corradini, Križ (Sočan), Jug, Privšek, Glavič, Dramičanin, Bogičević, Čamernik. Rezerve: Bervar, Jug II, Kos, Praunseis, Svetlc, Pečar, Jurkas, Zalar. Vsakdo naj prinese seboj vso opremo, ki jo poseduje. V garderobo priti ob 14. — Načelnik.

SK Jadran. V četrtek 2. t. m. ob 20. uri sestanek vseh aktivnih članov pri Mraku. Po sestanku seja prireditvenega in upr. odbora. Udeležba vseh odborников nujno potrebna. — Tajnik.

SK Krakovo komb. : SK Jadran rez. Danes se vrši ob 14. na sportnem prostoru Ilirije prijateljska tekma med imenovanima kluboma.

SK Krakovo poziva sledeče igralce: Malič, Marjetič, Koser, Novak I in II, Blatnik, Grabrijan, Bončar, Končnik, Jeršek, Vlaj, Czerny, kateri morajo biti najpozneje ob pol 14. v garderobi. Oprema: dres bel, hlače črne — prinesti seboj. Tajnik II.

Občni zbor SK Ilirija se vrši dne 15. decembra 1926. Kraj in čas se pravočasno objavi.

SK Jadran. Opozarjamo vse članstvo in splošno sportno javnost, da priredi klub v nedeljo, 5. t. m. Miklavžev večer v restavraciji pri Mraku, s pričetkom ob 19.30 uri. Darila se sprejemajo isti dan v restavraciji.

SK Slovan. Jutri, v četrtek sestanek I. moštva in rezerve točno ob 20. uri v Narodni kavarni. Prisotnost vseh nogometašev potrebna. Po sestanku seja centralnega odbora, podrobnosti v klubovi omarici na Marijinem trgu. — Tajnik.

Slavija : DFC. Pri nedeljski prvenstveni tekmi v Pragi med Slavijo in DFC je zmagala Slavija s 7 : 3 (6:0) in ne kakor je bilo pomotoma poročano, s 4 : 3. Slavija je bila v izredni formi. Pri DFC je pa odpovedala obramba.

Dunajski nogometaši gredo v Prago. Kakor javlja dunajski »Morgen«, bodo pristopili k praškemu DFC Siklossy in Seiffert (Vienna) ter Regnard (Amateure).

Italija in olimpijada leta 1936. Vrhovni sportni forum Italije je sklenil, da bo predlagal, naj se olimpijske igre leta 1936 vršijo v Italiji. Za to se poteguje tudi že Nemčija.

Vsled popolne opustitve trgovine

se Vam nudi edina prilika, da si krijete svoje oblačilne potrebščine za Božič po izredno nizkih cenah, ki so znižane pod nabavno ceno. Bogata izbera še vedno na razpolago, dobrim kupcem tudi na obroke. Ne zamudite prilike in oglejte si bogato zalogo takoj.

O. Bernatović Mestni trg.

Nepričakovano iznenadenje za vse slovensko ženstvo prinese nedeljsko „Jutro"

Velika prodaja za Miklavža

danes danje do 5. decembra

Cene poseben znižane!!

VOIKA

12307

Naši onstran granic

Pred svojim pragom

Tržaški »Piccolo«, dnevna duševna hrana naših Italijanov, poroča v svoji številki z dne 19. XI. 1926. pod debelo tiskanim naslovom, da so bili v Sarajevu kaznovani nekateri »pobalini«, mladi študentje na več dni zapora in na denarne kazni, ker so uprizarjali Italiji sovražne demonstracije. To poročilo komentira s tem, da je bila ta akcija docela osamljena in da ji ljudje niti z najmanjšim korakom niso sledili. Do stavlja, da se je par mladih in nerazsodnih fantalinov upalo demonstrirati in da je bila kazen ne samo upravičena in poštena, ampak tudi od ljudi odobravana in razglašena v splošno zadovoljnost občinstva.

Mi bi k temu poročilu starega »Piccola« dostavili samo skromno vprašanje: Kdaj bodo razglašene kazni za one razgrajače in pobaline, ki so razrušili dne 4. novembra 1926 lokale naših prosvetnih organizacij v Gorici. Kdaj bo njih zagrabila roka pravice po vzgledu sarajevskih oblasti, katere žanjejo toliko priznanja od tržaškega »Piccola«? Te pobaline pozna celo mesto in vsi, razen par razgretih glav, jih tudi obsojajo. Mi Slovenci in tudi ostali Goričani dobro poznajo po imenu te otroke v črnih srajcah, proti katerim je brez moči in brez pravice vsa naša narodna manjšina v Primorju. Ne vem, čemu hodijo mladi gospodje, kakor so: Molinari Feruccio, Liberi Peter, Amato Franc, Minarelli Herminij, Valentino Bimbo, Volpini itd. še danes prosti po Gorici in jih ne doseže kazen, ki je za vse enaka.

Če bi bilo pri nas toliko spoštovanja do reda, kolikor ga je v Sarajevu, tedaj bi bili danes vsi imenovani ptički pod ključem in že obsojeni. Ne pozabimo, da je med njimi tudi sin goriškega sodnika Molinarija ki ob slednji priliki zelo kruto sodi Slovence.

Temu vprašanju naj posveti »Piccolo« svojo židovsko pozornost in naj poišče dovolj velike črke za svoj naslov. Zadeve v Sarajevu so mu dobro znane, stvari, ki se gode pred nosom pa ne vidi.

p— *Fašisti zasedli zadnjo slovensko dvorano v Trstu.* Že pred zadnjim atentatom na Mussolinija se je fašistovska bojevniška četa »Quis contra nos« (Kdo je proti nam) obrnila na odbor konzumnega društva pri Sv. Jakobu, ki razpolaga z zadnjo slovensko dvorano v Trstu s pismom, sestavljenim v dokaj ostrem tonu, s katerim so zahtevali, naj se jim odstopi omenjena dvorana, češ da itak ni rabljena. Odbor pa je moral prošnjo odbiti, ker je dvorana več nego oddana, saj je tam vse javno življenje tržaških Slovencev sploh. Tam so se v zadnjem letu vršile še slovenske predstave, tam je imela Glasbena Matica svoje vaje in šolo, tam so se vršili vsi občni zbori tržaških slovanskih organizacij. V dvorani so se vršile večer za večerom vaje dramatičnega društva, sestanki sportnih društev in razna zborovanja. Na ta odgovor ni prejel odbor nobenega nadaljnega pisma, pač pa je posegla vmes varnostna oblast in je proglasila dvorano, kjer so se vršile leta in leta dramatične prireditve, koncerti in druge prireditve za neprimerno in jo je dala kratkomalo zapreti. Skoro istočasno je prejelo tudi dramatično društvo odlok, da je dramatična sezona prepovedana. Dramatični odsek čitalnice in druga društva, ki so imeli v dvorani kulise, klavir in drugo opravo, so to pravočasno rešili. To pa je fašiste silno razkačilo, grozili so vsem, da jih bodo dali konfinirati, ker so tako pokazali svojo nenaklonjenost fašizmu. Dvorana, ki je po ukazu varnostne oblasti Slovenci niso smeli imeti, češ, da je neprimerna, jo smejo celo po nizkotni zasedbi uporabljati fašisti. Na vhodnih vratih se blesti fašistovski grb z napisom »Nacionalna fašistovska stranka«. Krajevni krožek »Quis contra nos« (Kdo proti nam.)

p— *V Tomaževici* pri Komnu so pred kratkim oživili društvo »Napredek«. V petek so orožniki aretirali vse odbornike društva in sicer na ovadbo nekega domačega fašista, češ da so pevci peli pri vaji protifašistovske pesmi. Izvršili so nato hišne preiskave in odnesli nekaj mladinskih knjig.

p— *Prisega na prisego.* Na goriškem municipiju so zopet prisegli zvestobo državi, kralju in pred vsem fašizmu višji uradniki. Kaj to pomeni, da se ponavljajo prisege? Ali ne drži ena zadosti? Pa vendar niso med uradniki na municipiju kaki »elementi sovversivi«?

p— *Tudi Pula se je postavila* z liktorskim posojilom. Doslej so podpisali v Puli nad 2 militona posojila! Gospodarska in industrijska zveza v Poreču je podpisala 100.000 lir. Sredi splošne mizerije so to velike številke.

Moderni damski plašči

na fineiši velout Din 550·— do 750·—
modno sukno Din 350·— do 450·—

F. & I. Goričar, Ljubljana
Sv. Petra cesta 29
Oglejte si razstavo v izložbi. 12067a

Snega bo čez koleno

Dunaj, Gradec in v vseh mestih vidiš ob slabem vremenu največ dam in gospodov v gojzerjih. Priporočati je, da se pri nas uvede ta izborna obutev. Najboljše gojzerje izdeluje

J. Brajer, Breg štev. 1.

p— *Izseljevanje.* V Egiptu je že mnogo deklet in žena iz Prvačine, Bilj in drugih krajev. Sedaj se govori o večji izselitvi v Mehiko. Izseljeniška mrzlica se širi od vasi do vasi, ker se razmere v deželi vedno bolj slabšajo. Iz Gor. nad Idrijo je odšlo v Francijo in Belgijo več fantov in mož. Priporočamo pa ponovno: vztrajajte doma!

p— *Na tržaški trgovski univerzi* je promoviral g. Milan Vitez za doktorja ekonomskih in trgovskih ved.

p— *Ceno moki* je določila videmska aprovizacijska komisija za kvintal 245 lir.

p— *V kupčiji z živino* vlada na Goriškem velika kriza. Cena goveji živini pada, kar se je pokazalo zopet zlasti na živinskem trgu v Gorici. Približno srednja cena je bila 3.60. Stare province izkoriščajo slab goriški položaj in stavijo še nižje ponudbe. Naš kmet si ne more pomagati na nobeno stran!

p— *Na učiteljišču v Trstu* so otvorili večerni tečaj, na katerem poučuje slovenščino učiteljica Eliza Konstantin. Spravili so v tečaj pred vsem dijake iz višjega razreda, ki postanejo v kratkem učitelji v italijanskih šolah med drugorodci, češ, da jim bo tudi elementarno znanje slovenskega jezika dobro služilo v izvrševanju njihove »plemenite misije« sredi Slovencev.

Ne obupaj vendar ce nimaš spanja,
„Florian" ta oj Te sladko vsanja.

Edina izdelovalnica
E. Jeras in drug, Ljubljana-Mos e.

UNION
ČOKOLADA
KAKAO
BONBONI

Razpis predhodnega natečaja

Odbor za postavitev spomenika Kralju Petru I. Velikemu Osvoboditelju v Ljubljani razpisuje predhodni natečaj za pridobitev idejnega osnutka v svrho izbere najprikladnejšega prostora, na katerem naj bi se spomenik postavil.

Idejni osnutek naj velja monumentalnemu spomeniku Osvobojenja, katerega bo postavila hvaležna in ponosna Slovenija Pravemu Kralju svojega rodu, Kralju Petru I. Velikemu Osvoboditelju. Situacija naj bo na prostoru, ki tvori razna prometna stečišča in omogoča promet množic ob dnevih raznih narodnih svečanosti. V ta namen je sestaviti:

1. splošni situacijski načrt prostora in okolice do vseh obližnjih križišč, v merilu 1 : 1000; v situaciji naj bo označena jega in orijentacija spomenika;

2. idejni osnutek spomenika v risbah: počelje, profil, tloris, v merilu 1 : 20;

3. perspektivične poglede (med njimi vsaj enega v diagonalni smeri) spomenika z ozadjem (okolico) vsaj s treh strani, merilu 1 : 100;

4. opis spomenika z označbo gradiva; opis situacije z ozirom na reprezentativnost, monumentalnost in prometne okoliščine;

5. približni proračun za izvršitev spomenika in morebitne ureditev prostora, obe podatka ločena; označiti je približni stubaturo, težo in enotne cene raznega gradiva.

Natečaja se morejo udeležiti vsi jugoslovenski oblikujoči umetniki.

Člani žirije so gg.: Rihard Jakopič, ing. Janko Mačkovšek, Josip Plečnik, ing. Matko Prelovšek, dr. Fran Stele, Ivan Vavotič, Ferdo Vesel, dr. Miljutin Zarnik, Janez Zorman ter kot nastopniki razpisatelja ing. Ladislav J. Beve, dr. Željko M. Jeglič, Vekoslav F. Mlekuž, Franjo F. Peric.

Nagrade so: I. Din 6000.— (šestisoč), II. Din 4000 (štiritisoč), III. Din 2500.— (dvatisočpetsto).

Natečajno delo je izročiti v zapečatenem omotu do vštetega dne 29. (dvajsetdevetega) decembra 1926 bodisi neposredno v pisarni razpisatelja v Ljubljani, Kongresni trg 1, drugo nadstropje, soba 88, ali pa po pošti. Ime in točen naslov projektanta naj bosta načrtom priložena v posebni zaprti kuverti. Kuverta in vse priloge natečajnega dela morajo biti označene z geslom.

Morebitna potrebna pojasnila se dobe pri predsedstvu odbora vsak delavnik od 18. do 19. ure.

Izid predhodnega natečaja ne bo v ničemur prejudicirali glavnemu natečaju, ki se bo za njim razpisal z dvomesečnim rokom.

Glede postopanja žirije v podrobnosti veljajo tozadevna pravila za področje oblikujoče umetnosti, v kolikor ni v tem razpisu drugače določeno.

V Ljubljani, dne 1. decembra 1926

Izvršilni odbor za postavitev spomenika:

Predsednik: ing. Ladislav J. Beve s. r. — Za tajnika: Dr. Željko M. Jeglič s. r.

DAMAM
za Božič in Miklavža
najlepše darilo

Domače vesti

Aleksa Šantić:

Novo pokolenje

Na vrelu bratstva oprali oči smo vid
in zdaj več nismo slepi,
oprali smo pege in kri in greh in stid
in zdaj smo krepki in lepi.

Glej, duše, ki je skoz veke grizel črv,
so v eden splele se venec,
ena je veja in ena kraljevska krv —
Srb, Hrvat in Slovenec.

Čez naša polja en sam se razlega spev,
ko setev nova se seje.
Trije stari hrasti razdirajo megel gnev
in s solncem ogrinjajo veje.

V pokori izčistil se v krvi naši je jad,
ki v borbi ljuti,
prilival ga brat je lastnemu brat,
ko rogal se satan je kruti.

S križem bratstva zgradili smo svetli si hram,
v njem stebre sijajne,
na oltarih prižgali smo src svojih plàm,
sloge in vere trajne.

Tam, kjer ponosni lovor ob skalah šumi,
zdaj naši plavajo brodi,
nad njimi visoko orel-kralj leti
in poje pesem svobodi.

Na vrelu bratstva oprali oči smo vid
in zdaj več nismo slepi,
oprali smo pege in kri in greh in stid
in zdaj smo krepki in lepi.

---

* **Izpremembe v drž. službi.** Na predlog ministra prosvete je imenovan za inspektorja v prosvetnem ministrstvu dr. Božidar Nikolajević, direktor sarajevskega muzeja v pokoju. Novi inspektor prevzame posle umetniškega oddelka. — Na ljubljanski univerzi so imenovani za docente: finančni komisar v Ljubljani dr. Albin Ogris na pravni fakulteti, inž. Jurij Horvat na tehnični fakulteti in dr. Josip Turk na teološki fakulteti. — V naši vojni avijatiki je imenovan podporočnik Anton Pintar za voinega zrakoplovnega izvidnika. Dr. Ivan Zore, redni profesor teološke fakultete v Ljubljani, je trajno upokojen.

* **Jugoslovenska kolonija v Pragi** proslavi današnji narodni praznik v tamkajšnjem narodnem domu s slavnostnim večerom pod pokroviteljstvom našega poslanika Branka Lazarevića. Pri koncertu nastopi med drugimi umetniki znani jugoslovenski tenorist Stefanović.

* **Železni most pri Tacnu v nevarnosti.** Železni most preko Save pri Tacnu sloni na močnih betonskih stebrih. Most je tako visok in navidez močno zgrajen, da pač nikomur ni prišlo na misel, da bi še tako narasla voda mogla mostu kaj škodovati. Toda pretekli teden so ljudje opazili, da se je na tretjem stebru na vižmarski strani pojavila zgoraj močna razpoka, ki sega precej globoko; nadalje so ugotovili, da se je železno ogrodje lahko nagnilo. O stvari je bila takoj obveščena gradbena direkcija v Ljubljani, ki je takoj poslala v Tacen izvedence, da pregledajo most. Izvedenci so, kakor čujemo, sicer ugotovili, da mostu ne preti neposredna nevarnost, vendar pa je treba največje opreznosti. Most se je v pondeljek nagnil na desni stran za kakih 12 cm, včeraj pa je bil nagnjen za kakih 20 cm. Voda, ki si je ob zadnji poplavi prebila nekaj ovir izpodjeda temelje. Upati pa je, da se bo dalo most rešiti. V pondeljek se začne delo in se bo danes sprejemalo delavce. Treba bo razstrelити nekaj skal, da se tok Save pravilno usmeri. Most straži orožnik, ki pazi da čez ne gredo večje grupe ljudi obenem, ali pa vozovi preko 700 kg.

* **Začasni most čez Soro pri Medvodah** so te dni začeli graditi.

* **Deželni most čez Savo pri Tacnu** je radi ogroženega stanja desnega rečnega stebra zaprt za promet s tovornimi avtomobili in vozovi, težkimi nad 1000 kg. Vsa ostala vozila morajo pasirati most v počasnem tempu.

* **Prva kolektivna umetniška razstava Slovencev v Nemčiji.** »Vossiche Zeitung« poroča dne 26. novembra: Umetniško društvo »Der Sturm« otvori dne 30. novembra ob petih popoldne razstavo moderne jugoslovenske umetnosti, na kateri je predvsem udeležen slovenski Klub mladih. Jugoslovenski poslanik prisostvuje otvoritvi razstave.

* **Proračun mesta Zagreba za leto 1927.** Na prihodnji plenarni seji se bo občinski svet mesta Zagreba bavil s proračunom za prihodnje leto. Dočim se je doslej obnavljalo vnanje lice mesta, namerava mestna uprava preti sedaj k izvajanju programa obnove, kar pomeni, dati mestu Zagrebu ono osnovno obilježje razvoja v bodočnosti, a ne samo slepo zadovoljavanje dnevnih potreb. Vsled tega bo tudi proračun za leto 1927. znatno višji. Po poslednjih korekturah bo znaša! 112 milijonov dinarjev. Gradbena delavnost mestne občine ima biti izredno velika. Zgraditi je treba okroglo 400 stanovanj, zlasti za delozirance in rodbine, ki bivajo po kleteh in nezdravih barakah. Urediti se morajo tudi posamezni deli mesta, s čemer se poveča število stanovanj, obenem pa ublaži stanovanjska kriza.

* **Krediti za kmetijske zadruge.** V ministrstvu pošte in brzojava je bil te dni dovršen pravilnik, po katerem bodo kmetijske zadruge mogle dobivati kredite pri poštni hranilnici. Pravilnik je že predložen ministru trgovine in finančnemu ministru na podpis.

* **Žirovska elektrarna.** K našemu članku o priklopitvi žirovske elektrarne nam pišejo Stališče, da naj se daljnovod, ki veže žirovsko elektrano z Vrhnika, podaljša do Viča, do ljubljanske mreže, bo gotovo vsakdo moral odobravati, ako premisli, da je nesrečna državna meja podjetnim Žirovcem pred nosom zaprla pot v Idrijo, vsled česar je ostala brez močnejših odjemalcev. Je res da bi se če bi se vse naprej vedelo, kar se je po pričetku zgradbe izven volje njenih graditeljev zgradilo morda nihče ne bil odločil za zgradbo elektrarne, a sedaj ko je enkrat tu, je treba investiranim kapitalom omogočiti vsaj skromno rentabilnost, zlasti, ako nihče od tega ne bo oškodovan. Pogodba, ki jo je bivši gerentski svet v načelu že odobril glede odjema toka za Ljubljano, je za obe strani sprelemljiva: za Žirovce seveda ni cena bogve kako sijajna za Ljubljano pa nedvomno ugodna. Ni nam razumljivo, kdo to stvar še zavlačuje. Zdi se da so to ljudje, ki sploh že mnogo let vse kar je novo, zadržujejo. Med tem je škoda vsakega meseca, ki preteče brez končne rešitve, ker se obresti kopičijo.

* **Senzacijonalna suspenzija v Zagrebu.** Pomotoma nam je napravil včeraj slučaj iz senzacijonalne suspenzije šefa zagrebškega državnega kolodvora Jurija Mihalovića — senzacijonalno aretacijo. Tudi seveda ne gre za kako poneverbo g. Mihalovića, temveč samo za vprašanje njegove odgovornosti.

* **Tarifa za nosače na železniških postajah.** Da se izogne eventualnemu nesoglasju pri prenosu prtljage na železniških postajah od kolodvora v vagon in obratno, je generalna direkcija državnih železnic izdala pravilnik za nosače na postajah, s katerim je uvedena enaka stalna tarifa za prenos prtljage v vagon ter iz vagona. Po novem pravilniku moralo vsi železniški nosači nositi enako uniformo. Obenem je določena enaka tarifa in sicer: 1) za prenos ročne prtljage za 1 komad 3 Din za vsak nadalnji komad 2 Din; 2) za potniko prtljago do 50 kg 5 Din, za vsak nadalnji komad za vsakih 50 kg po istem izročilnem listu 3 Din; 3.) za prenos bolnika ali invalida 10 Din. Nosači moralo vedno imeti pri sebi tarifo in jo na zahtevo potniku pokazati. Pritožbe proti nosačem naj se predlože načelniku postaje.

* **Himen.** G. Franjo Kuglič drž. uradnik se je poročil z gosico Mimi Jontes, uradnico. Bilo srečno!

NISEM vsem otrokom nanskega blaga **najcenejši,**
pač pa sorazmerno s ceno in kvaliteto
najsolidnejši.
Konfekcijska in tuzemna zaloga češkega in angleškega sukna
Josip Vančič Ljubljana,
Šelenburgova ulica 1.

* **Prodaja posestev ob državni meji.** V novi finančni zakon za budžetno leto 1927-1928 je med drugim sprejeta tudi odredba po kateri naši državljani in naša udruženja svojih nepremičnin, zlasti zemljišč, poslopij, gozdov in podobnega imetja na 50 km od državne meje, oziroma morske obale niti sami osebno, niti po drugih ne smejo pod nobenim pogojem tujim državljanom ali udruženjem niti prodati, niti odstopiti v eksploatacijo, zakup, uživanje ali v drugo svrho — brez predhodnega odobrenja ministra vojske in mornarice ter ministra notranjih zadev. Brez tega predhodnega odobrenja sodišča niti kake druge državne oblasti, ne smejo izvršiti prenos takih posestev niti potrjevati kakršnekoli pogodbe v korist inozemskim osebam ali udruženjem. Sodnik ali uradnik, ki bi postopal v protislovju s to odredbo, bi bil odpuščen iz službe in bi izgubil vse pridobljene pravice, oseba pa — naš državljan — bi bila kaznovana z denarno globo od 100.000 do 500.000 Din. Vsi taki pravni posli sodnih in drugih oblasti bi izgubili svojo veljavnost in zakonsko moč, ako bi se naknadno ugotovilo, da so v protislovju s to zakonsko odredbo.

* **»Volja«** štev. 9. ima to-le vsebino: »Demokratija ili diktatura«, Dim. Živaljević. »Naše narodno jedinstvo v staroj slovenačkoj štampi«, dr. L. Lenard. »Jedna poljska drama o narodnom junaštvu Bosne«, dr. Fr. Ilešić: »Trgovački pomorski saobraćaj«, Miho Obuljen: »Slovenački sociolog o problemu stranke«, dr. Bogomil Vošnjak. »Beleške o čehoslovačkoj književnosti«, Rost. Pletujev: »Stojan Živadinović«, M. M. Pešić. — Spolna politika. — »Parola«, Dušan Nikolajević. »Problem subjekta i objekta kao problem kulture«, Miloš Đurić. »Polisko plemstvo«, dr. L. — Martin Idea, roman. — Pregled. — Beleške. — Zanimiva je v tem zvezku dr. Lenardova razprava »Naše narodno edinstvo v starem slovenskem tisku«. Priporočamo, da čitalo to razpravo zlasti vsi tisti, ki danes grme proti narodnemu edinstvu. Zgodovinski podatki v ti razpravi jih bodo poučili, da so se vsi naši pisatelji, pesniki in drugi javni delavci že pred več nego 50 leti izrekali za narodno edinstvo. Da navedemo samo nekatere: V. Vodnik, Blaž Kumerdej, Urban Jarnik, Matija Majar, dr. Muršec, Jurij Kobe, Ant. Janežič, dr. Janez Bleiweis, Fr. Malavašič, Jovan Koseski, Oroslav Caf, dr. R. Razlog, Ivan Tomšič, Andrej Einspieler in končno sam list »Slovenec« v prvih letih svojega rojstva.

Kdor misli obdarovati svoje
z oblačili, mu je toplo priporočati, da si izbere elegantno sukno ali raglan, ter damske plašče po ne elegance pri tvrdki FRAN LUKIC Pred škofijo 19 Drža nim namesčencem ota šana pla čila.

* **Turistika pri nas in drugod.** Iz turistovskih krogov nam pišejo: Izredno živahno delovanje na polju turistike opažamo v zadnjem času v Zagrebu. Na delu so kar tri turistovska društva. Hrvatsko planinarsko društvo, Hrv. tur. klub »Sljeme« in klub »Runolisti«. Vse te organizacije prirejajo vsako nedeljo društvene izlete, med tednom pa društvene sestanke, konference, pa tudi predavanja in izložbe planinskih slik. V Zagrebu napovedujejo celo vrsto predavanj in med predavatelji navajajo tudi Slovence in slovečega alpinista dr. Kugyja. Ako gresta v Zagreb predavat dr. Tuma in Badiura, ako pride tjakaj iz Trsta celo dr. Kugy, zakaj bi se taka predavanja ne mogla prirediti tudi v Ljubljani? Menda se vendar ni bati, da bi taka predavanja pri nas ne vzbudila zadostnega zanimanja! Saj vendar imamo samo v Ljubljani na tisoče turistov, ki bi se z veseljem odzvali vsakemu vabilu na tako predavanje. Vzemimo, da bi naprosili dr. Kugyja, da pride predavat v Ljubljano, ali ne mislite, da bi tekmovala vsa Ljubljana, da vidi, da pozdravi in čuje moža, ki je tako divno opisal Triglav in Triglavsko pogorje, kakor še noben od Boga obdarovani pesnik? Kakor predavanja, tako dobrodošli bi bili tudi planinarski sestanki! Vsak teden ali vsaj vsakih štirinajst dni. V prijateljskem pomenku bi se sprožila marsikatera pametna misel, rešilo bi se marsikatero kočljivo vprašanje in za razvedrilo in zabavo bi gotovo radi skrbeli naši fotografi-amaterji, pa tudi naši pevci.

* **Z gorenjske strani** nam pišejo: Te dni sem hodil po Kokri in videl bedo, ki je nastala vsled zadnje poplave. Ker ni denarja, so dela za popravo ceste in mostov ustavljena. Ljudstvo je nezadovoljno in se vprašuje, čemu ima kranjski okraj poslanca Brodarja. Le-ta je ob volitvah in sedaj vse možno obetal, ko pa treba res kaj doseči, pa ni nikjer nič. Vse zvrača na Beograd. Za kaj pa drugi dosežejo tam mnogo več? Zadnjič se je zvedelo, da Brodarja, kadar se oglasi nihče ne posluša in ne mara. Potem je razumljivo, da tudi za poplavljence nič ne doseže. Ljudstvo, ki je zadnjič kot en mož volilo SLS, uvideva, da se s klerikalno avtonomijo nič drugega ne dela kot prepir. M pa rabimo dela in podpore. Če tega ne zna doseči, naj g. Brodar odstopi.

* **»Kraljević Marko«** mladinsi koledarček ki ga je založila družba sv. Cirila in Metoda je najprikladnejše darilo za Miklavža in Božič. Stariše in učitelje opozarjamo na to knjižico z bogato vsebino. Dobi se v pisarni C. M. družbe v Ljubljani in stane komad le 6 Din.

* **Zakon o stanovanjih** je kakor znano še v veljavi. K temu zakonu je izšel v založbi »Jug« v Ljubljani, Šelenburgova ulica 7-II. Pravilnik, ki vsebuje razen razlag, pojasnil vzorcev in obrazcev tudi izcrpno posneta določila zakona samega, tako, da lahko nadomestuje stanovanjski zakon, ki je že razprodan. Cena pravilnika je znižana in stane Din 10.—.

* **Gospodinjski koledar** Jugoslovenske Matice za leto 1927 je izšel. Naprodaj je pri vseh podružnicah Jugoslovenske Matice v Sloveniji in v vseh knjigarnah. Naroči se lahko tudi pri Jugoslovenski Matici v Ljubljani, Šelenburgova ulica 7-II. Koledar je lično in praktično urejen ter je kot Miklavževo darilo našim gospodinjam zelo priporočljiv. Cena Din 20 za člane Din 15.

* **Ali je dr. Jurin izvršil samomor?** Kakor smo poročali, je absolvirani jurist dr. Jurin v Ptuju izginil na misterijozen način. Razne okolnosti so govorile za to, da je dr. Jurin, ki je v zadnjem času kazal znake velike duševne depresije, najbrže izvršil samomor. Ta domneva se bo menda izkazala kot pravilna. Pri dravskem mostu v Ptuju so našli palico, ki so jo Jurinovi sorodniki spoznali kot njegovo lastnino. Skoraj gotovo je torej dr. Jurin v duševni zmedenosti iskal in našel smrt v valovih Drave. Njegovega trupla pa doslej še niso našli.

* **Dijak okraden.** Stevan Govjado, slušatelj eksportne akademije v Zagrebu, stanujoč v »Ruskem domu«, je prijavil policiji da mu je neznan tat ukradel 7000 Din. Denar ni bil njegov, marveč državna last. Govjado je škodo nadomestil, policijo pa zaprosil, naj izsledi tatu.

* **Utonila v kotlu za kuhanje žganja.** V Omišlju je predvčerajšnjim Ivana Oblak utonila v kotlu za kuhanje žganja. Hotela si je z žganjem lečiti revmatize, pa jo je tako omamilo, da je padla v kotel in utonila.

* **Parobrod »Bosna«** je obtičal predvčerajšnjim, ploveč proti Benetkam, na podmorskem skalovju, imenovanem »Oštrija« pri Biogradu na moru. Na krovu je bilo mnogo potnikov, od katerih pa se ni nihče ponesrečil. Vsi poskusi, da se ladja reši iz težkega položaja, so ostali doslej brezuspešni. Včeraj je hitela na pomoč rešilna ladja.

* **Vlomilec Novak se vrne v Lepoglavo.** Znani vlomilec Vladimir Novak, ki je nedavno pobegnil iz kaznilnice v Lepoglavi ter se »s pota v Rusijo« oglasil z razglednico krojaškemu mojstru, je bil prošlo soboto v Bratislavi ujet. Bil je res v Budimpešti, odkoder pa je namesto na vzhod — v Rusijo krenil na zapad. Policija v Bratislavi ga je na podlagi tiralice zagrebške policije spoznala in aretirala. Ubežni vlomilec bo kmalu zopet v Lepoglavi.

* **Tragična smrt treh otrok.** V Skoplju se je dogodila usodna nesreča, ki je zahtevala življenje treh otrok. Pri neki tovarni je bilo k zidu prislonjeno težko železno gonilno kolo. V nedeljo so se trije dečki, v starosti 8 do 12 let igrali okoli kolesa in plezali nanj. Da bi kolo zdrknilo nižje, so dečki izkopali poleg poleg kolesa jamo. Nenadoma pa se je kolo prevrnilo in pokopalo pod seboj vse tri dečke in popolnoma zmečkalo.

Za Miklavža in Božič
znatno znižane cene
pri vsem zimskem blagu, kakor pri velurjih, ženskih in moških štofih, perilnem in posteljnem blagu, porhantu in kovtrih ter vsem drugem blagu
v novi trgovini Josip Šibar,
v Ljubljani, na Starem trgu 21, poleg Zalaznika
Oglejte si zalogo!

DANES
KATASTROFA
Po romanu „Transatlantic" od Urville. V glavnih vlogah **Maria Jacobini, Mary Kid Heinrich Peer, Erich Kaiser Titz.**
Predstave ob 4. po 6. pol 8. in 9. uri. **KINO IDEAL.**

Kaj vse naj bi prinesel Miklavž?
Ni naštevati, da bi bilo le mnogo obdarovancev, ki bi prejeli krasno blago iz naše najcenejše in najkulantnejše dežnje oblačilnice **M. Ban** na Resljevi cesti štev. 7.
Pošlji te Miklavža! Pošljite Miklavža!

* **Zemlja je zasula** v okolici Šibenika delavca Jakoba Biliča, ko je kopal pesek. Tovariši so mu sicer priskočili na pomoč, a ko so ga odkopali je bil Belič že mrtev.

* **Krvav napad na mlado ženo.** V kavarni »Moskva« v Beogradu se je v pondeljek zvečer odigral razburljiv incident. K mizi, pri kateri je sedel urednik beograjskih »Novosti«, Slobodan Vidaković s svojo ženo je nagloma pristopil približno 20 let star mladenič, potegnil nož ter Vidakovičevo soprogo z njim štirikrat zabodel. Ostali gostje so napadalca izročili policiji. Zdravnik je ugotovil, da rane niso smrtnonevarne ako ne nastopijo kake komplikacije. Napadalec je pri zaslišavanju izjavil, da je Milan Mihajlović in da je slušatelj tehnike. — Napad je izvršil iz ljubosumnosti, ker je »smrtno zaljubljen« v mlado Vidakovičevo ženo.

!!! Senzacija !!!
Damski plašči od . . Din 350·— naprej
Damski plašči s kožuhovino od . . . . Din 410·— naprej
Moški raglani od . . Din 700·— naprej
Gričar & Mejač
samo Selenburgova ulica št. 3

* **Glavni dobitek 1,000,000 Din** gospodinja težko zadene. Bolj zanesljiva pot do zdravja in sreče je previdnost in razumnost v gospodinjstvu. Ali poznate Žiko? Ali veste, kaj pomeni Žika za Vaše zdravje, za zdravje Vaših otrok? Pa o tem drugič.

* **V. Bešter, Aleksandrova c. 5. atelje »Heliós«** ima razstavljene pokrajinske slike ki so tudi naprodaj. 1517

* **Volno, bombaž za strojno pletenje** in vsakovrstna ročna dela dobite po najnižjih cenah v veliki izbiri pri Karlu Prelogu Ljubljana, Stari trg 12 in Židovska ulica 4.

Skrajno napeto! Veselo! Zabavno!
Najsavršeni ameriški sa ons. film obal
DOUGLAS FAIRBANKS
pod menom „Človek iz gumija" na tov. v svetov. ovanem velefilmu
Človek z bičem
Romantična ljubavna komedija
Danes ob 3., pol 5., 6., pol 8. in 9.
ELITNI KINO MATICA

* **Proti slabokrvnosti, bledici** in slabemu teku izborno deluje Kolaferrin (železna aromatična tinktura z kolo). Izdeluje lekarna Mr. Bahovec, Ljubljana, »Zvezda«, Kongresni trg 12. 1453

ITO zobna pasta najboljša

* **Tkanina »Eternum«** glavna zaloga za Jugoslavijo pri J. Medved, manufaktura Ljubljana, Tavčarjeva ulica 7.

* **Najboljše čevlje »Karo«** dobite v Mariboru, Koroška cesta 23, v trgovini St. Černetič. 27

* **Opozarjamo** na današnji oglas tvrdke Ivan Jančar. 1508

* **Opozarjamo** na današnji oglas tvrdke C. Pollak d. d. 1507

Miklavž darove težke nosi,
otrokom pridnim jih natrosi,
še mamica veselja raja,
ker je dobila dozo »Budha« čaja!
1516

Iz Ljubljane

u— **Udeležencem novinarskega koncerta.** Da se omogoči reden začetek slavnostnega koncerta, ponovno prosimo vse udeležence, da pridejo pravočasno, tako da bodo ob 20. že v dvorani. Po državni himni bo Orkestralno društvo Glasbene Matice najprej izvajalo Grainger-jevo moderno skladbo »Mock Morris«, nato Dvořakov »Valček« in šele kot tretjo točko Adamičeve »Tri turkestanske ljubavne pesmi«. Ostali program ostane nespremenjen. Pevski zbor Glasbene Matice bo po večletni pavzi danes prvikrat zopet vodil mojster Hubad. Prodaja vstopnic je danes od 9. do 13. v veži Filharmonične družbe na Kongresnem trgu, nasproti blagajne Kina Matice. Večerna blagajna bo odprta od 6. naprej pred unionsko dvorano. Po koncertu bo v Unionu, kakor običajno, tudi letos prijateljski sestanek, pri katerem igra plesne komade godba Dravske divizijske oblasti. Postrežbo pri bifejih so prijazno prevzele gojenke gospodinjske šole v Mladiki.

u— **Posetnike nocojšnjega slavnostnega koncerta Udruženja novinarjev** v Unionski dvorani opozarjamo, da je začetek točno ob 8 zvečer. Ker se igra kot prva točka državna himna, prosijo prirediteli, da je občinstvo par minut pred 8 na svojih prostorih. Ta večer bodo poslovale tri garderobe in sicer pred dvorano ter v stranskih prostorih desno in levo glavne dvorane. Prirediteli prosijo občinstvo, da se poslužijo posebno tudi leve garderobe, da bo garderoba pri glavnem vhodu kolikor mogoče razbremenjena in s tem tudi poslovanje bolj točno. Predprodaja vstopnic danes od 9. do 12. in od 14. do 17. v veži Filharmonične družbe od 18. dalje pred unionsko dvorano.

u— **Pravoslavna služba božja** povodom državnega praznika bo danes 1. decembra v kapelici v vojašnici vojvode Mišiča ob 9.45 (ob tričetrt na 10.) in ne šele ob 10., kakor je bilo prvotno javljeno.

VALENCIA
elitna plesna prireditev Kluba trg. akademikov (ab oventov) v Ljubljani se vrši v soboto dne 4. dec. 1926 v zgornjih prostorih Narodnega doma.

u— **Trovine 1. decembra.** Ker je gospod veliki župan prvotni sklep Gremijalnega odbora razveljavil, morajo biti na dan 1. decembra trgovine zaprte.

u— **Ljubljanska opera.** Snoči so uprizorili Halevyjevo lepo in težko petdejansko opero »Židovko« v režiji g. Knittla in pod taktirko g. Balatke v splošnem prav zadovoljivo. Odlikovali so se ga. Žaludova, Lovšetova in g. Rumpelj, orkester, zbor in tudi balet.

u— **D' Albert: Mrve oči.** V četrtek, dne 2. decembra se poje v ljubljanski operi D' Albertova dramatična pesnitev v dveh dejanjih in predigro »Mrtve oči«. Premijera te opere, ki se odlikuje po dramatični in izredno lepi glasbi, se je vršila začetkom lanske sezone ter je delo izredno ugajalo in doseglo v vsakem pogledu lep uspeh. Vsebina dejanja je dramatična in se vrši v Palestini. Zasedba povečini ista kakor v lanski sezoni. Predstava se vrši za abonente reda B.

u— **Matineja nacijonalnih filmov.** Za današnje predstave, katere priredi ZKD Ljubljana v kinu Matica, je na razpolago še nekaj vstopnic. Priporočamo pa občinstvu, da si jih nabavi čimpreje, ker je zanimanje za predstave veliko. Izredno skrbno izbran spored vsebuje sledeče filme: 1. Potovanje Nj. Vis. prestolonaslednika skozi Jugoslavijo. 2. Zaprisega Njeg. Vel. kralja Aleksandra na ustavo. 3.) Njeg. Vel. kralj Aleksander na lovu v Kamniških planinah. 4. Prirodne krasote Dalmacije. 5. Industrija železa. Predstave se vrše ob 9.30 in 11. dop.

u— **V društvu »Soča«** predava v soboto 4. decembra v restavraciji »Ljubljanski dvor« gospod inšp. Wester o dr. Gradnikovih poezijah »De profundis«. K zelo lepemu in zanimivemu predavanju vabimo vse Sočane in prijatelje. Začetek ob 8.30 zvečer, vstop vsem prost.

Za Miklavža
modni telovniki, pulloverji, sviterji, nogavice čepice, rokavice in druge pletenine v največji izbiri 12325
J. Urbančič, Miklošičeva 20

u— **»Ženski Pokret« v Ljubljani** priredi v nedeljo, 5. t. m. ob 10. dopoldne drugo javno predavanje v zborični dvorani vseučilišča. Predava gospa Mira Vodvařka-Kočenda, profesorka ženske realne gimnazije v Zagrebu in predsednica »Ženskega Pokreta« v Zagrebu o temi: »Praktična psihologija«. Vstopnine ni, samo prostovoljni prispevki za kritje stroškov. Vabimo vse naše ženstvo, zlasti matere in učiteljstvo, da se udeleže predavanja.

u— **Mestna ljudska kopel** v Kolodvorski ulici bo od 2. decembra dalje odprta delavne dni od 9. do 13. in od 15. do 19.30, pol 20. ure, ob nedeljah pa od 8. zjutraj do pol 12. opoldne. Vse praznike ostane kopel zaprta, kakor je bila tudi doslej.

u— **Pravljice.** V petek, dne 3. decembra popoldne otvori Atena letošnjo sezono pravljic v mali dvorani Narodnega doma. Pravljice pripoveduje ga. Vanda Gorčeva, otroške in narodne pesmi poje operni pevec g. Šubelj. Prostovoljni prispevki. 1526

u— **Občni zbor kluba Primork** je zaradi nepričakovanih ovir odložen na neodločen čas. 1526

u— **Pevovodje in predsedniki vseh pevskih društev in zborov Ljubljanske župe J. P. S.!** V nedeljo, 5. t. m. ob 10. dopoldne bo v pevski dvorani Glasbene Matice drugi redni sestanek. Vsled važnosti polnoštevilna udeležba obvezna. — Ne pozabite na Vaše točke sporeda za župni koncert 6. januarja 1927! — Tajnik Lj. ž. JPS.

u— **Odborniki Ljubljanske župe JPS.** Važna odborova seja je v petek 3. t. m. ob 6.15 zvečer v Glasbeni Matici. Vsi in točno! — Tajnik.

u— **Sestanek hišnih posestnikov ljubljanskih in okoliških** se bo vršil v soboto, dne 4. decembra ob 8. zvečer na verandi hotela Union. Razpravljalo se bo o novem stanovanjskem zakonu in drugih važnih stanovanjskih zadevah. Hišni posestniki in posestnice se vabijo, da se v velikem številu udeleže sestanka, ker se bo sklepalo tudi o postopanju v prihodnjem letu na podlagi nove stanovanjske novele.

u— **Otroška predstava »Jadranske Straže«** v gledališču se bo vršila danes ob 16. uri in ne ob 15. uri, kakor je bilo pomotoma javljeno. Opozarjamo občinstvo, da je gledališče že skoro razprodano in je le še malo vstopnic na razpolago.

u— **4. ciklus predavanj umetnostno zgodovinskega društva.** 4. predavanje se vrši v četrtek, 2. decembra ob 18. uri v univerzitetni zbornici. Predava dr. Stanko Vurnik o »Zgodovini noše od renesanse do danes«. Vstopnice pri blagajni: dijaki 3 Din.

u— **Stalna higijenska razstava v Ljubljani,** na prostoru velesejma se zatvori danes 1. decembra. Ponovna otvoritev se objavi v listih. — Drž. hig. zavod.

u— **Akademsko društvo »Treznost«.** Opozarjamo na redni sestanek, ki se vrši na univerzi v petek, 3. decembra o 15. (soba 77). — Vsi tovariši-bratje kakor tudi oni, ki ste naklonjeni našemu gibanju, nujno vabljeni.

u— **Člane ljubljanske »Edinosti«** se opozarja, da se vrši danes zvečer ob 8. uri proslava narodnega ujedinjenja v društvenih prostorih, Gajeva ulica 2-I. Udeležba častna dolžnost.

u— **Žeparji na delu.** Razne ljubljanske trgovine so se potrudile, da sedaj pred prazniki in za Miklavža pokažejo čim več mikavnosti v izložbenih oknih. Razstavljeno blago, posebno igrače privabijo pred okna seveda veliko občudovalcev tako da stoje ponekod ljudje kar v gručah. Take prilike so seveda kaj vabljive za žepne tatove. Zato jih znajo tudi temeljito izkoristiti. Tekom zadnjih dni so imeli žeparji, kakor smo že omenili, prav lepo žetev. Včeraj dopoldne je bila pred trgovino Krisper na Mestnem trgu okradena posestnica Frančiška Anžurjeva. Tat ji je izmaknil denarnico, v kateri se je nahajalo okrog 50 Din gotovine.

u— **Policijske prijave.** Od ponedeljka na torek so bili prijavljeni policiji sledeči slučaji 1 poneverba, 2 tatvini, 1 poškodba tuje lastnine, 3 prestopki kaljenja nočnega miru, 1 prestopek razgrajanja v gostilni, 1 prestopek pijanosti, 4 prestopki pasjega kontumaca in 15 prestopkov cestnega policijskega reda. Aretacija je bila izvršena 1 in sicer radi poneverbe.

u— **Gospodarsko in izobraževalno društvo za dvorski okraj** priredi v nedeljo med 16. in 18. uro Miklavžev večer v dvorani Kazine. Prijave se sprejemajo do 4. dec. v knjižnici Boštnikov trg 1 med poslovnimi urami.

u— **Sokol I, Tabor** priredi v nedeljo 5. decembra t. l. v svoji veliki dvorani in stranskih prostorih Miklavža. Popoldne ob 4. uri za mladino, zvečer ob 8. uri za odrasle z bogatim sporedom.

u— **Društvo »Rdečega križa« na Viču** priredi danes zvečer ob 8. uri akademijo. Sodeluje »Pomladek Rdečega križa« in godbeno društvo »Gradiščica«. Vstopnina 5 dinarjev. Ker je čisti dobiček namenjen za viške poplavljence naj se akademije udeleži vse kar misli dobrosrčno. Po akademiji prosta zabava.

u— **Pri prehlajenju, nahodu,** vnetju vratu živčnih boleznih in trganju v raznih udih, je dobro poipti pol čaše Franc Jožefove grenčice vsak dan, kar Vam prebavo olajša Po izjavi vseučiliške klinike je Franc Jožefova grenčica neprecenljive vrednosti. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah in špecerijskih trgovinah. 65

u— **Podoficirji tukajšnje garnizije** priredé na dan 1. decembra v prostorih restavracije na glavnem kolodvoru zabavni večer s plesom. Začetek točno ob 20. uri. Za obilen obisk se priporoča odbor. 1494

u— **Plašče za deklice** od dveh let dalje priporoča tvrdka F. Lukič. Pred Škofijo 19.

u— **Miklavž** sprejema naročila za obiske po gostilnah in privatnih stanovanjih. Dopise na oglasni oddelek »Jutra« pod »Avto-Miklavž«. 1512

u— **Sv. Miklavž** obišče tudi letos dne 1. decembra ob 5. do 7. ure zvečer trgovino M. Tičar v Šelenburgovi ulici, kjer bo izbiral darila za male in odrasle. 1504

u— **Plesna vaja železničarjev UJNŽB** bo v soboto dne 4. decembra v steklenem salonu na glavnem kolodvoru. Pri njej nastopi Sv. Miklavž z vsem spremstvom. Isti dan od 19. ure dalje se sprejemajo darila v restavraciji. — Prireditveni odsek.

u— **Miklavžev večer železničarjev.** Dne 5. decembra (nedeljo) ob 18. uri priredi UJNŽB v steklenem salonu restavracije glavnega kolodvora Miklavžev večer za deco ljubljanskega članstva. Darila je oddati v nedeljo 5. dec. popoldne od 15. do 18. ure v salonu restavracije. Vstopnina za odrasle 5 Din za osebo; otroci v spremstvu starišev vstopnine prosti. Kdor želi, da bi ga sv. Miklavž obiskal na domu, naj sporoči v pisarni UJNŽB, Kolodvorska ulica 26, dvorišče desno, najkasneje do sobote 4. decembra do 12. ure. — Prireditveni odsek.

u— **Miklavž** sprejema tudi lutke (punčke) v popravilo v trgovini Koler, Stari trg 6. 1526

u— **ŽSK Herme** spriredi v nedeljo dne 5. XII. ob 20. v hotelu Bellevue Miklavžev večer s plesom. Darila se sprejemajo v soboto od 3. do 7. pop. in v nedeljo popoldne. — Odbor.

Miklavž-Božič!

Po vsem mestu glas doni da na ceneje se dobi vse vrste blaga, izgotovljenih oblek plašč v predpasnikov, srajc in [illegible] v veliki zbiri v trgovini

I. Tomšič, Sv. Petra cesta 38.

Starši! Ne kupujte nepotrebno; Vaša darila na, bodo ob ekce. red[illegible]iki, nogavice in [illegible] kav ce. 1226

OBLEKE

lastnega izdelka Vam nudi 67

NAJCENEJE

Jos. Rojina, Ljubljana, Aleksandrova 3.

REDUTA V CVETJU

8. januarja 1926

Iz Kranja

r— *Pristopajte h Kolu jugoslovenskih sester v Kranju!* Te dni prične tukajšnja podružnica Kola jugoslovenskih sester s pobiranjem letne članarine in vpisovanjem novih članic. Uporabljamo to priliko, da podčrtamo pomembnost in potrebo obstoja ter razmaha te organizacije našega zavednega ženstva, ki je zlasti na karitativnem polju doseglo velike uspehe. Zato naj ne bo žene, ki ne bi bila včlanjena v tej organizaciji!

r— *Aretacija osumljenca požigov v kranjski okolici.* Kakor smo se informirali, se je izkazal sum, da je Anton G. podtaknil številne zadnje požige v kranjski okolici, kot popolnoma neutemeljen. Anton G. je v tej stvari nedolžen ter bo že prihodnje dni izpuščen. Tudi ni bil izročen na ljubljansko opazovalnico.

r— *Krajevna organizacija SDS v Kranju* priredi strankin dan, združen z družabnim večerom, v soboto dne 4. decembra ob 20.30 uri v Narodnem domu. Poroča minister n. r. g. dr. Albert Kramer iz Ljubljane. Po govoru prosta zabava, h kateri se vabijo vsi somišljeniki in njihove družine.

Iz Maribora

a— **Danes na državni praznik 1. decembra ob 20. v Narodnem gledališču svečani koncert pevskih društev «Jadran», Maribor, «Drava» ter «Glasbena Matica». Izven programa solisti.**

a— **Na predvečer narodnega praznika v Mariboru.** Maribor je že snoči pričel s proslavami državnega praznika. Na ulicah vihrajo narodne in državne zastave, gledališče pa je priredilo slavnostno proslavo. Župančičeve »Veronike Deseniške« z gostoma g. Šaričevo iz Ljubljane in g. Pfelierjem iz Celja, ki pa je bila zelo slabo obiskana. Pač pa sta zapustili globok vtis igri odličnih gostov Veronike g. Šaričeve in grofa Friderika g. Pfelferja, ki je v svojega junaka res vlil dostojanstvo celjskega grofa. V tem oziru je bil visoko nad domačimi predstavitelji. Polna pa je bila velika dvorana in galerija Narodnega doma pri sokolski akademiji. Sokoli so izvajali eksaktno vaje na bradlji, članice pa v luči mesečine proste vaje sestre Adele Peričeve. Oba nastopa sta žela zasluženo pohvalo številne sokolske družine. Br dr. Kovačič, predsednik prosvetnega odseka je imel med programom globoko zasnovan govor o prvem decembru, starosta br dr Boštjančič pa o dolžnostih Sokola, naka je pred sokolskimi prapori zaprisegel krepko četo novih Sokolov in Sokolic. Godba je zaigrala uvodoma sokolsko koračnico ter h koncu državno himno. Lepo uspeli sokolski praznik so počastili z obiskom tudi veliki župan g. dr. Pirkmajer s soprogo, zastopniki narodne vojske, narodni poslanec dr Fivko in drugi. Danes dopoldne so v proslavo narodnega praznika v katoliški in pravoslavni cerkvi opravila, ob pol 12 sprejem z recepcijo v županijski palači, popoldne nastop pomladska Rdečega križa v Goetzovi dvorani, zvečer pa novinarski koncert štirih pevskih društev v Narodnem gledališču

a— **Božidar Borko v Ljubljano.** Sredi decembra odide iz Maribora g. Božidar Borko, doslej glavni urednik »Tabora«, ter vstopi kot kulturni referent v redakcijo »Jutra« v Ljubljani Kulturni Maribor z odhodom g. Borka vrlo mnogo izgubi

a— **»Jutro« se širi.** Doslej je bil mesečni prirastek novih naročnikov »Jutra« po 30 do 50 Pretekli mesec pa se je dvignilo to število prirastka na 100 novih naročnikov. Ta teden je začela mariborska podružnica »Jutra« tud. že z dostavljanjem lista na dom v Studencih pri Mariboru ter je najela v to svrho že enajsto raznašalko. Naši čitatelji v Studencih so ta napredek z velikim veseljem pozdravili, ker dobivajo sedaj »Jutro« že dopoldne in to brezplačno, dočim ga je pošta dostavljala šele popoldne. Zato so se priglasili že tudi novi naročniki, ki jih še naprej sprejema raznašalka in seveda tudi podružnica »Jutra« v Barvarski ulici 1

a— **Na koncertu v Narodnem gledališču** bo pel odličn. tenorist g. Lulo Plein Puccinijevo arijo iz opere »Otrok zapada« in Stepanovo »Nji«

a— **Dramatično društvo** priredi skupno s podmladkom Rdečega križa v nedeljo popoldne v Narodnem domu Miklavžev večer, radi česar odpade Miklavževa prireditev, ki jo je nameravalo imeti mariborsko Slovensko žensko društvo.

a— **Češki tečaj.** Pri sobotnem sestanku udeležencev tečaja češkega jezika se je določil sporazumno pouk za začetnike ob sredah od 17.45 do 18.45 Prvi pouk se bo vršil v sredo 1. decembra v prvem nadstropju meščanske šole v Cankarjevi ulici. Ob tej priliki se bo tudi določila ura za II (višji) tečaj. Vsi interesenti naj pridejo 1. decembra ob tričetrt na 19. v navedeno sobo. Pri tem se sprejemajo tudi še novi priglašenci.

a— **Dr. Jos. Majcen, volonter-asistent na kirurgični kliniki (prof Haberer) v Gradcu** je zopet otvoril svojo prakso. Ordinacijske ure od 8. do 9 in od 2 do 4 popoldne. Maribor Aleksandrova 21. tel 396 1520

a— **Specijalist za ženske bolezni in porod** dr. eBnjamin Ipavic v Mariboru, Gosposka ulica 46, zopet redno ordinira od 10. do 12. in od 3 do 4. ure

a— **Plesne vaje Or[illegible] Maribor** se vrše vsak petek ob 20 ur[illegible] Narodnem domu. Prijave v tajništvu med uradnimi urami ob sredah od 19 do 20, in ob nedeljah od 10 do 11 ure 1521

a— **Načelstvo strokovne obrtne zadruge brivcev** lasničarjev in sorodnih strok v Mariboru naznanja občinstvu in vsem svojim članom, da so brivnice in damski česalni saloni danes do 10. ure odprte, od 10. naprej pa morajo biti ves dan zaprte. To velja za mesto Maribor in ves okoliš mariborske oblasti.

a— **Vlom v okolici.** V gostilno »Gozdni Tonček« na periferiji mesta pri Radvanju so v noči od ponedeljka na torek vlomili neznani storilci v gostilniške prostore in odnesli več oblek. Prišli so skozi okno v notranje prostore. Zadnje čase je sploh opažati, da se potepa v okolici mesta vlomilska tolpa, ki izvršuje vlome v okolici in mestu.

Iz Celja

e— **Celjska opozicija v občinskem zastopu v pravi luči. Že nekaj dni se je šušljalo po celjskih ulicah, da pripravlja opozicija v celjskem občinskem svetu zopet napad na zakonito izvoljeni občinski zastop in na avtonomijo celjskega mesta.** Sicer tako dobro informirani «Slovenec», je kljub temu še v nedeljski številki povdarjal, da bo to pot proračun gladko sprejet. Zaklepetalo se je pa glasilo celjskih Nemcev, ki je kakor nedolžna nevesta sramežljivo namigavalo, da se je proračunska seja preložila od petka na ponedeljek, ker se najbrže zopet nekaj kuha. Medtem ko so člani opozicije pri proračunski debati v finančnem odseku ves čas stvarno sodelovali, so za kulisami že iskali vzroke in sredstva, da bi isti proračun, ki so ga v odseku odobravali in o katerem se je izrazil predsednik radikalskega kluba, da je od vseh prejšnjih najboljši, v plenumu onemogočili. Ako bi jim res šlo za važna gospodarska in kulturna vprašanja, kakor to naglaša današnji «Slovenec», ki še nikdar ni prinesel iz Celja kake novice tako hitro in s tako slastjo, kakor o zadnjih dogodkih v občinski seji, bi bilo za to tekom proračunske debate v finančnem odseku prilike dovolj. Kajti vsako stvarno upravičeno zahtevo je Klub delovne večine tudi stvarno obravnaval, četudi je prišla od opozicije. Proti vsakemu parlamentarnemu običaju in navadi med stvarnimi in resnimi možmi pa je opozicija svoji dve zahtevi, ki nimata s proračunom prav nobene zveze, sporočila Klubu delovne večine šele tik pred plenarno sejo. Zato je gosp. dr. Božič v imenu Kluba delovne večine pravilno povdarjal, da večina proti takemu načinu, kakor ga skuša opozicija uveljaviti v občinskem svetu in rušiti delamožnost zakonito izvoljenega občinskega zastopa, najenergičneje protestira. Dobro nam je tudi znano, kdo je glavni inspirator raznih izpadov na celjski občinski svet. Gotovi ljudje imajo naravnost sadistično veselje, ako morejo razdirati, ker v svojem življenju že niso ničesar stvarnega in koristnega ustvarili.

e— **Redni sestanek članov krajevne organizacije SDS Celje mesto** se vrši danes ob 8 zvečer v klubovi sobi Celjskega doma. Na programu so zelo važne zadeve, vsled česar je točnost in udeležba obvezna. — Redni sestanek članov k. o. SDS Celje okolica je v četrtek ob 8. zvečer v Sokolskem domu. Radi važnosti dnevnega reda je za zaupnike in odbornike udeležba obvezna.

e— **Strankin dan SDS v Celju** bo dne 7. t. m. zvečer v mali dvorani Celjskega doma. Gosp. prof. Kovačič iz Maribora bo predaval ob 8. zvečer o Strossmayerju, nakar se razvije neprisiljena družabna zabava. Vabljeni so vsi člani in somišljeniki SDS ter njih družine.

e— **Orjuna v Celju** proslavi praznik ujedinjenja danes ob 11. dopoldne v veliki dvorani Narodnega doma. Na programu je slavnostni govor, deklamacije in petje. Večerna veselica odpade. Na proslavo je vabljeno vse občinstvo.

e— **Redna plenarna seja celjskega občinskega sveta.** V petek, dne 3. decembra ob 6. zvečer se bo vršila redna mesečna občinska seja. Na dnevnem redu so poročila iz posameznih odsekov in slučajnosti.

e— **Sklep prvega tromesečja na celjskih šolah.** Na drž. realni gimnaziji in na meščanskih šolah se je z danešnjim dnevom zaključilo prvo tromesečje. Uspehi se zabeležijo v dijaško knjižico. Drugo tromesečje se prične s 3. decembrom in bo trajalo do konca februarja.

e— **Celjsko mestno gledališče.** V nedeljo, dne 28. novembra popoldne se je vršila v celjskem mestnem gledališču repriza Langerjeve drame «Periferija». Zamišljena je bila kot ljudska predstava za Celje in celjsko okolico, zato so bile tudi cene znižane za eno četrtino. Klub raznim drugim prireditvam je bilo gledališče primerema dobro obiskano, igralo se je na na isti višini, v gotovih podrobnostih celo bolje, kakor pri premieri. Namesto gosp. Kralja, člana ljubljanskega dramskega gledališča, je prevzel brez vsake vaje ulogo zapitega sodnika gosp. Fedor Gredinik Rožič in je izvrstno. Pozdravljamo nedeljske predstave ob znižanih cenah, ki pa bi bile namenjene v prvi vrsti za širše občinstvo iz nižjih slojev, ker bodo velikega kulturnega in vzgojnega pomena.

e— **Tvrdke! Pomočnik!** Nudi se vam knjiga s 188 slikami za aranžiranje izložbenih oken. Cena 60 Din. — Podružnica »Jutra« Celje «888» 1514

pozor[illegible] naročnikov!

Spomnite se

Vreme

Dunajska vremenska napoved za sredo: Južno vreme v severnih Alpah, ki bo pa trajalo le kratko. Na vzhodnem robu Alp spremenljivo, potem najbrže mrzlo s padavinami

Tržaška vremenska napoved za sredo: Lahni vetrovi z raznih strani. Nebo večinoma oblačno. Nekaj dežja. Temperatura od 7 do 11 stopinj. Morje mirno.

Romantično! Ljubavno! Salonsko! Napeto! Prvovrstno! Pustolovno! Veselo! Zabavno!

Velikanski uspeh je dosegel pri včerajšni premijera najslavnejši ameriški salonski skrobat

Douglas Fairbanksa

v svoji najnovejši in najboljši kreaciji, ki se ravnokar z največjim uspehom predaja po svet. kinogledališčih, to je v filmu

Človek z bičem

Douglas Fairbanks kot španski plemič Don Cezar, se zaljubi v prekrasno D[illegible]res. — Zabavne zgodbe ob romantični mesečini — Dvoboji z bičem proti bodalom — Bič kot sredstvo za plezanje do tretjega nadstropja k izvoljenki — Krasna romantična vsebina, polna užitka in zabave.

Slike Douglas Fairbanksa, ki prekaša Harry Piela, so izvedene s takim elanom da zastaja človeku sapa, obenem pa so fine in gracijozne.

Popolnoma novo! — Prvič v Ljubljani!

Predstave ob 3., pol 5., 6., pol 8. in 9. Predprodaja vstopnic od 11 do pol 1.

Elitni Kino Matica — Telefon štev. 124

Radio potrebščine v največji izbiri ima stalno v zalogi

FRANC BAR, Ljubljana

Cankarjevo nabrežje 5. Telef. 407

Iz Trbovelj

t— *Praznovanje prvega decembra.* Proslava državnega praznika se bo vršila pri nas z vso slovesnostjo. Na poziv župana bodo razobešene zastave in delo bo kolikor mogoče počivalo. V farni cerkvi se bo brala maša, katere se bo udeležil celokupni občinski zastop, nadalje zastopniki raznih korporacij in društev. Zvečer se bo vršila v Sokolskem domu prireditev z izbranim sporedom. Na vseh šolah bodo učitelji razložili šolski mladini pomen osvobojenja.

t— *Nalezljive bolezni v Hrastniku.* Okrajno glavarstvo je odredilo, da se ima na škrlatinki obolela učiteljica Poldi Logarjeva takoj prepeljati v občinsko izolirnico v Trbovlje ter razkužiti oni razred dekliške šole, v katerem je obolela učiteljica poučevala. Občinski desinfektor je ostal v Hrastniku dva dni, kjer je pregledal več sumljivih stanovanj, v katerih so izbruhnile bolezni, katerih pa ljudje ne prijavljajo. Učiteljstvo v Hrastniku je dobilo strog nalog, da se mora vsak slučaj obolenja pri otrocih takoj javiti na merodajno mesto.

t— *Zadnja občinska nabiralna akcija* za poplavljence je prinesla 1354 Din.

t— *Smrtna kosa.* V Lokah je umrl Franc Jurca, sin rudarja, star 16 let, v Bobnu pa Hijeronim Mehelin, star 57 let.

t— *Na občnem zboru ZSV.* je bilo izvoljenih v odbor 15 odbornikov. Predsednik je Franc Staudegger, I. podpredsednik Mirko Ratej, vojni kurat, II. podpredsednik Jože Rozman in tajnik Ivan Miklavčič. Občnega zbora se je udeležilo okoli 80 bivših vojakov in invalidov.

t— *Predavanje o negi deteta.* V četrtek dne 2. t. m. ob 4. pop. bo v gospodinjski šoli na Vodah zdravniško predavanje o negi deteta za ženstvo vseh slojev.

t— *Težka nesreča na Doberni.* Na Doberni se je težko ponesrečil družinski oče Vid Grašič iz Trbovelj. Prišel je preblizu podminiranega rova, ki je eksplodiral z velikanskim pokom, brizgajoč kamenje, zemljo in premog. Eksplozija ga je vzdignila v zrak in ga vrgla v velikem loku na tla. Pri tem ga je plast zemlje zasula. Nezavestnega so tovariši odpremili v bolnico in je le malo upanja, da bi ostal pri življenju.

Iz Slovenske Bistrice

i— *Društveno življenje v novembru.* Na zunaj se vidi, kako da smo v sicer jako lepem novembru s Pohorjem vred zasnuli zimsko spanje. Vendar je ta sodba krivična. Brez hrupa, tiho gre naše društveno življenje svojo pot. Sokola je zadela težka izguba. Njegova marljiva načelnica sestra Vlasta Tomažičeva nas je zapustila. Njen duh pa vlada v telovadnici naprej. Člani in članice pridno vadijo. Uspehe dela bomo videli danes na akademiji, ki jo priredi Sokol v proslavo našega osvobojenja in ujedinjenja. Moralna dolžnost slehernega bistriškega Slovenca je, da takrat s svojo navzočnostjo jasno manifestira svoje narodno mišljenje. Izgovora tu ni. — Sadjarska in kmetijska podružnica sta imeli v novembru občne zbore. Udeležba in živahna debata sta pokazali, da raste zanimanje za napredek gospodarstva v našem okolišu. Pozdraviti je misel o ustanovitvi nakupovalne zadruge za sadje, ki naj bi pripomogla sadjarjem do boljšega vnovčevanja njihovih pridelkov. — Gasilno društvo si je nabavilo motorno turbino. Poizkusi z nio so se izborno obnesli. Ta pridobitev pomeni za društvo velik napredek, na katerem mu je treba čestitati.

i— *Iz občinskega proračuna.* Izdatki so proračunjeni na 272.505 Din, redni dohodki na 101.460 Din. Primanjkljaj 171.045 Din se bo kril s 300 odst. naklado na drž. trošarino vina, s 80 odst. naklado na direktne davke in užitnino na meso, žganje in pivo. Večje postavke pri izdatkih so: šolstvo 86.855 Din, ceste 20.000, razsvetljava 15.000 Din.

Iz Ptuja

j— *Vinska razstava in vinski sejem za mariborsko oblast v Ptuju* se bo vršila od dne 15. do vključno 17. januarja 1927. v Društvenem domu. Osnoval se je razstavni odbor, ki jamči za to, da bo prireditev največja, kar jih je bilo dosedaj v mariborski oblasti. Ptuj leži v centrumu vinskih goric, ima ugodne zveze na vse strani ter je že od nekdaj središče vinske kupčije. Za poset razstave in vinskega sejma je dovoljena polovična vožnja po železnici. Posetnik kupi vozni listek z mokrim postajnim žigom pri vstopni postaji do Ptuja, kjer pa ga ne odda, temveč pridrži za brezplačno vrnitev skupno s potrdilom, da je razstavo posetil. — Na razstavi bodo vina vseh vrst in iz vseh vinorodnih krajev mariborske oblasti. Vinske poskušnje so brezplačne. Vsak posetnik si mora kupiti lastno kupico na dan razstave pri blagajni, kjer plača tudi vstopnino, ki znaša za osebo 10 Din. — Na razstavi se bo vršil tudi vinski sejm odnosno posredovanje vinske kupčije. Zanimanje za sejem je zelo veliko, ter je že priglašenih več vinskih kupcev tudi izven države. — Ako se razstava in vinski sejm obneseta, se bosta enaka razstava in vinski sejm vršila tudi v Gradcu in so priprave v teku. Opozarjamo tedaj vse vinske producente in vinske trgovce na to prireditev ter jih vabimo, da jo sigurno posetijo, vinogradniki pa naj razstavijo čim največ vina vseh vrst. — Pozivnice so izdane. Prijave sprejema razstavni odbor.

j— *Jugoslovenska Matica.* Zbirka, ki se je vršila v našem mestu dne 14. novembra kot dinarski dan v korist našim zasužnjenim bratom tam preko, je prinesla 1800 Din. Pokrajinski odbor kakor tudi ptujska podružnica Jugoslovenske Matice se zahvaljujeta vsem, ki so na kakršenkoli način pripomogli, da je zbirka uspela tako sijajno. Posebna hvala pa gre gospodičnam in gospodom, ki so požrtvovalno zbirali prispevke.

j— *Iz gledališke pisarne.* V mesecu decembru se uprizori noviteta «Magda» od Remca z g. Bratino, Kauhlerjem in gosp. Gabrijelčičem. Dalje se pripravlja otroška igra «Peterčkove poslednje sanje». Pri «Peterčku» sodelujeta salonski orkester ter mladinski zbor Glasbene Matice v Ptuju. Uprava je nabavila tudi nove kostume in kulisarijo. — Kakor čujemo, nameravajo gostovati člani Mestnega gledališča v Ptuju s Schönherrjevo dramo «Satan» v najkrajšem času v Središču.

j— *Kaj je s kurjavo pri kinopredstavah?* Mraz, ki vlada pri predstavah je nevzdržen. Prosimo upravo, da poskrbi za odpravo tega nedostatka.

j— *Ogromno škodo* je povzročila narasla Drava. Njive pri vasi Hodoše na desnem bregu Drave so izginile. Posestniku g. Skazi je odnesla voda njivo v obsegu 3 in pol orala. Na levem bregu niže Ptuja je odnesla voda velik kompleks gozdu Iz krajev, ki leže ob Dravi, prihajajo dnevno poročila o ogromni škodi, ki jo je povzročila poplava. — Kdo povrne škodo?

Darujte za dijaške kuhinje

TRE TORN

Švedska svetska marka

Kaljača i snežnih cipela

Enrilo

Splošno priljubljen

kavni nadomestek

okusen i cenen

Dobiva se v vseh

dobro asortiranih

kolonijalnih trgo[illegible]

Iz življenja in sveta

300 letnica bazilike sv. Petra v Rimu

18. novembra je minilo natančno tristo let, kar je papež Urban VIII. posvetil cerkev sv. Petra v Rimu.

Zidanje stavbe, ki je po mnenju sodobnikov glede sijaja še prekašala Salomonov tempelj, je trajalo celih 120 let in preden je bilo veliko delo dokončano, je bilo treba premostiti neštete zapreke in težave.

Prvo krščansko cerkev je sezidal v Rimu leta 90. škof Anacletus, ki ga je bil sv. Peter sam posvetil v duhovnika. Postavljena je bila natančno na tistem kraju, kjer so pod Neronom našli smrt nešteti mučenci in kjer je bil pozneje pokopan tudi sv. Peter.

Leta 324. je na istem mestu zgradil baziliko pod vplivom papeža Silvestra cesar Konstantin. Čeprav je bila jedva pol obsega sedanje bazilike, so jo smatrali tedaj za največje krščansko svetišče na svetu.

Enajststo let pozneje — l. 1450. — pa je bilo papežu tudi to svetišče premajhno in sklenil je sezidati cerkev, kakršne še ni videl svet. Bil je to papež Julij II. Ali njegov načrt je naletel na velike ugovore. Najhujšo oviro je tvorilo denarno vprašanje. Zbrati je bilo treba namreč okoli 250 milijonov zlatih frankov — vsoto, ki je predstavljala v tistih časih še mnogo večjo vrednost kakor danes. Odkod denar? Pa si je papež dobro izmislil: ustanovil je odpustke!

Julijev arhitekt Bramante je baziral načrte za bodočo baziliko na grškem križu, toda papež Leon X. je njegovo misel zavrgel in se je odločil za latinski križ. Pozval je k sebi Michelangela, ki se je takoj lotil velikega dela. Toda opustil je latinski križ in se povrnil h grškemu. Sloviti arhitekt je delal polnih šestnajst let; čeprav je bil star 72 let, je vendar prisostvoval gradnji dan za dnem od jutra do večera. Umrl je prej, predno je bilo ogromno delo dovršeno.

Njegov naslednik je bil Giacomo della Porta. Pod njegovim vodstvom je bila bazilika slednjič leta 1590. v glavnem dovršena. Leta 1605. so izginili poslednji ostanki nekdanje Konstantinove bazilike in ž njo vred tudi . . . grški križ. Ostalo je torej pri latinskem.

Leta 1614. je bila dogotovljena tudi fasada in dvanajst let kasneje je imelo krščanstvo svoj tempelj.

Toda zgodovina se je izkazala neizprosno sodnico tudi napram najvišjim cerkvenim oblastnikom. Zapisala je, da so papeževi arhitekti gradili Petrovo cerkev z marmorjem, ki so ga nalomili na klasičnih spomenikih in starorimskih stavbah. Številne cezarske palače so izginile z zemeljskega površja, da je mogel triumfirati krščanski Rim.

V ostalem pa je Petrov dom impozantno svetišče. Njegov snežnobeli marmor, škrlatni z zlatom ofranžani zastori in v zlatu se lesketajoči glavni oltar nudijo uprav omamljiv pogled.

A v tej marmorni krasoti sameva, pozabljen v temnem kotiku, neznaten bronasti kip svetega Petra, prvega med papeži, revnega in ponižnega . . .

Iz ameriške protialkoholne vojne

V Ameriki nimajo protialkoholnega gibanja samo na papirju. Izvajajo ga z vso resnostjo in strogostjo. Mornarica je dala vladi na razpolago celo vrsto svojih čolnov, ki imajo izrecno nalogo zasledovati samo tihotapske ladje z neki torpedni rušilec zajel prošle dni v alkoholom. Tako prihaja poročilo, da je oddaljenosti 225 km na visokem morju nemško ladjo, ki je vozila stotisoč zabojev žganih pijač. V zabojih je bil večinoma škotski whisky.

Poleg te ladje so zajele ameriške oblasti še hamburško barko «Carmen». Barka je bila baje namenjena v Kanado in je zašla v preveliko bližino ameriškega obrežja, ker je slišala klice na pomoč. Ne glede na ta izgovor je bila barka zaplenjena, in sedaj se vodijo med kapitanom in ameriško vlado pogajanja, da bi se ladja osvobodila. V zadevo je posegel tudi nemški konzul v Washingtonu, vendar doslej ni imel uspeha.

Kakor je videti iz obeh navedenih primerov, so ameriške oblasti neprestano na delu, da svojo protialkoholno vojno čimbolj poostre in jo neizprosno izvedejo do kraja. In Amerika že ve, čemu ji je potrebna taka strogost v tej stvari: če bi delala drugače, bi njeno ogromno bogastvo kmalu splavalo po — alkoholu.

Diplomatske težave

V Berlinu je navada: Čim je imenovan in tudi sprejet ter «instaliran» nov poslanik katerekoli države, uvede se tudi njegova boljša polovica v salone raznih ambasad in legacij. Damo pa uvede vedno na prav ceremonijozen in formalen način soproga dovena diplomatskega zbora, najstarejšega diplomata — ambasadorja, kateri velja za predsednika diplomatskih predstavnikov. V Berlinu je pa starešina baš g. Krestinski, zastopnik ruske sovjetske unije, in gospo Krestinsko je torej doletela častna dolžnost, da uvede v salone in družbo lady Lindsay, gospo novoimenovanega ambasadorja Velike Britanije. Sedaj nastanejo težave. Gospa Krestinska občuje namreč tudi družabno zgolj z onimi damami, kojih soprogi zastopajo dežave, katere so že priznale Rusijo. Družabno občevanje in politika so torej eno, — kakor pri nas med pristaši raznih strank, — in uboge Rusinje imajo družbo le z Nemkami in pa z damami poslaništva Zedinjenih držav severne Amerike, Holandije, Švedske in Švice.

«Šef protokola», (glavni uradnik zunanjega ministra v zadevah diplomatskih mednarodnih formalnosti, neke vrste «glavni tajnik»), torej šef protokola nemškega zunanjega ministrstva na Wilhelmstrasse, je zato najpreje predlagal, naj bi lady Lindsayevo spremila Francozinja madame Jacquin de Margerie — njen soprog je poslanik Francije v Berlinu in vice-doyen berlinskega diplomatskega zbora. Toda ta ni hotela biti namestnica Rusinje in nazadnje so tako uredili, da je Angležinjo peljala «v vizite» gospa von Schubert, soproga nemškega državnega tajnika (ministra) inostranih del.

Tudi takšne zadeve spadajo v politiko. Ne le, da spadajo, marveč so velik in primerni del «dobrih mednarodnih odnošajev». (Zato smo SHSarji tudi v sedanjih časih precej slabotni diplomati.)

Kaj vse slovi.

Mnogo reči, stvari in izdelkov. Tak sloves, kot so ga dosegla oblačila tvrdke Drago Schwab, Ljubljana doseže redko kak izdelek.

Eliška Krasnohorska

Par dni pred svojim 79. letom je zatisnila oči češka pisateljica in libretistka Eliška Krasnohorska. Pisala se je s pravim imenom Eliška Pechova. V začetku svoje literarne

karijere je pisala verze in povesti, pozneje je dobilo njeno slovstveno udejstvovanje izrazit domoljuben značaj.

Najbolj popularna je postala po operniih besedilih. Napisala je libreto za Smetanov Poljub, Tajno, Vražjo steno, za Fibichov »Blanik« ter tekste za Bendlova muzikalna dela. Njena knjiga »Iz Češkega lesa« je razširjena v neštevilnih izvodih. Krasnohorska je prevajala tudi iz ruščine (Borisa Godunova) in nemščine. Ob njeni 75 letnici jo je imenovala praška filozofska fakulteta za častno doktorico. Pokopali so jo v ponedeljek iz Pantheona praškega muzeja. Tudi besedilo »Prodane nevveste«, najpopularnejše češke opere, je tesno vezano na ime pokojnice.

Mis Hope Hampton

(Glej članek «Avantura filmske igralke» v rubriki «Kino» na str. 12.)

Nevihte na ponudbo!

Neka nemška filmska družba objavlja v francoskih listih sledeče ponudbe, naslovljene na francoska kinematografska podjetja:

«Če potrebujete pri snimanju filmov lepih bliskov in efektnih neviht, vam sporočamo, da se je naše podjetje specijaliziralo za posnetke neurij, ki vam jih dobavimo za honorar 500 frankov.»

Nemci so v resnici iznajdljivi! Za tisoč dinarjev kar celo nevihto! Priporočamo v posnemanje zlasti naši vladi. Saj nam ne manjka neviht in bi jih nemara lahko dobavljali še ceneje. Vsekakor bi država imela v njih velik vir dohodkov . . .!

Bogatinka, ki umira od gladu

V Budimpešti je umrla v siromašni in hladni podstrešni sobici nekoč zelo popularna lepotica in bogatinka Renée B. Wahrmannova v starosti 66 let.

Pokojnica je bila hči prvega židovskega poslanca v peštanski zbornici, finančnika Morica Wahrmanna, ki je bil v sedemdesetih letih prvič izvoljen v parlament. Njegov protikandidat je bil Jokai. Volitve so bile zelo burne. Wahrmannova hči Renée je bila svetovno znana kot najlimovitejše dekle na Madžarskem. S to doto je vzela za moža veletrgovca z žganimi pijačami Krausza von Megyerja. Toda zveza ni držala in bogatinka se je dala kmalu ločiti in se

Mussolini kot goslač

«Popolo d' Italia» je odkril, da igra laški diktator dobro na gosli.

Hidroplan «Switzerland»,

s katerim namerava poleteti letalec Mitterholzer iz Švice v Afriko.

Norma Smallwood, «Mis America for 1926»

(ameriška kraljica lepote) je zadnje čase najpopularnejša osebnost Zedinjenih držav. Nesrečna lepotica je tako zaposlena z intervjuvi, fotografi, filmskimi operaterji itd., da mora sedeti kar trem slikarjem hkrati, ker ne najde časa, da bi odpravila vsakega posebej.

Vladimir Levstik:

„Pravica kladiva", P. Roman Tominec in Valentin Vodnik.*)

Diligite veritatem, filiam Dei! (Ljubite resnico, hčer božjo!)
Jezus Sirah.

Ko me je koncem te pomladi «Vodnikova družba» povabila, naj ji napišem povest, sem dolgo listal po svojih zapiskih ter iskal prave snovi. Dejal sem si, da potrebuje družba dela, ki bi enako živo zanimalo preprostega kakor omikanega človeka; dela s pozitivnim idejnim in nravstvenim temeljem; če mogoče, dela, ki bi bilo v kateremkoli pogledu sodoben odmev Vodnikovi »Ilriji oživljeni«.

«Vodnikova družba» mi je naložila samo tri pogoje. Povest naj bi bila v splošnih mejah prikladna svojemu namenu; obsegala naj bi največ 7 tiskanih pol; in gotova naj bi bila v določenem roku. Ni res, da bi mi bila družba predpisala snov, ki sem jo obdelal, ali tudi le vobče politično snov. V tem pogledu sem imel povsem svobodne roke; snov sem določil sam in vsa odgovornost je moja. Kdor trdi kaj drugega, laže; kdor laže, gre k izpovedi in dobi odvezo.

Ni lahko ustreči mnogim zahtevam. Vsekako je bilo jasno, da moja povest ne sme biti običajna ljubavna zgodba, niti ne istorija o sporu med Miho in Janezom. Tedaj sem se spomnil, da sem nekoč hotel začeti roman iz let 1911—19, v katerem bi bila dejstva tako naslikana, kakor so se dogajala, in besede tako zapisane, kakor smo jih govorili. Vzel sem to snov, omejil jo na eno samo slovensko vas, na njene ljudi in njeno obzorje ter napravil iz nje «Pravico kladiva», kakršna je

Kaj je tedaj moja povest?

Slika življenja, trpljenja, hrepenenja in doživetij peščice slovenskih vaščanov v komaj minuli dobi, ko se je odločala bodočnost za mnogo sto let in ko je dobivalo vse, kar je bilo med nami dobrega in zlega, deseterno usoden pomen. Slika dobe, ko so rodila i svetla i črna semena; dobe, ko je zgodovina s krvjo pisala v zemljo Suhega bajarja, na stene ljubljanskih in goriških kazemat, graških ječ, thalerhofskega pekla, umiralnic v Mittergrabernu, Raschall, Weyerburgu in Sitzendorfu in tolikih, tolikih bojnih poljan širom Evrope obsodbo in prokletje one miselnosti, ki je z zlorabo najsvetejših čuvstev brata ščuvala na brata. Slika dobe, ki je naš narod ne sme pozabiti, dobe, iz katere mora zajeti nauk in spoznanje za vso bodočnost!

Na tem ozadju sem pokazal kovača Andreja, ki predstavlja tvorno življenje v Bogu dobrote in pravice, poštenje, vztrajnost in pogum. Pokazal sem mladega svečenika, ki kovaču na smrtno uro odkrije zmisel njegovega življenja v odrešujoči Ljubezni. Pokazal sam Aleša grešnika, ki ga nauk Sovraštva utrdi v zlu, tako da predrevi vso temno pot pogube. Pokazal sem v Jakobu Vojski oblastnega, a v sebi močnega svečenika, ki v svojem vnanjem krščanstvu slepo gazi preko vseh ovir, v dnevih groze in trepeta nad sadovi svojih zgledov pa preživi spoznanje in nato, silen kakor je, z železno neizprosnostjo, kakor preko drugih, tako zdaj sam preko sebe nastopi odkupno pot pokore . . .

To je svet moje povesti, to so njeni ljudje. Zgodba o njih je napisana in ne pripoveduje ničesar, kar se v okvirju občeznanih dejstev ne bi bilo dogajalo ali ne bi bilo moglo zgoditi. Imeli smo preproste Kovače, imeli smo dobre svečenike, ki so oznanjali ljubezen, imeli smo zaslepljene svečenike, ki so propovedovali srd, imeli smo lopove, ki so delali zlo, kakor so sami znali in kakor so jih drugi naučili. Ljudje, ki čitajo «Pravico kladiva», jih kažejo s prstom na stotine vsake baže.

Kadar je povest napisana, nima pripovedovalec ničesar več dodajati, ničesar pojasnjevati. Tako je drugod, ne pri nas. Pri nas je treba po izidu nove knjige najprej raziskati, ali je klerikalcem v škodo ali v korist; ako jim ni v korist, se začne proti pisatelju gonja, ki izkuša z vsemi sredstvi laži in potvorbe oblatiti delo in avtorja, če jima s stvarnimi dokazi do živega ne more!

Nisem tako naiven, da bi se bil nadejal za svojo osebo in za «Pravico kladiva» Bog zna kako radostnega sprejema tam, kjer so prevzeli po SLS izza l. 1914. tvrdko, inventar in potemtakem tudi dolgove. Vedel sem, da bo moja povest klerikalcem skrajno nedobrodošla; a tega mi ni bilo mar. Vsa sedanjost in bodočnost, zlasti pa še prošlost s svojimi neutajljivimi dejstvi je zakonita last pisatelja, da jo oblikuje v svojih delih. Ako kdo ni hotel, da bi bila napisana «Pravica kladiva» z vsebino, ki jo ima, potem se je bilo treba za časa ogniti takih in takih izjav v parlamentu, ščuvanja s prižnic, hujskanja na shodih in ulicah, denuncijantske okrožnice l. 1914., uradnega organiziranja denuncijantstva v okriilju stranke in še mnogo drugih historičnih faktov, na katerih sloni točko za točko neizpodbitna vernost in verjetnost moje povesti. Dokazi kričé do neba, grobovi tulijo; jaz sem roka, ki piše!

«Pravica kladiva» je še ležala v tiskarni, ko sem bil že poučen, da jo bodo «raztrgali», in sem celo vedel, s kakšnimi argumenti mislijo naskočiti. Moj strah pred to papirnato justifikacijo je bil zelo neznaten. Prvič sem bil že nekajkrat «v duhu na grmadi sežgan»; kot zvest nasprotnik se tudi ne potezam za naklonjenost, koder je sam ne izkazujem. In končno — kaj bi pisatelju kritika? Nobeno poklicno godrnjalo ne more videti avtorjevih napak raziočneje, nego jih vidi avtor sam (Jaz zase čitam kritike z enakimi občutki, kakor bi žena v porodni muki poslušala ginekologa, ki bi razlagal njen «slučaj», uvažujoč patološke posebnosti maternice in medenice . . .)

Vsekako pa sem se nadejal dvojega: dobrega nasprotnika in večjega napada. Čvrst neresec sem in gabi se mi, da bi me gonili s čimer si bodi; ostro pero imam in nerad ga vtikam v šušmarja, ki se ves nastavi na prvi mah, ali pa v nesnago, ki suva pod pas in še niže. Ko sem ugibal, s katere strani bi se zagrabil, če bi bil klerikalec, nisem prav nič pomislil: s formalno umetniške strani. Z vidika krščanske etike, z moralnega in z vseh drugih vsebinskih vidikov je «Pravica kladiva» neoporečna; toda z oblikovnega vidika ima vsako delo kako šibko plat, in moja povest, ki je bila porojena ob tako neugodnih okolnostih, v sponah roka in določenega obsega, jo ima prav gotovo. To šibko plat bi umno razbinil; norčujoč se iz nje, bi zavratno primerjal avtorja s Tolstim, Dostojevskim, Flaubertom in Balzacom po eni, s Podgoričanom, Jakličem in še s kom po drugi strani; nazadnje bi potegnil črto in bi odrekel knjigi vsako literarno vrednost, kakor bo storil ob mojem popolnem ravnodušju gosp. Koblar v prihodnjem «Domu in Svetu».

Bodi kakor bodi, poslali so name P. Romana I. Tominca, G. F. M.

P. Roman Tominec je frančevec; dominikanska furija mu niti ne pristoji, niti mu ne koristi. Premotila ga je, da se je zapodil tja, kjer je zid devet sežnjev širok. A kaj

*) Glej «Slovenca» št. 272.!

je poročila drugič z veleposestnikom Beretvasom. Tudi ta zakon ji ni posebno prijal. Dala je tudi drugemu možu slovo in začela simpatizirati s komornikom Julijem Fayem, ki je postal njen tretji zakonski tovariš.

Ta zakon je trajal nekoliko delj kakor prva dva. Gospa Renée je otvorila velik salon v Andrassyjevi ulici in je zbirala okoli sebe celokupno madžarsko plemstvo in umetniški svet. Do vojne se ji je godilo izborno. Vojna leta pa so jo spravila malone na beraško palico. Obubožana se je morala umakniti v siromašne razmere, kakršnih ni bila vajena in radi katerih je neskončno trpela. Sedaj je dotrpela. Značilno je da sta tudi dva brata pokojnice končala zelo nesrečno. Prvi, Ernest Wahrmann, je našel smrt v lovu na leve v Afriki, drugi, Rikard pa se je ustrelil na Semmeringu potem ko je zapravil vse svoje imetje v nekem jockeyskem klubu.

Nebo v decembru

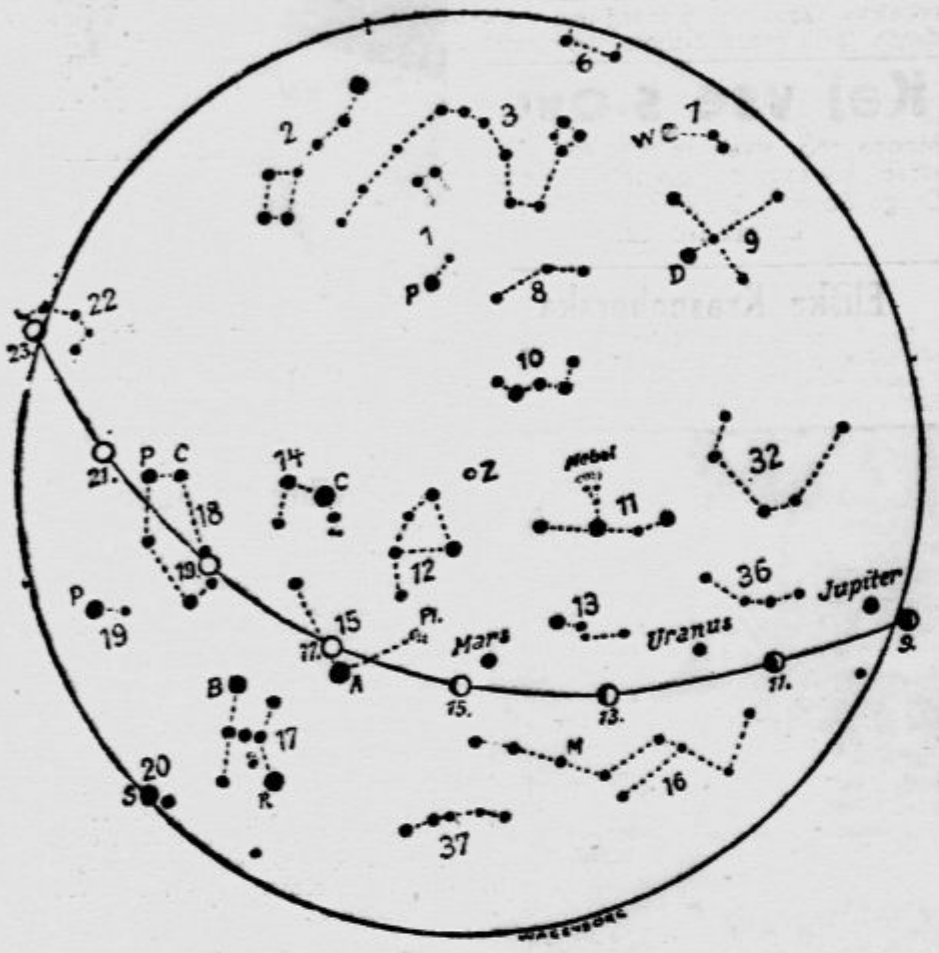

Solnce, ki je začetkom decembra 21° 44' pod nebesnim ekvatorjem, doseže svojo najnižjo lego 22. decembra, ko bo 23° 27' pod ekvatorjem. Koncem decembra bo 23° 8' pod ekvatorjem. Temu primerno se spremeni tudi dolžina dneva. Začetkom meseca je dan dolg 8 ur 32 minut, 22. decembra 8 ur 12 minut (najkrajši dan in najdaljša noč), koncem decembra pa 8 ur 16 minut. Solnce vstopi 22. dec. ob 15.34 v znamenje Kozoroga, na kar se začne vračati proti nebesnemu ekvatorju.

Luna. Glavne lunine faze bodo: mlaj 5. decembra ob 7.12., prvi krajec 12. decembra ob 7.47., ščip ali polna luna 19. decembra ob 7.09. in zadnji krajec 27. decembra ob 5.59. Luna bo najbližje zemlji 12. decembra ob 15., najdalje od zemlje pa 26. decembra ob 8. Začetkom decembra se giblje luna nizko pod ekvatorjem, 13. decembra ob 22. se dvigne nad ekvator in doseže najvišjo lego 20. decembra, nato se zopet približuje ekvatorju, ki ga prekorači 27. decembra ob 21. Dne 29. decembra zgodaj zjutraj nastane delni lunin mrak, in sicer tako, da bo pokrivala del lune senca naše zemlje. Senca se pojavi na luni ob 5.06, središče mrka, ko se luna skoraj dotakne roba popolne sence, nastane ob 7.20., konec mrka pa ob 9.35. S prostim očesom se bo dobro videl mrk na zgornjem luninem robu nekoliko na desno, seveda ako bo nebo jasno.

Planeti. Merkur bo v decembru v ugodni legi za opazovanje. Največja elongacija nastane 14. decembra ob 1. uri, ko bo Merkur 21° 13' zapadno od solnca. Ob tem času ga bomo videli na jutranjem nebu kot jutranjico. Opazovati ga bo mogoče skoro ves mesec pred 7. uro zjutraj na jugovzhodu tik nad obzorjem. 15. decembra ob 4.54 nastane zelo zanimiva konjunkcija Merkurja s solncem. Merkur bo ob tem času samo 18' severno od Saturna. Videl se bo v obliki lune pred prvim krajcem. Premer njegovega kolobarčka bo znašal 6", Saturnovega pa 14". Merkur bo ob tem času svetlejši kot Saturn.

Venera zahaja kot večernica kmalu po solnčnem zatonu in zato december za njeno opazovanje ni primeren.

Mars se sedaj oddaljuje od zemlje. Njegov dozdevni premer znaša začetkom decembra 17", koncem decembra pa samo še 12". Tudi njegova svetloba se manjša. Mars se premika sedaj v sozvezdju Ovna in zahaja okrog 3. zjutraj.

Jupiter se vidi zgodaj zvečer v sozvezdju Kozoroga. Sredi decembra zahaja pred 21. uro. Premer njegovega kolobarja znaša 34". Izmed zanimivih mrkov njegovih spremljevalcev navajamo najvažnejše: 4. decembra začetek mrka IV. lunice ob 19.07., 9. decembra konec mrka II. lunice ob 17.26., 16. decembra konec mrka prve lunice ob 19.21, 21. decembra konec mrka IV. lunice ob 17.55 in 25. decembra konec mrka III. lunice ob 18.11. Konjunkcija Jupitra z luno nastane 10. decembra ob 8. Jupiter bo 2° 51' severno od lune.

Saturn se pojavi v svoji konjunkciji s solncem 21. decembra na jutranjem nebosklonu v sozvezdju Bika. 31. decembra ob 23. bo v konjunkciji z luno.

Uran je sedaj v sozvezdju Rib in se vidi zvečer tudi z manjšim daljnogledom. Zahaja pred polnočjo.

Neptun je v sozvezdju Leva in vzhaja okrog 21. ure.

Meteorji: Sredi decembra se pojavi roj Geminid, nazvanih po radiantu v sozvezdju Gemini-Dvojčkov.

Lega zvezdnega firmamenta začetkom decembra ob 20., sredi decembra ob 19. in koncem decembra ob 18.: na severovzhodu vzhajajo Dvojčki, nad njimi se nahaja Kočijaž, malo višje Perzeus, na vzhodu vzhaja Orion, na jugovzhodu Oven, na jugozapadu zahaja Vodnar in Kozorog nad njim je Pegaz, malo višje je Andromeda, v Zenitu Kassiopeja, na zapadu zahaja Orel, višje nad njim je Labod, na severozapadu Lira, v obzorju Herkules, na severu Zmaj in Velika Medvedica.

POJASNILO.

Sozvezdja so zvezana med seboj s pikčastimi črtami in označena s številkami. Črke so okrajšave lastnih imen zvezd, odnosno sozvezdij; datum luninih faz je pod luno, puščica pa kaže smer lunine poti.

Z — Zenit, 1. — Mala Medvedica, P — polarna zvezda, 2. — Velika Medvedica, 3 — Zmaj, 6 — Herkules, 7 — Lira, V — Vega, 8 — Zefeus, 9 — Labud, D — Deneb, 10 — Kasiopea, 11 — Andromeda, Megla, 12 — Zerbeus, 13 — Oven, 14 — Kočijaž, C — Capella, 15 — Bik, A Aldebaran, Pl — Plejade, 16 — Kit, M — Mira, 17 — Orion, R — Zapah, B — Batageuze, 18 — Dvojčki, C — Castor, P — Polluks, 19 — Mali pes, P — Prokyon, 20 — Veliki pes, S — Sirius, 22 — Lev, 32 — Pegaz, 36 — Ribe, 37 — Eridanus.

Planeti: Jupiter, Uran, Mars.

Slika zvezdnega firmamenta velja samo za december, ker se v januarju lega zvezd, odnosno sozvezdij zopet izpremeni.

Obsojenec, ki se vrača kot milijonar v svobodo

Pred dobrim letom dni je bil v Padovi obsojen na 365 dni ječe Nino Gilli. Izvršil je neko sleparijo, prišel na zatožno klop in sodišče ga je po zaslugi zašilo. V zapor je korakal s povešeno glavo, imel pa je dovolj poguma, da je naloženo mu kazen prenesel kakor se spodobi možu, ki se čuti krivega in ve, da mora delati pokoro.

Te dni je prišel Gilli iz zapora. Pri tem se mu ni godilo kakor večini obsojencev, ki zapuščajo ječo s povešeno glavo, ker jih je sram povratka med poštene ljudi. Nasprotno Gillija je čakala pred izhodom velika množica. Zbrali so se vsi sorodniki, prijatelji in znanci, ki so ga sprejeli s ploskanjem ter mu nazdravljali. Neki sorodnik, ki se je pred ječo pripeljal z avtomobilom, je celo Gillija pozdravil v daljšem nagovoru, v katerem ga je nazval izvrstnega člana dobre človeške družbe, ki obžaluje, da je moral Gilli preseditи leto dni za temnimi zidovi.

Kaj je bil vzrok, da je bil obsojenec sprejet s takimi častmi? Ej, malenkost, ki pa ni malenkost: Gilli je namreč v času, ko je delal pokoro za storjeno krivico, postal srečen dodič 20 milijonov lir. Njegova teta je pred nekaj meseci umrla in ga postavila za glavnega dediča svojega premoženja. Vsi ostali sorodniki razen nje so na dan obravnave obrnili Gilliju hrbet in se ga ogibali kot zločinca. Ko pa so doznali, da se ga je teta spomnila s tako izdatno vsoto, so mu vrgli pred noge, svoje mnenje o njem izpremenili ter se

Lahko si mislimo, kako je Gilli strmel pred zaporom v toliko množico sorodstva in drugih ljudi. Iz vseh krajev so privreli bratje in sestre, nečaki in nečakinje, strici in tete, zakaj vsakomur se je zdelo vredno pozdraviti obsojenca in mu voščiti srečo, ki ga je zatekla tudi brez voščil. Zato pač ne je Gilli tudi vedel, kakor se spod[illegible] človeku pred drhaljo, ki poklekuje samo pred malikom, zahvalil se je za sprejem s pikrimi besedami in oznanil, da se bo takoj izselil v Ameriko, kjer nima sorodnikov in kjer upa, da ga bo pustila žlahta pri miru.

Sorodna in inorodna kri

V naših dneh šele se je znanstveno potrdilo ljudsko mnenje o krvnem sorodstvu, oziroma tujstvu različnih ljudi. Kri je tekočina, po kateri plavajo v glavnem prav majhne oble ploščice, rdeča krvna telesca v silnj množini. Vsaka teh krvnih stanic je ločena od drugih, do strnitve nikoli ne pride. Ako pa zunaj telesa zmešamo kri dveh človekov, se v nekih primerih krvne celice ne spojé, v drugih pa se sprimejo v kupe in kepe. Na podlagi sličnih poskusov so učenjaki dognali štiri različne vrste krvi. Zato je bilo treba zgolj kapljico od vsakega posameznika. To spoznanje pomeni veliko blaginjo za trpeče človeštvo, n. pr. pri hudih izgubah krvi, naravnost rešitev življenja, če se ranjencu vbrizga zdrava kri sorodnega bitja, kajti inorodna kri bi se sprijela v gruče in nevarno ovirala obtok; strnjene celice itak umro, se razkroje in ne dajo pričakovanega nadomestka. Danes se tej opasnosti ni treba več izpostavljati.

Individualna določitev krvi se s pridom uporablja pred sodiščem. Poudariti je tu, da se krvna svojstva po nekih zakonih podedujejo na potomstvo. V tožbah za prehrano nezakonskih otrok utegne to postopanje doseči precej važnosti, dasi se dokaz v vseh dvomljivih primerih ne bo obnesel. V kriminalistiki se bo moglo ugotoviti ali je bil umor ali pa samomor, ako se najdejo krvni sledovi in brizgi. Vzemimo, da krvavi kanec na osumljenčevi obleki nima sorodstva s krvno skupino ubite žrtve, potem pač ne more biti iz njenega telesa. Poslej bodo brzkone v osebni popis (signalement) vstavljali opombo, v katero krvno skupino spada tisti posameznik.

Za ugotovitev človeških plemen morejo nadalje služiti primerjajoči poskusi glede štirih krvnih skupin. Najprej se je izkazalo, da je najti pri vseh pasmah sveta, celo med maloštevilnim prebivalstvom, zastopnike vseh štirih kategorij. Samo da pri enem narodu prevladuje ta, pri drugem ona krvna kategorija. V severni in osrednji Evropi n. pr. je določena skupina močneje razširjena, na vzhodu in jugu torej v Aziji in Afriki, pa polagoma pojema. Druga skupina pa kaže baš obratno razmerje. Ali naj sklepamo na dva »biokemična prarodova«, ki sta prišla od dveh nasprotnih smeri in se s priseljevanjem polagoma zbližala? Možno je vsekakor, da dospe veda po tej poti še do prav zanimivih izsledkov.

Dr. N. C.

Rusko severno ledeno morje

Arhangelsk postaja spet važno pristanišče. Letošnja ekspedicija skozi led Karskega morja, ki jo je vodil Lavrov, je dokazala, da bo severna ledenomorska cesta kmalu odrešena in tako zopet zvezala Sibirijo z zapadom. Sibirski les bo važen eksportni predmet in posledice bodo deželi omogočile hitrejši napredek.

Lavrov je letos v septembru in oktobru prodiral z ledolomcem «Sedovom» in srečno prepeljal Obsko in Jenisejsko brodovje, ki sta ob velikih rekah Ob in Jenisej naložili les za London. V začetku oktobra se je led strnil in jenisejsko brodovje bi skoro obtičalo 40 milj od Belega otoka. Poveljnik je že uvel gladovne oboske hrane, da bi ekspedicija v skrajnem slučaju počakala na pomoč. Ponoči ladje spl[illegible] niso mogle dalje, a ledolomec «Sedov» je postal tako lahek, da so morali naložiti nanj različen tovor s parnika «Vaga». Šele 6. oktobra so prodrli v Matočkin Šar in brodovje je nadalje [illegible]lo pot v London, a «Sedov» se je vrnil v Arhangelsk.

Velika severna morska pot — pravi Lavrov — je torej dobra tudi v največjem mrazu; treba bo le ojačiti arhangelsko ledno flotiljo in povečati število radiopostaj. Izrabiti bo treba Beli otok, kakor je storila že ekspedicija leta 1925., ki so jo uspešno spremljali aeroplani. Pot okoli Matočkinega Šara je sedaj že dobro proučena.

Matočkin Šar leži na Novi Zemlji in je znan po moderni geografični opazovalnici. Tamkajšnja polarna radiopostaja je bila v dobri zvezi z Amundsenovo ekspedicijo. Amundsena Samojedi že poznajo in se zelo zanimajo zanj. A na postajo se hodijo zdravit iz daljnih naselbin (do 300 km). Strašna zima in polarna noč nista mogli preprečiti novih kulturnih pridobitev. Letos je Heringova ekspedicija (12 ljudi) postavila nov magnetni paviljon in zbrala lepe primerke iz faune.

Praznik Solnca je preživela ekspedicija med Samojedi in točno ob solnčnem vzhodu je prejela brzojavko akademika Karpinskega iz Ljeningrada.

Velika severnomorska pot je odprta. Dne 20. oktobra se je vrnilo jenisejsko brodovje iz Londona v Kranojarsk, otovorjeno z angleškim blagom.

× *Nepoboljšljivi Nemci*. V Nemčiji je izšel «Patrijotični koledar», ki kar mrgoli od nestrpnega šovinizma. Na, omenimo le nekaj naslovov člankov, iz katerih bodo čitatelji sami izprevideli, da so Nemci v jedru še danes, oseb[illegible] let po katastrofalnem porazu njihove vsenemške politike nepoboljšljivi megalomani. Evo: Nemčija izvo[illegible]uje v gigantskem boju proti združenim sovražnikom. Vzhodno Afriko — Kronanje cesarja v Versaillesu — Izmozgana Francija trepeče že ob sami misli, da se bo v bližnji bodočnosti zbudil iz spanja Germanovelikan in planil na Pariz itd. itd.

× *Turki in charleston*. Tudi Turkom je charleston že zrastel čez glavo in, kakor poročajo listi, ga je vlada sklenila prepovedati po vsej državi. Odločilno za njen u[illegible] je oilo baje dejstvo, da so si nekateri obiljeji turški mla[illegible] pri [illegible]nju n[illegible]nili n[illegible]. Razen tega so se [illegible]plesnih prireditvah, kjer je prevladoval charleston, pripetile tudi druge nezgode, o katerih pa listi ne prinašajo nikakih podrobnosti...

Prava antiseptična voda za usta

to njemu mar — in kaj šele meni!

Dialektika, ki jo poučujejo oo frančiškani v svojih alumnatih, je morda odlična; toda dialektika starih bab, slabih pridigarjev in vseh, ki se bore s potvorjenimi razlogi, je zmerom enako zanič. Ta dialektika, obenem dialektika P. Romana Tominca, bi se dala spraviti v tri pravila. Prvo: «Priiepi nasprotniku zloglasno etiketo, sklicujoč se na kako veljačino (in theologicis na cerkvene očete, in litteraribus na Goetheja)!» — Drugo: «Podtakni nasprotniku tisti teren, na katerem postane njenova teza sporna!» — Tretji: «Potvori nasprotnikovo tezo, očitaj mu jo, sklicujoč se na prilepljeno etiketo in na podtaknjeni teren, in ga obsodi kar moči patetično!» — Kako krasno, kako preprosto — in, če P. Roman Tominec kaj ve — kako dopadljivo Bogu, kako dostojno halje sv. Frančiška!

P. Roman Tominec s šolarsko vestnostjo ravna po teh navodilih. Najprej proglasi «Pravico kladiva» za «naročeno politično pesnitev, ali, če hočete, šund». Kot tako jo obsodi s citatom «Ein garstig Lied! Pfui! Ein politisch Lied!» — in je uverjen, da bi Goethe prav tako hvalil njegovo naslombo, kakor bi krotki fra Sole odobraval blagi namen. Ne moti ga niti to, da je isti Goethe, na katerega se sklicuje, nekje drugje zapisal besede:

«Vieles kann ich ertragen, doch vielerlei ist mir zuwider:
Fliegen und Rauch des Tabaks, Wanzen und Knoblauch und †!»

S tem je P. Roman Tominec dokazal, da je pisatelju zabranjeno oblikovati borbe za usodo narodov, med tem ko mu je, če treba, dovoljeno oblikova borbo Janeza z Micko (ako ista pristaša klerikalne stranke). O nacionalni ideji v Slovencih, o trpljenju njenih vernikov in o početju njenih nasprotnikov je tedaj stamota pisati. Quod erat demonstrandum, amen.

Uporabljaje drugo finto, se dela P. Roman Tominec, kakor da hoče biti »Pravica kladiva« slika vsega Slovenstva v vseh časih, pokrajinah in stanovih, zlasti pa tudi slika vsega slovenskega svečeništva brez izjeme. S tega fundamenta grmi očitek za očitkom:

«Poslali so med narod knjigo, kakor da hoče (V. Vodnik) učiti isti narod, naj zaničuje svečeniški stan [illegible] da je vse, kar je katoliškega v slovenski deželi, podlo in umazano, da med slovenskimi duhovniki ni dobrega človeka. Edini logični zaključek je ta: vse, kar hodi v cerkev, je več ali manj propalo. Župnik je slikan tako, da ga mora zamrzeti vsako pošteno srce. Vsi, ki kakorkoli niso sokolski ali župniku očitno nasprotni, so ali strahopetci ali neznačajneži. Da bi bila slovenska duhovščina taka, kakor jo riše Levstik v tej povesti [illegible] itd.!

Z mučno neprenosnostjo vprašuje:

«Ali ni vsak narod, ki bi se dal voditi od takih značajev vreden, da potine? [illegible]

O, groza, o, pohujšanje! Kamenjajte obrekovalca!

Da, zastran mene, kamenjajte ga. Meni se obrekovalci ne smilijo.

Gospod P. Roman Tominec je pozabil, da ne pridiga v cerkvi zoper hudiča, ki se cerkve boji in zoper brezbožne framasone, ki v cerkev ne hodijo, ampak da piše za javnost, ki ga kontrolira. Javnost hoče resnice. Javnost hoče, da je tisto, kar P. Roman Tominec očita »Pravici kladiva«, res zapisano v njej.

Do tega dne je prečitalo mojo povest najmanj petdeset tisoč poštenih ljudi. Teh petdeset tisoč ljudi priča, da ni v vsej knjigi niti enega mesta, ki bi se obračalo proti slovenskemu svečeništvu kot takemu, niti enega mesta, po katerem bi kazalo, da med slovenskimi svečeniki ni dobrega človeka. Petdeset tisoč ljudi potrjuje, da Jakob Vojska prvih poglavij ni izkonstruiran lik, obenem pa tudi, da se v zadnjih dveh tretjinah knjige človeško dviga in da doseže v svojem samozatajenju na koncu povesti neko moralno veličino, ki mu mora pridobiti čitateljevo sočutje. In če P. Roman Tominec ne oprosti Jakobu Vojski tega, kar on sam počenja proti meni, tedaj je tu petdeset tisoč prič, da sem ustvaril v kovačevem izpovedniku tako svetal tip slovenskega svečenika, kakor težko da kak pisatelj iz tistih vrst, med katerimi je P. Roman Tominec domač. Petdeset tisoč prič zanikava, da bi bile v moji povesti »vse, kar je katoliškega, več ali manj propalo« in da bi bili »vsi, ki niso župniku očitno nasprotni, strahopetci in neznačajneži«. Neznačajneži ali strahopetci so trije: Aleš, dedno obremenjena Katra in, recimo, še stari Miškovec. Vsi ostali so ubogi, deloma zapeljani, deloma zbegani ljudje, ki jih vsi pomnimo in poznamo, toda v jedru pošteni, čeprav gre, kakor sledi iz prvih poglavij, vsaj po večini za pristaše Jakoba Vojske.

Vse to je P. Romanu Tomincu dobro znano. Njegova polemika dokazuje, da je povest prečital. On sam tedaj priznava, da je izrekel svoje očitke ob polnem poznanju stvarne istine, to je s polno zavestjo njihove neresničnosti.

Ponovim:

V kolikor pomenijo zgoraj navedeni stavki P. Romana Tominca trditev, da moja povest ponižuje bodi slovensko svečeništvo kot tako, bodi katoliško versko prepričanje slovenskega ljudstva, v toliko so ti stavki prosta laž!

Ako hoče dobiti P. Roman Tominec to ugotovitev na kolekovanem papirju, naj me toži. —

Ne zanima me, kako zamenjuje P. Roman Tominec revolucionarni nacionalizem Andreja Možine in njegovih prijateljev z narodnim probudništvom obdobja, v katerem je častna vloga mnogih slovenskih svečenikov nekporno priznana; ne zanima me, kako vtihotapi v njihovo družbo Mahniča, ki je proglasil narodnost za poganstvo; ne zanima me ne najnotranji nagib njegovega izpada ne ta in ona skrita poslastica, kakršnih je več razpotaknil. Zanima me pa, in to načelno: kako se more P. Roman Tominec ali kdorkoli enakih misli skrivati za Vodnikov hrbet?

Veste li, kaj bi se zgodilo Valentinu Vodniku, da je živel l. 1914. — ali pa, da živi v naših dneh?

Valentin Vodnik, pevec «Ilirije oživljene», prav gotovo ne bi stal tam, kjer so organizirali denunciijantstvo. Bil bi naš človek, bil bi jugoslovenski nacionalist. In bi doživel tole (coup droit!):

Leta 1914 bi ga bili denuncirali. L. 1915 bi ga bili poslali na Suhi bajar, če ne, pa vsaj v Raschallo al. Mittergrabern, kjer bi bil žalostno čaka »pravih voditeljev slovenskega ljudstva«, ne da bi prišel kateri za njim. Če bi bil živ učakal konca vojne, bi leta 1927 morda on napisal »Pravico kladiva« P. Roman Tominec — ali pa kak drugi — bi ga tedaj veselo obdolžil, da psuje slovensko duhovščino in katoliško slovensko ljudstvo; pri tem bi spretno namignil o »apostolih, ki se prodajajo« in o tistih, ki »post festum govoré in s propalico Aleškem dvigajo trobojnico«; in bi, to se ve, prav tako pogumno kakor resnicoljubno pripomnil, da »pravi to splošno«.

His verbis dictis bi šel Valentin Vodnik z mirno dušo v kavarno, P. Roman Tominec pa z mirno dušo k maši, zavžit telo Gospodovo, globoko uverjen, da je ustregel Bogu, resnici in časti Frančiškovega reda...

Gospoda sekundantje in gledalci, ostavljam vam mrliča. Skrbite za dostojen pokop in ne pozabite palme mučeništva.

Moja pravda zastran »Pravice kladiva« je končana enkrat za vselej.

Kulturni pregled

Gledališki repertoarji

Ljubljanska drama

Sreda, 1.: ob 15.: «Šareni mali oder». Otroška predstava v korist Jadranske straže.
Četrtek, 2.: «Kovarstvo in ljubezen». C.
Petek, 3.: «Slaba vest». A
Sobota, 4.: ob 16.: «Joy» Dijaška predstava pri znižanih cenah. Izv
Nedelja, 5.: «Stalni gost», «Boubouroche». Izv
Pondeljek, 6.: «Kovarstvo in ljubezen». B.

Ljubljanska opera.

Sreda, 1.: Zaprto
Četrtek, 2.: «Mrtve oči». B.
Petek, 3.: «Židinja» D
Sobota, 4.: «Nižava» E
Nedelja, 5.: ob 15.: «Grofica Marica». V prid Udruženja gled igralcev Izv.

Mariborsko gledališče.

Sreda, 1.: ob 20 · Slavnostni koncert v korist Jugoslov novinarskega udruženja
Četrtek, 2.. Ob 20. «Pagliacci» in «Bastien in Bastienne» Ab. A.
Petek, 3.: Zaprto.
Sobota, 4.: Ob 20. «Lepa Helena» Ab. B.

«Grofica Marica», priljubljena opereta, se vprizori v nedeljo 5 decembra ob 3. uri popoldne v ljubljanski operi v korist stanovske organizacije gledaliških igralcev — «Udruženje» izda ob tej priliki razglednice z go Poličevo kot «Grofico Marico» ter dobi vsak posetnik te predstave sliko brezplačno. — «Udruženje» vabi tem potom vse prijatelje in ljubitelje gledališke umetnosti na predstavo, zunanjim gostom pa na željo radevolje prostor rezervira.

„Das Ljubljaner Theater"

(Odgovor zagrebškemu „Morgenblattu«).

V sobotni številki zagrebškega »Morgenblatta«, je izšel anonimen članek, šifriran s »Ž.« v katerem poroča pisec o splošnem položaju ljubljanskih gledališč, o njeni publiki in kritiki. Nekateri odstavki tega članka niso baš napačni, v celoti pa kaže članek premalo znanja, še manj kriterija in veliko mero površnosti. Temeljni ton članka je približno tale: »Slovenci nimajo, kakor vsi drugi mali narodi, nadpovprečnih talentov ali celo genijev. To pomanjkanje je posebno občutljivo pri gledališki umetnosti. Vse kar so ustvarili doslej mora šteti objektivna kritika le za prehod med diletantizmom in pravo umetnostjo. Upanje, da bi se Slovenci kedaj povspeli nad to diletantsko mero, je zelo majhno. Trditev, da se med njimi nahajajo tudi veliki gledališki umetniki, bi bilo subjektivno in drzno.«

Temu članku ne odgovarjam iz kakršnegakoli lokalnega patriotizma, temveč zgolj iz občutka, da je krivično napadati, če dokazi jasno pričalo o nasprotnem.

Anonimni člankar je priobčil svoje pisanje v Zagrebu, torej v mestu, kjer nastopajo slovenski umetniki z velikimi uspehi in nosijo na svojih ramah precej dela za blesk hrv. gledališke umetnosti (Prej (Nolli, Gerbičeva, Boršnik; sedaj: Rijavec, Simenc, Križaj, Primožič, Polakova, Podgorska, Nučič.)

Slovenci so dajali svoje velike talente svetovnim gledališčem. Basista Škario in sopranistinjo Materno, člana dunajske dvorne opere, je Rich. Wagner povzdignil z izjavo, da sta najsijajnejša podpora bayreutskih slavnostnih predstav. Slovenka Vrhunk je prva kreirala »Salomo« in Rich. Strauss jo je pohvalil kot najboljšo interpretinjo te vloge. Komorni pevec Naval-Pogačnik — da ne imenujemo živih — je kot član dunajske in berlinske dvorne opere užival evropejski sloves velikega umetnika; isto je s Ferlugovo na milanski »Scali«.

Tudi na drugih poljih je dala slovenska zemlja velike može. Če bi anonimni pisec občutil veličino, ki jih imena Gallus, Miklošič, Močnik, Prešeren, Cankar, Grobar itd. izžarevajo, bi se mu zjasnilo obzorje. Slovenci imajo zapisano ime svojega velikega sina Vege v zenitu neba in v današnjem času se ponašajo Slovenci s arhitektom evropske avtoritete Plečnikom (čigar monografija je izšla v Zagrebu) kraljem integralov Plemeljem, šahistom in znanstvenikom Vidmarjem, katerega knjige so prevedene v vse evropske jezike in končno s prof. Lavrinom, ki živi in deluje v Angliji kot najboljši kulturni zgodovinar.

Naštel sem samo nekatera imena, ki so dosegla »nadpovprečno mero« in jih je široki svet spoznal in ocenil kot prve med prvimi. Trditi smem celo, da je naš skromni narodič dal svetu z ozirom na druge narode relativno največ gledaliških umetnikov in drugih duševnih velikanov.

Trditve »Morgenblattovega« člankarja so vržene na papir brez poznanja slovenske kulturne zgodovine in z tendenco omalovaževanja. Kadar bo imelo slov. gledališče toliko denarno podporo od vlade kakor zagrebško in beograjskoj, da si lahko obdržimo vse talente doma, se bo tudi nivo gledališča dvignil in brez pretiravanja mu lahko prorokujem tedaj prvo mesto v državi.

M. Br.

Luigi Pirandello v Pragi

Praga, sredi novembra.

Menda se ne varam, ako trdim, da slava Luigija Pirandella — četudi je odjeknila po vsem svetu — ne bo trajala dolgo. Priznati pa mu je treba, da je vzvalovil mrtve vode italijanskega gledališča in da je dal svojim tovarišem mnogo pobude. Vsi mu več ali manj laskajo. Ne maram soditi, ali je ta pojava traina, marveč samo povdarjam dejstvo, da hladni intelektualizem nikakor ne odgovarja burnemu južnjaškemu temperamentu. Res, da brez geometrije ni prave umetnosti, toda težko pesniku, ki mu geometrija ni sredstvo, marveč svrha. Ako umetniku ni uspelo uravnotežiti misel in čustvo, ne bo niti v sto letih napisal niti enega trajnega dela. A to je po mojem skromnem mnenju slučaj tudi s Pirandellom.

V dialektiki je mojster, v dialogu duhovit, v zaključkih logičen, zanimiv v svojih mislih o relativnosti pojave in sna, stvarnosti in podzavesti, a vendar nas poleg vseh teh odlik ne more s svojo dramo navdušiti. Katerikoli drug pisec — daleko slabši od Pirandella — bo našel pravo besedo in nas bo pogodil v ono pravo ljudsko čustvo, ki se skriva na dnu vsakega srca. Beseda bo odjeknila v nas in pretresla ves naš organizem. Tega pri Pirandellu ni. Preveč se zaveda svojega uma in s sigurnostjo strelca, kateremu nikoli ni vzdrhtela roka, nas zadeva v polno tarčo. Čudim se njegovi spretnosti. Ploskamo mu, ko pogodi prvič, drugič, tretjič — a že pri četrtem strelu nas ta sigurna igra ne zanima več. Kako bi mu bili hvaležni, ako bi enkrat zgrešil in bi se mu stresla desnica! Srce bi nam močnejše utripalo in mi bi čutili človeka. Toda nezmotljivi Pirandello se ne vznemirja in njegovi streli še nadalje padajo v polno tarčo. Nerazumljiva je samo činjenica, da ga to še danes veseli. Kdaj se bo tega naveličal? Napisal je okrog 30 gledaliških komadov, ki so glede na glavno idejo slični drug drugemu kakor jajce jajcu. Tudi obdelava je slična. Dejanja se ponavljajo in presenečajo. V početku je delo zapleteno, zagonetno, tajinstveno, in okupira poslušalca. Toda ta igra se ponavlja v vsakem dejanju, in mi smo na koncu, ko je rebus rešen, ugodno iznenadeni in često razočarani. Težko je reči, ali je mož potegnil sebe ali nas. Zabava nas, toda to mu ne zadostuje, on nam hoče s svojo logiko pokazati, kako je prišel do te zabave. Draži nas z dokazi, dejstvi, primeri, da nas prepriča, da on drugače misli, kakor mi ostali smrtniki. V tem so ravno slabe in dobre strani Pirandellove umetnosti. Vse pa bi mu človek oprostil, če bi ne bil hladen in ako ne bi razsipal ledene toče. Mi zaman iščemo živo iskro, da bi se malo ogreli. A tudi tedaj, ko mu uspe, da jo iskreše iz kremena, jo upihne hladni veter njegovega intelekta...

Vse te pogreške in vrline so še jasneje stopile na površje v tragediji Henrika IV., čigar premiera je bila te dni v praškem Narodnem gledališču. Dramo ste gledali tudi v Ljubljani. Sujet je fantastičen. Blaznik glumi cesarja. Po 12 letih ozdravi. Iz gradu ne mara več med ljudi. Zatorej dalje glumi blaznost. Odreka se življenja, toda življenje je močnejše od njegovega sklepa. Posveti ga ljubljena ženska. Mož ne more dalje molčati. Prizna vso resnico, a nihče mu — razen nje, ljubljenke — ne verjame. V razdraženosti ubije svojega davnega tekmeca. In tako mu sedaj ne preostaja drugo, kakor da do konca življenja glumi blazneža. Bežal je pred življenjem in življenje ga je uničilo.

Glavnega junaka je podal Vaclav Vydra, ki nam je s svojo monumentalno pojavo dočaral neumrle osebe Shakespearovih tragedij. Spomnili smo se »Hamleta« in »Leara«. Tega mu ne zamerimo. To je Pirandellova krivda. Henrik IV. je poln Shakespearjevih reminiscenc.

Božo Lovrič.

Emil Verhaeren,
utemeljitelj šole francoskih simbolistov, o katerem je pisal naš list v nedeljskem podlistku.

Bayreuthska 50 letnica

Poročali smo že o petdesetletnici bayreutskih svečanosti, ki bi se bile morale vršiti že letos poleti, a so bile radi težkega finančnega položaja, v katerem se nahaja bayreutska institucija, odložene na nedoločen čas. Kakor pa je sedaj podoba, so se merodajni činitelji zgenili in se pobrigali, da se bodo vršile Wagnerjeve svečanosti prihodnje leto. Začetek bo 19 julija, konec pa 20 avgusta 1927. Projektirane so vprizoritve Prstana Nibelungov, Tristana in Izolde ter Parsifala. Začetek vsake predstave bo ob 4. uri popoldne, vstopnice za predstave pa se bodo začele izdajati že v marcu.

Natančni program navaja te-le podrobnosti: julija bodo na sporedu: Tristan in Izolda, Parsifal, Rensko zlato, Siegfried, Somrak bogov, potem zopet Tristan in Izolda ter Parsifal. Avgusta pa: Rensko zlato, Walküra, Siegfried, Somrak bogov, Tristan in Izolda, Parsifal, Tristan in Izolda, nibelunški cikel ter Tristan in Parsifal. Sedež za vsako predstavo bo stal povprečno 30 zlatih mark.

Priprave za Beethovnovo stoletnico na Dunaju

Na Dunaju delajo že več mesecev velikanske priprave za Beethovnovo stoletnico smrti, katero bodo obhajali od 26. do 31. marca 1927. Protektorat nad svečanostmi je prevzel avstrijski zvezni predsednik Hainisch in v prireditvenem odboru sede poleg njega akreditirani poslaniki vseh evropskih držav pri dunajski vladi.

Slavje bo obsegalo izvajanje »Missae solemnis« dalje orkestralni koncert, dva koncerta komorne muzike in koncert, na katerem se bodo izvajala dela Beethovnovih učiteljev in prehodnikov. V Državni operi se vprizore »Atenske razvalinec« v prireditvi skladatelja R. Strausa, dalje Gluckov balet »Don Juan«. Vrhu tega bo še predstava »Fidelia« in Goethejevega »Egmonda« z Beethovnovo glasbo. Kot slavnostna dirigenta bosta vodila svečanosti kapelnika Schalk in Weingartner. Udeležniki svečanosti obiščejo seveda tudi Beethovnov grob.

Georges Courteline

Francoski komediograf, čigar dve drobnejši deli imamo pravkar na sporedu ljubljanske drame, je bil prošle dni izredno počaščen v svoji domovini Franciji. Izvolili so ga za člana akademije bratov Goncourtov. Inštitucija šteje samo deset članov in se loči od Francoske Akademije tudi po tem, da njeni člani ne nosijo nobene uniforme in nikakih predpisanih pokrival.

Courteline je pri francoski publiki izredno priljubljen. So celo taki, ki ga imenujejo ta imajo za drugega Molièra. Ustvaril je, kakor ta veliki njegov prednik in najpopolnejši utelesitelj francoskega duha, dokaj novih tipov, ki so po njegovi zaslugi prišli najprej iz življenja v književnost, iz književnosti pa nazaj v življenje.

Novi akademik je napisal poleg Boubouroche-a in enodejank, ki smo jih videli tudi na našem, ljubljanskem odru, sledeča večja dela: Vlak ob osmi uri sedeminštirideset minut, Veselje v eskadronu, Gospodje uradniki i. dr. Kljub temu pa, da je že davno postal klasičen avtor, ni doslej dobil mesta v nobeni na Francoskem tako visoko cenjeni akademiji. Goncourtova akademija mu je tudi to pravdo rešila iskreno in po pravici. Osem njenih članov je glasovalo za sprejem Courteline-a v institucijo, eden je glasoval proti, eden pa se je vzdržal glasovanja.

Nov Hamlet v praškem Nar. gledališču. Vsi praški dnevniki beležijo zadnje dni gledališko novost praške drame, vprizoritev Shakespearjevega »Hamleta« z igralcem H. Kohoutom v naslovni vlogi. Prešnja leta je igral Hamleta nepozabni prvak češke drame Emil Vojan v inscenaciji Jaroslava Kvapila, zdaj ga je dobil v roke Hilar s Kohoutom. Predstava je bila pravo iznenadenje za vse, ki so jo posetili.

Svetovnoznana baletka Ana Pavlova se nahaja sedaj v Berlinu in nastopi v ondotnem gledališču »Theater des Westens« s svojim ansamblom dne 1. decembra.

Hindemithov »Cardillac« v Wiesbadnu. Pod vodstvom dirigenta Klempererja se je izvajala Hindemithova opera »Cardillac« po premijerji v Draždanah v wiesbadenskem gledališču. Kakor poročajo listi, je bila ta predstava vzorna, tematično velikopotezno izdelana, obdržala pa je vso fugalno barvo, s katero jo je bogato opremil komponist. Naslovno vlogo je pel v Wiesbadnu Fritz Kenn, režija je bila poverjena Hansu Schülerju, inscenacija pa arhitektu Buchholzu. Hindemith je moral priti petindvaisetkrat pred rampo.

Uspeh angleškega režiserja na Danskem. Angleški režiser Gordon Craig, ki zavzema med odrskimi novotarci na Angleškem eno prvih mest, je nedavno gostoval v Kodanju, kjer je pripravil jubilejno proslavo danskega igralca Paulsena. Jubilant je nastopil v Ibsenovih »Kronskih pretendentih«. Craig je rešil svojo režisersko nalogo kljub temu, da ne razume danskega jezika, prav odlično. Predstava je bila umetniški in družaben dogodek prvega reda. Craig, ki je tudi slikar, je opremil »Kronske pretendente« z lastnimi dekoracijami. Danski listi javljajo, da bo Craig sedaj insceniral na danskem odru tudi modernizirano Shakespeareja.

Verdijeva »Moč usode« v dunajski Državni operi. Prošli teden je bila na Dunaju premijera nanovo naštudirane Verdijeve opere »Moč usode«. Delo so izvajali: Margit Angerrieva v vlogi Leonore, Andayeva v vlogi Preziosille, Piccaver v vlogi Alvaria in dr Schipper v vlogi Carlosa. Dirigiral je ravnatelj Schalk. Ta teden se »Moč usode« ponavlja; poleg tega dela ima gledališče na repertoarju še »Palestrino«, Mozartovega »Don Juana«, Puccinijevo »Turandot« in Straussovega »Kavalirja z rožo«.

Nikola Cvejić v beograjski »Toscie«. Baritonist Nikola Cvejić, bivši član ljubljanske opere, je nastopil v Beogradu v Leoncavallovih »Glumačih« in je dosegel velik uspeh. Drugič je gostoval Cvejić kot Scarpia v Puccinijevi »Toscie«. Naslovno vlogo opere je pela s Cvejićem sopranistka Popova, tenorsko partijo Cavaradossija pa g. Ljubiša Ilić.

Iz repertoarja beograjskega Nar. gledališča posnemamo, da ima zavod te dni na sporedu: Aido, Demona, Lohengrina, in Manon; drama igra Smrt majke Jugovičev, Pot okrog sveta, Gentlemana, Zono Zamfirovo, Peg itd.

Razstava risb drja Desiderijusa. Znani duhoviti praški slikar dr. Desiderius je priredil v Pragi kolektivno razstavo svojih risb, ki zbujajo splošno pozornost. Motivi so zajeti iz vedrega življenja satire in humorja.

Shakespearjev «Vihar» uprizori v torek, dne 30. t. m. Narodno gledališče v Zagrebu. V drami nastopi tudi naša rojakinja Vika Podgorska. Dan pred premijero bo govoril prof. Dvorniković o značaju Shakespearjevih komedij.

Tenorist St. Bjelina Skupjewski, ki se mu je pripetila na poznanjskem odru o priliki neke predstave Čajkovskega «Pikove dame» nesreča, je okreval in bo gostoval prve dni decembra v Zagrebu.

Upravnik Narodnega gledališča v Zagrebu prof. Julij Benešić je nastopil dne 11. novembra trimesečen dopust. Za njegove odsotnosti vrši posle intendanta Josip Bach.

Tolstoj, Dostojevskij in njihove žene. Še nikoli se ni objavljalo toliko avtobibliografične literature kakor danes! Zlasti ruski romancijerji so nadvse aktualni. «Deutsche Verlagst-Anstalt Concordia» v Berlinu je izdala knjigo «Grofica Tolsta in gospa Dostojevska». Zapiski Dostojevske se berejo kakor roman njenega pokojnega moža; iz njih izhaja tudi doslej malo znano dejstvo, da si je Dostojevskij izposojal za svoja dela nešteto avtobiografskih podatkov iz lastnega življenja. — V Rotapflovi založbi (Curih in Lipsko) pa je izšla «Korespondenca L. N. Tolstega z njegovo ženo». Knjigi so pridejani tudi spomini grofice in tri slike. Publikacija obsega korespondenco, ki je trajala petdeset let; Tolstoj sam je imenoval to gradivo svoj najboljši življenjepis.

Max Reinhardt v Parizu. Spomladi prihodnjega leta bo gostoval nemški režiser Max Reinhardt s svojim ansamblom v pariškem gledališču Odéon. Za to gostovanje je izbral dva komada: Goldonijevo komedijo «Sluga dveh gospodov» in Geraldijevo dramo «Aimée».

Thomas Mann, njegov roman «Buddenbrooks» in Lübeck. Največji sodobni nemški pripovednik Thomas Mann je doma iz Lübecka. Njegovo duhovno atmosfero, ki mu je dala prezanimivo snov za roman «Buddenbrooks», je očrtal v knjigi «Lübeck als geistige Lebensform». Delo vsebuje psihološko analizo pokrajine in vsega, kar je ž njo v zvezi ter odpira interesanten pogled v način umetnikovega ustvarjanja.

Fischerjeva založba v Berlinu izda ob svoji letošnji štiridesetletnici «jubilejni almanah, v katerem bodo sodelovali nemški domači in inozemski pisatelji, katerim je založništvo utrlo pot v javnost. Izmed Nemcev omenjamo med sotrudniki G. Hauptmanna in Th. Manna, med inozemci pa B. Shawa, Conrada, Šmeljova itd.

Zgodovino, razvoj in pregled opere podaja publicist Oskar Bie pod naslovom «Die Oper» (Fischerjeva založba v Berlinu). Avtor obravnava paradoksijo, kulturo in anarhijo opere; v prvem oddelku se bavi predvsem s protislovji opere, v drugem poglavju se dotika zgodovinskega razvoja (Glück, klasicistična dela, opera buffa, Mozart, Beethovnov «Fidelis», komična opera, zgodovinska opera, romantična in narodna opera, Verdi, Wagner, modernisti). Izredno zanimiva knjiga ima 576 strani ter je izšla v obliki leksika.

Nova ruska literatura v nemških prevodih. Komur je rusko slovstvo nedostopno v izvirniku in še ni dovolj vešč francoščini, lahko bere novejša dela ruskih pisateljev v nemškem prevodu. Založba za slovstvo in politiko na Dunaju in v Berlinu naznanja sledeče prevode: Damjan Bedni: Glavna ulica; Pavel Dorokov: Golgata; P. E. Dybenko: Uporniki; Vsevolod Ivanov: Oklopni vlak; Barvni vetrovi; Jurij Lihedivskij: Teden; V. Veresojev: Slepa ulica; Neverov: Obraz življenja; F. Gladkov: Cement. Poleg tega je izšla zbirka ruskih pripovednikov z deli Sejfulina, Tamarina, Jakovljeva in Ivanova.

Zbrani spisi Maksima Gorkega v nemščini. Malikova založba v Berlinu naznanja serijo zbranih spisov Maksima Gorkega. Zbirka je zamišljena tako-le: Splavarji in druge povesti; Izgubljeni ljudje; Foma Gordjejev; Trije; Mati; Vohun; Spored; Poletje; Na dnu; Malomeščani; Otroci solnca. Predgovor tej kolekciji je napisal Gorkij sam.

Ruskega pisatelja Ivana Šmeljova roman «Solnce mrtvih» je izšel v nemščini pri Fischerju v Berlinu.

Sigrid Undset, švedska pisateljica, o kateri se je posebno mnogo govorilo lani, ko ji je imela biti podeljena Nobelova literarna nagrada, je zdaj na razpolago v nemškem prevodu. Založba Rütten & Loening v Frankfurtu ob Meni je izdala njen veliki roman «Kristin Lavransdotter». Prvi zvezek «Venec» je izšel v nakladi 30.000, nadaljna dela «Žena» in «Križ» bosta sledila čim prej.

Pirandello: Diana in Tuda. V Curihu so imeli v drugi polovici novembra premijero Pirandellove igre «Diana in Tuda». Tudi to Pirandellovo delo je shematično, brezskrbno in neživljensko. Pri predstavi je bil navzoč tudi pisatelj, ki je moral topot na lastni koži občutiti, kako sprejema nevtralna publika njegove narejene stvore.

František Langer, avtor «Kamele skozi uho šivanke» ter «Periferije», je izgotovil novo igro z naslovom «Grand Hotel Nevada». Delo se že prestavlja v nemščino in angleščino. Premijera bo v Pragi.

Maksima Gorkega najnovejša drama «Lažni denar» pride hkratu na odre v Moskvi, Pragi in Berlinu. Po osemletni pavzi stopa stvaritelj tipa ruskega bosjaka zopet na deske. Drama prikazuje «Lažni denar» simbolično in realno: vse osebe, ki nastopajo v njej, so kakor «lažni denar», nobena nima čistega in odkritega obraza, dočim je Stogov, malopridnež in zapeljivec, povrhu tega še ponarejevalec denarja. Po rokopisu sodeč, je «Lažni denar» nekako nadaljevanje Gorkega igre «Malomeščani», predstavlja pa nasprotno stran pisateljevega ustvarjanja. V «Malomeščanih» je Gorkij idealist, ki stremi navzgor, v «Lažnem denarju» se nam odpirajo perspektive dozorelega in zagrenjenega človeka s pesimističnim svetovnim nazorom.

Marijonetna opera v Berlinu. V berlinskem «Theater des Westens» je nedavno gostoval rimski «Teatro dei Piccoli» pod vodstvom dr. Podrecce (beneškega Slovenca?). Podrecca je ravnatelj gledališča, ki šteje 500 lutk ter 28 igralcev in pevcev. Ansambel izvaja tudi uglasbene marijonetne igre. V Berlinu je bila na sporedu pravljična igra «Speča princezinja», zgodba o Trnjulčici z muziko skladatelja Respighija. Stvarca je bila sijajno inscenirana, izvrstno izvedena in je navdušila gledalce in kritiko.

Križanka

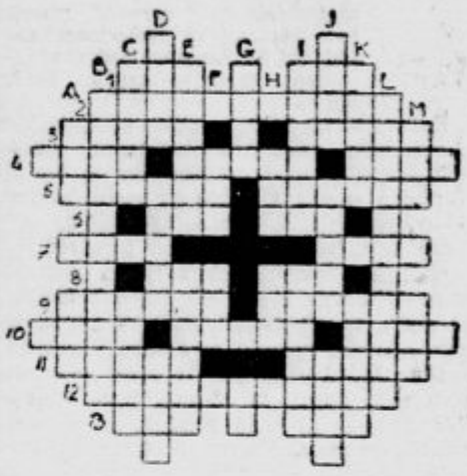

Pomen besed

Vodoravno: 1. indijsko mesto; član družine; 2. planina v Srbiji; 3. verski poglavar mohamedanov; plin; 4. kmetsko orodje; gradbeno sredstvo; barva; 5. laška reka; država v USA 6. predlog; nepošten človek; 7. francoski pisatelj; srbska reka; 8. vladar; kratica pred imenom kluba; 9. radio-naprava; zamorski misijonar; 10. gora na Koroškem; glagol; žensko ime; 11. del voza; stara mera (množ.); 12. Tolstojev roman; 13. živalski glas; pesem.

Navpično: A. morska žival; finsko mesto; B. filmska dežela; C. ptič; poveljnik pandurjev za Marije Terezije; D. srbohrvatska vprašalnica; mestna vrednost pri številu; židovsko ime; E. starogrška posoda; grško-rimska kultura; F. laška reka; členonožec; G. ribja jajčeca; grška črka; H. geometrijski pojem; uradni spis I. puščava; bolgarsko mesto; J. kakor 4. prva beseda; filozofija; Verdijeva opera; K. ukaz; gora (jökull) na Islandiji; L. jugoslovenski izumitelj; M. denarna enota; del polotoka (množina).

Rešitev nedeljske križanke

Vodoravno: 1. Pribičević; lipa; Rab. — 2. drevo; as; sc; Ika; bas. — 3. Reval; skat; Cato; Hall. — 4. glina; tir; Sverin (Schwerin); isto. — 5. raj; Naim; Timon; siv. — 6. Ezav; sto; Odesa; oče. — 7. umik; kri. — 8. Omsk; Ra; leto; eks! — 9. rio; oi; cev; nak. — 10. železo; Rim; Tomi. — 11. es; cel; If; Ana; Aten. — 12. Tabor; ej; no; ena. — 13. jo; vaga; dar; kanonir. — 14. as; oko; to. — 15. kot; era; ono. — 16 osa; boj. — 17. k. k.; si, ep; kr.; ta. — 18 dob; Bog; po; dom; žig. — 19. os; ko; Abel; oj; pa. — 20. tri; ili; lan. — 21. ata; as; ino; oje. — 22. rt; promenada; P. n.

Navpično: A. dr. Gregor Žerjav; dr.; B. prelaz; Mies; os; kdo. — C. revija; sol; kos. — Č. Ivan; Vuk; Ezav; ko; ta. — D. bolan; ozeba; ost; prt. — E. asiriolog; ta; F. častitka; Ra; sok. — G. Eskimo; igo. — H. ar; ar. — I. isto; so. — J. če; Sena. — K. ti; bl. — L. štor; Fedora; pelin. — M. Vid; Jaka; dolina. — N. licemerec; ro; od. — O. Ikaros; teran; kdo. — P. patina; ovinek; roj. — R. on; ma; ob; lo. — S. jarem; in; noč; kaj. — Š. hi; ta; oj; ne. — T. abasso; enoten; tip. — U. Baltič; kamenit; aga. — V. Slovenski Narod; in.

Prvi začetki naše vojne mornarice

O dogodkih, ki so se odigrali ob prevratu v vrstah avstro-ogrske vojne mornarice in ki so privedli do kapitulacije a. o. brodovja v Pulju ter do ustanovitve prve jugoslovenske vojne mornarice, je dosedaj znano širši javnosti še malo avtentičnih podatkov. Zato bodo naši čitatelji s tem večjim zanimanjem čitali interesantne navedbe admirala Kocha, ki jih posnemamo iz njegovega govora povodom slave naše vojne mornarice, o kateri smo nedavno poročali. Kakor znano je bil kontreadmiral Metod Koch, ki je naš ožji rojak, prvi poveljnik jugoslovenskega brodovja. Njegovo ime je za vedno združeno s historičnim trenutkom, ko je l. 1918. prvič zaplapolala naša narodna trobojnica kot zastava svobodnega naroda na osvobojenem Jadranu.

Evo, zanimive zgodbe tistih dni:

Ko se je leta 1917. izvedelo za sporočilo predsednika ameriških Zedinjenih držav Wilsona o samoodločbi narodov in ko je Amerika stopila v vojno na strani zaveznikov, je nastal v duši našega naroda odločen in tudi na zunaj viden preokret.

Naši jugoslovenski mornarji na avstrijskem brodovju, ki so bili doslej bojazljivi in plahi, so jeli dvigati glave in glasno in samozavestno govoriti med sabo v svojem jeziku. Zavedali so se, da sedaj tudi oni pomenijajo nekaj. In njihova bodoča usoda? Sami si jo bodo določali, tako so si mislili, saj jim je Wilson to obljubil.

Jedro jugoslovenske vojne mornarice koncem oktobra 1918.
pod poveljstvom prvega jugoslovenskega admirala našega rojaka Metoda Cirila Kocha.

Plemeniti duh nacijonalne zavednosti in ponosa se je širil v mornarici kakor požar v burji. Najmirnejši in najravnodušnejši so jeli razmišljati in šele sedaj so pravzaprav opazili, da jim zapovedujeta Nemec in Madžar in da se boré proti svobodi svojega rodnega naroda.

Zasovražili so vse, kar je bilo avstrijskega in na predstavitelje oblasti so zrli kakor v vročici in najraje bi se z golo pestjo sprijeli s predstavitelji avstrijskih oblasti. Pričela je pravcata borba med oblastjo in našimi ljudmi. Vojaška sodišča so imela polne roke posla in kaznilnica v Pulju se je polnila z jetniki.

V tem razpoloženju se je na avstrijskem brodovju pojavil običaj, glede katerega so se oblasti začudeno spraševale: Kaj je neki to?

Brez vsakega vidnega razloga so jele posadke na vojnih ladjah ob raznih prilikah klicati »ura!« A zakaj to? Ako je na kakšni ladji kak naš ali češkoslovaški mornar po kosilu ali večerji v veselem razpoloženju zapel »Lepo našo domovino« ali »Hej Slovani«, pa je naenkrat vsa posadka kakor v deliriju jela gromko in navdušeno vzklikati »ura«. Često se je dogajalo, da so ti vzkliki prešli tudi na vse ostale ladje in da se je bojno pristanišče treslo od oduševljenja. Avstrijci so se jezili in prideušeno govorili: »To je boljševizem« ter postavili mitraljeze ter posebne udarne oddelke na krov, a mi, ki smo te pojave dobro razumevali, smo si radostno stiskali roke in šepetali: »Hvala Bogu, narod se je prebudil!« Razumljivo je, da si Avstrijci teh pojavov niso mogli tolmačiti, zato so vsakogar, ki se ni mogel navduševati za zmage nemške vojske, za lažnjive avstrijske komunikeje, enostavno proglašali za »boljševika«.

Na vseh ladjah so bili sestanki, na katerih se je govorilo v vseh jezikih: »viribus unitis — z združenimi močmi« bomo premagali vse svoje neprijatelje...

Medtem so se na Wilsonov poziv dvignili vsi do takrat podjarmljeni narodi, da »viribus unitis« strmoglavijo svojega vekovnega zatiralca. Naši fantje so prešli na delo. Že v noči od 3 na 4. oktobra 1917 je torpedovka »XI« pobegnila, ki je imela slučajno čisto jugoslovensko in češkoslovaško posadko. Pobegnila je v Italijo in se predala Antanti.

Italijani so posadko zelo ljubeznivo sprejeli, a na to so torpedovko zaplenili, posadko pa zaprli.

Dne 1. februarja 1918. so naši in Čehoslovaki uprizorili v Boki Kotorski ustalo z namenom, da z vse eskadre pobegnejo v Italijo in se stavijo na razpolago antantinim silam. V to svrho je bilo potrebno, da se za to pridobé tudi Nemci in Madžari. To se je tudi posrečilo, ker so jim naši zatrjevali, da se s tem konča vojna in da se vsi vrnejo domov. Toda čim so Nemci in Madžari opazili, da nameravajo ladje pobegniti na italijansko obal in se tam predati Antanti, so se zoperstavili, kar je imelo za posledico, da se je ta načrt izjalovil.

V brezplodnih pogajanjih so naši izgubili ves dan, kar je zadoščalo, da je iz Pulja prispela proti upornikom divizija oklopnic tipa »Erzherzog«. Eden izmed voditeljev naših ljudi je v zadnjem trenotku hotel spasiti situacijo ter je z zrakoplovom odletel v Valono, da poišče na pomoč italijansko brodovje. A Italijani so storili isto, kakor s torpedovko »XI«: Proglasili so ga za ujetnika, ukrenili pa niso ničesar...

Upor je bil brzo udušen, voditelji ustanka pa so bili 11. februarja v Škaljarih pri Kotoru ustreljeni. Poleg njih je bilo obsojenih še nad 300 podčastnikov in mornarjev, med njimi so nekateri dobili 15 let težke ječe.

V Škaljarih so padli pod avstrijsko svinčenko v borbi za svobodo našega naroda: Narednik **František Raš** (Čehoslovak) mornarji **Mate Brničević**, **Ivan Šišgorić** (dalmatinska Hrvata) in **Ante Grabar** (Slovenec). Tem junakom je letos prvič posebna deputacija položila dne 31. oktobra v Škaljarih lovorjev venec na njihove grobove.

Vkljub ponesrečenemu prvemu poskusu meseca februarja 1918. niso naši zavedni fantje prenehali, hrepeneč po svobodi, izpodkopavali stari nasilni avstrijski režim, ker so opazili, da se je to gospodstvo že samo jelo majati v svojih temeljih.

Vzgled torpedovke »XI« je bila dobra šola. Torpedovka »81« je hotela odpluti po isti poti in zajadrati v italijanske vode. Že se je zdelo, da se načrt posreči, ko je neki mornar — Nemec — ki je bil na ladji, nekaj zaslutil in stvar prijavil oblasti.

Podnarednik **František Koncký**, Čehoslovak, in mornar **Ljubomir Kraus**, Dalmatinec iz Zagvozda, sta plačala svoj pogum s svojo glavo. Dne 11. maja ob 17. sta bila po vojnih predpisih ustreljena v Pulju v prisotnosti takratnega komandanta avstro-ogrskega brodovja podadmirala Nikolaja Horthyja de Nagybanya, današnjega državnega upravitelja na Madžarskem, ki se je šel osebno prepričat, kako bosta poginila »veleizdajnika«.

Ustaja v Boki Kotorski je naše ljudi poučila, da je vsako aktivno podjetje brez temeljite in v vsakem oziru dobro zamišljene in preudarjene organizacije že v naprej obsojeno na neuspeh.

V Šibeniku se je zbralo nekaj naših pogumnih mož, med njimi pokojni fregatni poročnik **Biber**, ki so si nadeli nalogo, da popravijo udarec, ki so ga naši pretrpeli za časa februarskih dogodkov. Topot so oni skušali dobiti v svoje roke področje vojne luke v Šibeniku v svrho, da ga izroče Antanti. Ta organizacija je izdelala svoje načrte do zadnjih podrobnosti. Leta 1918 je bila ta organizacija ne samo popolnoma pripravljena, da lahko vsak trenotek udari, marveč se je morala celo silno truditi, da je brzdala našo nestrpno, na najtežje žrtve pripravljeno posadko, da ni predčasno udarila in s tem spravila v nevarnost vso podjetje.

Da ne ostane po uspešno izvršenem udarcu zopet brez kakoršnekoli pomoči od zunaj, kakor se je to dogodilo pri ustaji v Boki Kotorski, bi naj sam antantin vrhovni poveljnik maršal Foch določil trenotek, kdaj se naj akcija prične. Da se to omogoči, je bilo najprej treba vzpostaviti zvezo z Antanto. To se je posrečilo, ko so bile preje premagane velike neprilike. Odposlanstvu, obstoječemu iz 12 oseb pod vodstvom **Valentina Žica**, **Rudolfa Giunija** in čehoslovaškega rodoljuba dr. **Štepaneka**, se je končno dne 3. oktobra posrečilo, da so na neki ribiški ladji pobegnili z otoka Visa, prispeli na italijansko obal in se izkrcali pri Rodiju. A usoda članov tega odposlanstva je bila ista kakor je do takrat zadela vse naše ljudi, ki so se nadejali, da bodo našli pomoč pri Italijanih: bili so proglašeni za ujetnike in vrženi v ječo. Žicu, Giuniju in dr. Štepaneku se je pozneje ipak z zvijačo posrečilo, da so dobili zvezo s kompetentnimi činitelji, ki so jim potem izposlovali svobodo. Toda med tem se je bližal že mesec oktober svojemu koncu. V tem času so se nad Puljem zbrali težki oblaki in iz njih je nastala nevihta, ki je razkrojila avstro-ogrsko mornarico. To je bil predznak splošnega poloma centralnih sil v svetovni vojni.

Takrat so se širile vesti, da so tudi nekateri jugoslovenski polki odpovedali pokorščino svojim poveljnikom in to predvsem slovenski pehotni polk št. 17. v Slovenigradcu in lički polk št. 79 na Reki. Pulj kot centralna luka avstroogrske vojne mornarice s svojo suhozemsko in pomorsko garnizijo, ki je štela okrog 45.000 mož, in s svojim mnogoštevilnim delavstvom, je bila seveda zelo kočljivo področje. Ni se smelo izgubljati časa in Jugosloveni so morali prevdarno in odločno delati, ako so hoteli, da njihovi računi in načrti ne bodo prekrižani.

V teh razmerah se je na poziv takratnega fregatnega kapitana in sedanjega našega admirala **Cirila Kocha** dne 26. oktobra 1918. sestalo v hiši staroste »Istrskega Sokola« g. Križa skrivaj nekaj naših najbolj zanesljivih narodnih mož. Na tem sestanku je bilo zaključeno, da se na dan 28. oktobra, ne oziraje se na avstrijske oblasti, skliče javna narodna skupščina, ki naj izbere člane za krajevno organizacijo v Pulju takozvani »Narodni odbor«, kot organ Narodnega Veča v Zagrebu.

To zborovanje se je v resnici tudi vršilo dne 28. oktobra ob 18. zvečer. Udeležila se ga je nepregledna navdušena množica naših ljudi. Avstrijske oblasti so se držale popolnoma pasivno in niso niti s prstom ganile. Ko je bil izbran Narodni odbor, je vsa množica — vojaki in meščani — položila svečano prisego zvestobe »Narodnemu Veču« kot najvišji oblasti v naši osvoboleni zemlji.

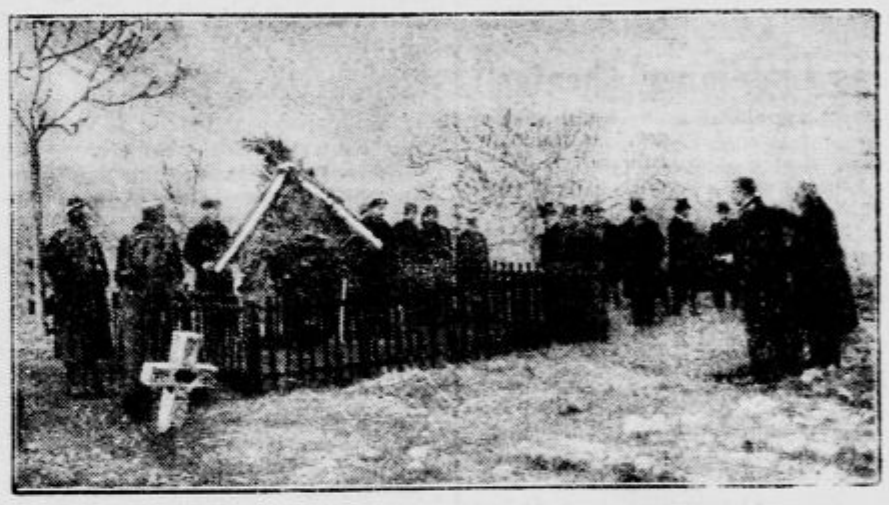

Grob junakov,
ki so bili ustreljeni v znameniti pobuni jugoslov.-češkoslov. mornarjev v Boki Kotorski l. 1918. — Deputacija naše mornarice je 31. X. t. l. položila na njih grob venec.

Sedaj je nastalo v Pulju popolnoma nenavadno stanje: formalno je bila oblast še v avstrijskih rokah, v bistvu pa se je pokorilo ljudstvo in vojska samo našemu »Narodnemu odboru«. Ta situacija se je izkazala za docela nevzdržljivo, ker je bila vojna luka in vsa mornarica še nesporno v vojni z Antanto. Z ozirom na to bi lahko prišlo do zelo neprijetnih incidentov, zlasti ker so bili poveljniki in oficirji na ladjah še vedno Avstrijci.

Da se temu nevzdržnemu stanju napravi konec, je zaključil »Narodni odbor« strmoglaviti avstrijske oblasti in prevzeti gospodarstvo nad Puljem in komando nad vojno luko in mornarico popolnoma v svoje roke, da na ta način onemogoči vsako nadaljnje udejstvovanje avstrijske mornarice proti Antanti.

Dne 30. oktobra ob 23. je naš »Narodni odbor« v spremstvu italijanskega »Narodnega odbora«, ki se je med tem že tudi ustanovil, posetil poveljnika puljskega vojnega pristanišča kontreadmirala Alfreda Cicolija ter zahteval, da mu izroči vojno luko z vso mornarico. Ker se je med tem od neizvestne strani raznesla vest, da prodirajo oddelki armade generala Borojevića proti Pulju, je bilo treba vse potrebno ukreniti, da bi ne došlo do kakih presenečenj in iznenadenj. Artiljerijski polkovnik Rikard Liška, Čehoslovak, je dobil ukaz, naj z zanesljivimi četami vojske in mornarice skrbi za varnost mesta in luke. Nekaj čet in baterij je obkolilo komando vojne luke in zasedlo vse glavne dohode v mesto.

V interesu zgodovinske istine in z ozirom na to, da bodo naši zanamci vedeli, kako se je rodila naša narodna mornarica, je treba ugotoviti tole:

»Cesar Karel ni iz posebne milosti in velikodušne blagonaklonjenosti napram našemu narodu izročil avstro-ogrsko mornarico Jugoslovenom, marveč je bil enostavno postavljen pred gotov čin s tem, da ni bilo na vsem brodovju ulti enega slovanskega mornarja več, ki bi se pokoril zapovedi njegovih oblastnikov.«

Da je to res, izpričuje resolucija, ki jo je prečital podpredsednik Jugoslovenskega odbora dr. Mirko Vratović zbranemu štabu komandanta voj. luke contreadmirala Alfreda Cicolija in v prisotnosti: predsednika jugoslov. Narodnega odbora dr. Lovra Škalleria in odbornikov Lacka Križa, drja. Marija Krmpotića, Josipa Bazelija, šefa Narodne odbrane fregatnega kapetana Metoda Kocha in predsednika italijanskega Narodnega odbora dr. Dominika Stanicha. Resolucija se je doslovno glasila takole:

»Združena odbora Jugoslovenov in Italijanov, ki ju podpirajo poverjeniki celokupnega delavstva, zahtevata v sporajumu z vojaškim odborom vojne mornarice:

Z ozirom na kritičen in izredno resen položaj, v katerem se nahajata mesto in vse trdnjavsko področje in ki se lahko vsak trenotek spremeni v popolnoma revolucijonarni pokret z vsemi njegovimi dalekosežnimi posledicami, se mora oblast c. i. kr. pristaniškega admirala komandanta vojne luke, komandanta brodovja in komisarja trdnjave prenesti na gori imenovani odbor. Z ozirom na miren razvoj sprememb, ki se morajo izvesti, prosimo, da se oficirjem in uradnikom ukaže, da podpirajo odbor v njegovem delovanju.«

Na to resolucijo je admiral Cicoli odgovoril približno takole:

»Nam je naš položaj popolnoma jasen in jaz ne delam nobenih zaprek, da bi se bodoča usoda Pulja ne poverila cenjenemu jugoslovenskemu Narodnemu odboru. Ta težka dolžnost« — pri tej priliki je admiral nekaj iskal v mapi na pisalni svoji mizi, iz katere je nato potegnil brzojavko — »mi je olajšana s tem, da sem prav sedaj sprejel brzojavko, s katero me Nj. Veličanstvo pooblašča, da izročim centralno vojno luko Jugoslovenom«.

Po izvedeni izročitvi centralne vojne luke z vsemi utrdbami, arzenali in skladišči je bilo stvarno v jugoslovenskih rokah tudi vojno brodovje. Formalno se je imela izvršiti predaja brodovja sporazumno z njenim komandantom kontreadmiralom Horthyjem, drugi dan ob 8. dopoldne.

Sedaj ni bilo nobene zapreke več, da bi Jugosloveni ne stopili v stik z antanto. Zato je bil takoj sestavljen komunike, ki bi naj širnemu svetu naznanil, da je avstrijska mornarica v jugoslovenskih rokah in

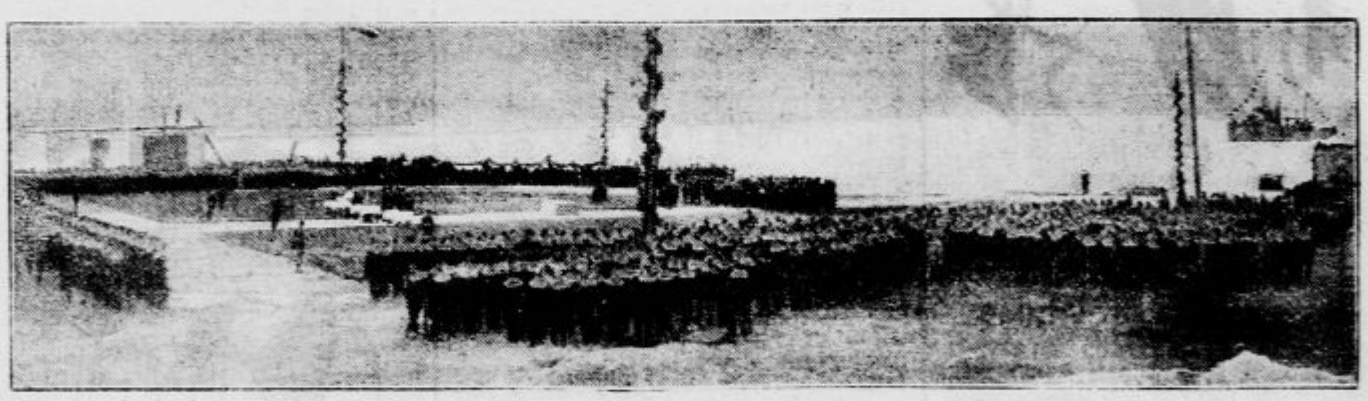

Slava naše vojne mornarice
31. oktobra 1926. v Kumboru v Boki Kotorski. (Na desni minonosec «Orao»).

M. Pugelj:

Nenavadna misija

Moj prijatelj, po poklicu psihiater, me je vedno opozarjal na to, kakšen neizčrpen vir za fantazijo novelista so duše blaznih in polublaznih ljudi. Oni dan — hočeš nočeš — sem moral z njim v blaznico. V tej blaznici so — moj prijatelj je rekel, da ne samo v tej temveč, da so v seh naših blaznicah — napolnjeni veliki in prostrani oddelki z državnim uradniki, očeti manj ali boljštevilnih družin, katerim se je omračil um zaradi izvršenih ali napovedanih redukcij, zavoljo pičlih plač, s katerim se niso mogli preživljati, zaradi krčenja plač in zavoljo pretečih persekucij podobnega ali še hujšega značaja.

Tad oddelek je podoben ogromni sobi kakega večjega računskega urada, samo namestu pisalnih miz si je treba predstavljati po vojaško pregrnjene postelje. Ob vsaki postelji sedi bledo in izčrpano uradniško telo, slabo ostriženo, slabo obrito, s prekratkimi rokavi in z dolgimi ozkimi rokami jetičnikov. Če kateri vstane, se mu zaradi velikih odtiskov kolen hlačnice prav čudno opletajo nog, in če se obrne, se zasvetijo komolci in hlače pod suknjičem s čudnim mrtvaškim bleskom.

Moj prijatelj mi je razjasnil, zakaj ti ljudje ostajajo in postajajo v obraz sivi, kajti bledi so že tako. Kadar odpre kdo vrata, pričakujejo vsi strašno vest iz ministrstva: nove elementarne nezgode kakor potresi in povodnji, poškodovani trgi, uničene vasi in zaradi tega novi odtegljaji plač, redukcija plač in redukcija osobja.

Poklical je v svoj kabinet takega reveža, dolgega, suhega moža s sivo melirano bradico, velikimi plašnimi očmi, bledimi ustnami in dolgimi rumenimi zobmi.

Za mahjno okrogło mizo v kotu tik okna smo sedli vsi trije: psihijater, uradnik in jaz.

— Že vem, je rekel uradnik in si zatisnil ušesa. Ne govorite, ne govorite. Reduciran sem. Toda jaz sem se vdal v vse, jaz sem sploh popolnoma vdan v božjo voljo. Sin, ki sem ga hotel izštudirati, se pojde učit natakarstva, hčerka pojde za natakarico, žena za kuharico, vse je že določeno, samo ne govorite, samo ne govorite! Jaz ostanem tukaj, da izvršim prevzeto misijo in vse, kakor zahtevajo.... samo molčite, prosim molčite.

Psihiater mu je izredno ljubeznivo odmaknil roke od uhljev ter dejal: Ljubi moj, ne gre za to. Vi ste častit gospod in velik računar. Vašo zanimivo zgodbo zadnjega časa pa sem povedal svojemu prijatelju, ki me je prosil, naj uredim kako, da bi jo slišal še on prav iz vaših ust.

— Katero novo zgodbo, je vzkliknil prestrašeni uradnik.

— Tisto o novem predpisu glede službenih let.

Uradnik je zamahnil z roko in se potolažil.

— Ta je že stara, je dejal pomirjen. Kaj ste, gospod?

— Pisatelj, sem mu odgovoril, brez pretenzij in brez ambicij, kakor pišejo o meni kritiki.

Uradnik je imel še tisti stari čut za razmerje med seboj in umetnikom, če tudi v tem slučaju majhnim. Ta čut, ki je pri sedanji generaciji popolnoma umrl, in je tisti umetnik, ki ga še išče, zelo smešen, mu je potisnil v poteze obraza prijazne črte in mu nabral ustnice v dobrohoten smehljaj.

— Veseli me, da sem vas spoznal. Vaše ime mi je znano. Čital sem... zdaj je začel naštevati in opisovati neke posebno ponesrečene spise, ki so zašli pred davnimi leti v javnost zaradi nesposobnosti tedanjih urednikov — današnji so ravno taki! — in to mi je pognalo rdečico v lica.

— Oprostite, sem dejal. Pozabimo lepo minulost in mladost, ker resni so dnevi!

Te zadnje besede so mu ugajale in takoj jih je ponovil.

— Da, ker resni so dnevi! Vi bi radi vedeli, kaj zdaj delam. Gospod tukaj je izvolil ravnokar reči mojemu delu «zgodba», toda delo ni zgodba! Torej o tem! Takoj!

Naslonil se je nazaj, dvignil desnico in zamahnil s kazalcem.

— Vi ste gotovo čitali, da se pripravlja nova sprememba uradniškega zakona. Službena doba se poviša od tridesetih na štirideset let. Jaz sem o tem izredno mnogo premišljal. Ko sem to reč vsestransko in temeljito obdelal, sem stopil z dobro pripravljenim govorom na glavno skupščino saveza uradnikov in sem govoril približno tako-le: Uradnik stopi v službo povprečno v 25. letu. Utemeljeval sem to z vojaščino, študijem na univerzah itd. Večina ljudi umrje pred šestdesetim letom. Tega ni treba niti dokazovati. To so dognale razne ameriške, francoske in druge svetovne statistike. Vsaka služba pa mora biti urejena za ljudi. Ne more biti predolgo, zakaj vsi vemo, da je naše življenje kratko. In v danih razmerah, ko večina zemljanov umre okrog šestdesetega leta, ne more raztegniti nobena država — tudi če je še tako odlično upravljana, službene dobe svojih uradnikov, ki jih ne more smarati za kaj drugega kakor za ljudi, čez dobo njihovega življenja, čez njihovo smrt. Ker sem uradnik od nog do glave, to se pravi, da nič ne dam na tako zvano svobodo in podobno postopaštvo, me nič ne moti, če sem podrejen drugim in celo veseli me, biti svojim višjim zvest in pokoren ter pomagati povsod, kjer gre za skupne interese, z vsemi svojimi duševnimi močmi, sem stavil na savezu tale predlog: Pooblastit me, da pojdem kot vaš zastopnik v nebesa in prosim Boga v imenu vseh zbranih, naj podaljša življenje naših uradnikov za deset let, potem pa je izvedba tega zakonskega načrta nemogoča.

— In? sem vprašal prijazno začuden.

— Dobil sem pooblastilo, je odgovoril uradnik, ki je bil med govorom v lica nalahko zardel. Izvoljen sem bil za zastopnika saveza soglasno.

— In? se je oglasil psihiater, ki je hotel, naj uradnik brzo nadaljuje.

— In zdaj hodim vsak večer v nebe-

da so Jugosloveni pripravljeni se boriti na strani antante. Ta radio - depeša je splošno zgodovinskega pomena tudi zategadelj, ker je po napovedi vojne leta 1914. prva, ki je z ozemlja centralnih sil vzpostavila direkten stik z ostalim svetom. Brzojavka se je glasila takole:

»Gospodu predsedniku ameriških Zedinjenih držav Woodrowu Wilsonu in borcem za svobodo sveta.

Opolnoči med 30. in 31. oktobrom, ko so bili strti stoletni robski okovi in na poziv oficirjev in vojakov, prežetih od vzvišenih idealov g. predsednika, je prevzelo »Narodno Veće« Jugoslovenov s Čehoslovaki in Poljaki in v sporazumu z italijanskim delom prebivalstva v Pulju v svojo roko celokupno brodovje, vojno luko in trdnjavo v Pulju.

Od tega trenotka se smatramo za sobojevnike v borbi za pravico in svobodo narodov. Hvaležni iz vsega srca svojim zaveznikom in prijateljem, bi bili presrečni, ko bi mogli v najkrajšem času sprejeti v vojni luki v Pulju eno izmed pomorskih divizij Zedinjenih držav ali katerekoli druge zavezniške države, ki v tukajšnjem narodnem vprašanju ni interesirana.

Za »Narodno Veće« v Zagrebu, krajevni Narodni odbor v Pulju dr. Lovro Škaljer kot predsednik in fregatni kapetan Metod Ciril Koch kot šef Narodne Odbrane«.

Ta brzojavka je bila žal po nesrečnem slučaju odposlana zakasnjeno, kar je imelo za nas in našo mornarico najdalekosežnejše, naravnost katastrofalne posledice, vendar pa tudi ta zakasnitev ne more spraviti s sveta zgodovinskega dejstva, da je izročitev brodovja zadnja konsekvenca žilave borbe in nadčloveških naporov združenih Jugoslovenov in Čehov v bivši avstro - ogrski mornarici.

Vest, da je cesar Karel izročil brodovje Jugoslovenom, je postala kri in meso šele drugi dan, to je zjutraj dne 31. oktobra na admiralski ladji »Viribus unitis« ob priliki službene izročitve brodovja. Takrat je admiral Horthy izjavil, da »na ukaz svojega cesarja in kralja izroča brodovje Jugoslovenom«. Ta ugotovitev je bila sprejeta tudi v zapisnik, ki ga je pri tej priliki sestavil sam admiral Horthy.

Da je ta verzija o izročitvi brodovja v javnosti prevladala in stvarno dejstvo takorekoč popolnoma izbrisala, je treba pripisati okolnosti, da se je kapitulacija vojne luke z vsem brodovjem odigrala v popolni tajnosti in nočni tišini, formalna izročitev brodovja pa sredi belega dne in pred očmi celokupnega v Pulju zasidranega brodovja, in da so posadki objavili admiral Horthy in njegovi oficirji, da je brodovje izročeno Jugoslovenom na ukaz cesarja in kralja samega. Ker so se od tega trenotka razvili z bliskovito brzino najpomembnejši dogodki ne samo v naši mornarici, marveč tudi v celi Evropi, je ostal pred ostalim svetom smrtonosni udarec, ki so ga zadali Jugosloveni in Čehoslovaki bivše avstro - ogrske mornarice centralnim silam, popolnoma neopažen. Vedelo se je samo za fakt, da je cesar Karel izročil brodovje Jugoslovenom, a kako je do tega prišlo in pod kakimi okolnostmi, za to v oni dobi, ko se je reševala usoda Evrope, ni imel nihče ne interesa, niti časa.

Admiral Horthy je koncem te zgodovinske seje prosil, naj se z razobešanjem naše zastave na ladjah počaka, dokler ne izvrši na ladji najnujneših poslov in se ne pripravi na izkrcanje. Sporazumno je bilo določeno, da se ta za naš narod velevažni zgodovinski čin izvrši ob 17. popoldne.

Ob 17. popoldne imenovanega dne so z glavnega jarbola admiralske ladje »Viribus unitis« sneli admiralsko zastavo zadnjega komandanta avstro - ogrskega brodovja kontreadmirala Nikolaja Horthyja in takoj nato s kopna vseh v pristanišču zasidranih vojnih ladij tudi vojno zastavo avstro-ogrske mornarice — rdečo - belo - rdečo. Tako je na Jadranu za vekov veke izginila zastava starodavne monarhije. Tisti trenotek so zagrmeli topovi z vseh v pristanišču vsidranih ladij in na jarbolih so se pojavile trobojnice naših treh plemen Srbov, Hrvatov in Slovencev. Ta zgodovinski dogodek je tisočglava množica pozdravila z navdušenjem, klici »ura« in »živijo« in orile so uduševljene pesmi iz tisoč grl...

Spominjajte se nesrečnih poplavljencev!

Pred volitvami v oblastne skupščine

Nar. posl. dr. Gr. Žerjav:

Pred aktiviranjem oblasti

Eppur si muove! Tako lahko vzklinemo, ko smo čitali ukaz o razpisu oblastnih volitev.

Vrzel, ki je po suspenziji pokrajin in bivših dežel nastala, se prva leta ni tako perečе občutila. Živelo se je takorekoč od stare masti. A dolgo to ni vzdržalo. Samo pogled na cestni problem me je neprestano prepričeval, da je ideja oblasti pravilna in da nas nič ne sme zadrževati, da se jih ne aktivira. Ne da se misliti, da bi država dobro in uspešno reševala ta problem. Tudi ni nobene politične potrebe ga v administraciji držati v svojih rokah. Okraj je premajhna edinica, da zmaga to nalogo. Vodilna vloga v tem oziru gre oblasti. Tri leta zakasnjenja bo dalo šest let težjega dela oblastem.

Našo stranko ni nič motila pri ustvarjanju oblasti bojazen, da pride morda aparat nekaterih oblasti v separatistične roke. Morda bo tako, a borba bo huda in se bo nadaljevala do kraja. Vem, da bodo klerikalci zlorabljali oblasti za svoje partizanstvo. Saj jih poznamo, da so oni, kar se tiče strankarskega uporabljanja javne moči radikalom podobni kakor jajce jajcu. A tudi če bomo v opoziciji, bomo svoj del kritike, kontrole in ustvarjajočega dela doprinesli. Če bodo klerikalci v oblastnih skupščinah preveč politizirali, se bo kmalu pokazalo, da to oblastem ne bo v korist. Kakor je srez samo proširjena občina, tako je tudi oblast široka velika občina, kjer bi naj bilo čim manj strankarske debate.

Če bo SLS mislila, da lahko sklepa v oblasti uredbe z zakonsko močjo, ki bi bile v stvari le partizanske zlorabe, jo bo treba opozoriti, da država ne more dopuščati krivic slučajnih večin, neenakomernih bremen in separatističnih naprav. Nobena oblastna uredba ne sme nasprotovati zakonu in če bi se kakšna večina v Mariboru ali Zagrebu hotela igrati oblastni sovjetizem, bo državni zakon poskrbel, da tako drevje ne zraste previsoko. Za pametne predloge pa bomo vsi, in kakor naši somišljeniki kažejo vzorno delavnost v občinah, tako jo bodo razvili tudi v srezu in oblasti.

Že čujemo, da se SLS pripravlja namestiti pri oblasti samo svoje pristaše in potem podpirati v gospodarskem oziru le svoje somišljenike. Verjamem, da SLS to hoče in bilo bi čudo, če bi svojo staro navado spremenila. A stvar ne bo tako enostavna. In kakor zavpiješ v goro, tak pride odmev nazaj. Na partijske zlorabe pride protipritisk. Jaz sem prepričan, da si bo gospoda premislila v vsem slediti svojim instinktom.

To pa bi tudi želeli. Najmanj za pet let je takorekoč ustanovitvenega dela: Brez dolga in starih obvez naj oblast prevzema od države vse posle in z njimi objekte svojega delokroga. Tu treba na obe strani ljudi širokih vidikov, kajti delo države in oblasti je v stvari isto in paralelno, le dve blagajni bosta in dva razpolagača, žep pa, ki naj brani obe blagajni, je isti. Ceste in naprave, ureditve, regulacije in melioracije za povečanje poljedelske kulture, to bo prvi trdi, a hvaležni oreh za oblasti. Krivičen je, kdor trdi, da je država sama mogla to dobro urediti. Bolj se bojim, da izvestne manjše oblasti ne bodo obvladale te naloge, ker se je velik del države razvadil vse od nje terjati in ker ne bodo imela dovolj sposobnosti, razumevanja in inicijative.

Naša administracija bi seveda mogla biti boljša. A gotove težave so bile neizbežne, dokler in kjer manjkajo oblastne samouprave. Mi želimo, da bi si država in oblast bili prijateljska izpopolnitev. Ako boste v boju, bo to vezalo energije, izzivalo bo represalije. Vsakemu svoje in takorekoč: dajte državi, kar je državnega, oblasti pa kar je njenega, tega gesla se bomo držali.

Velika mesta in oblastne samouprave

Ko je ministerijalna komisija izdelala občinski zakon za vse manjše občine, je vzela v delo zakon o samoupravi mest. Katera mesta se bodo obravnavala po tem posebnem in ne po občem občinskem zakonu, to bo povedal zakon sam.

Razlika med eno in drugo vrsto občin bo pač v glavnem v tem, da bodo samoupravni organi večjih mest vršili v prenešenem delokrogu tudi posle sreskega poglavarja, kar bo pravica pa tudi breme obenem. Ta reč seveda ni tako enostavna, kakor izgleda na prvi pogled, kajti v eri splošne enake pravice so občin, odbori večjih mest zelo spremenljivi, nekaj mest pa je vrhu tega nacionalno precej slabotnih.

Poleg tega pa se razmišlja, katera mesta naj se izvzamejo iz oblasti in naj tvorijo takorekoč oblasti zase, oziroma so kot državnoupravne edinice neposredno pod ministrom, torej nekako »reichsunmittelbar«. Take občine v tem slučaju s stališča ustave ne bi bile več »mesta«, ampak »oblasti«, kajti država se deli na oblasti, ne pa na oblasti in mesta. Če gre za Beograd, bi se moralo torej izpremeniti delitev na oblasti tako, da se ustvari posebna oblast «mesto (grad) Beograd» in bi potem dobil Beograd velikega župana za posle državne uprave, oblastno skupščino s predsednikom pa za posle lokalnega značaja, kakor so v glavnem še našteti v ustavi in v zakonu o oblastni in sreski samoupravi. Ali je v ostalem po naši ustavi sploh mogoče eni občini dati značaj oblasti, tu ne bomo raziskovali.

Čujemo, da komisija misli to izredno pravico pokloniti Beogradu in Zagrebu, Ljubljani pa ne. Torej Beograd in Zagreb bi bila iz okolice izvzeta in bi v vsem samoupravnem delokrogu sama nad seboj gospodarila.

Lepa in povzdigujoča misel izgleda to na prvi hip. Predsednik oblasti Beograd bo gotovo nekaj drugega nego predsednik oblasti v Kragujevcu ali Osijeku. In »kraljevski« Zagreb bo tudi ponosen. Zato pa nas Ljubljančane prevzema ljubosumje in zavist, ker smo vajeni biti tretirani v troje in smo, tudi »prestolnica« ter celo »slovenska prestolnica« povrh. Kljub našemu priznanemu monarhizmu, ki Ljubljančanom privošči domačo prestolnico in kljub ljubosumju, da Ljubljana ne maršira v prvem paru, se nam pa vendarle zdi, da smo komisiji lahko hvaležni, da nam je prizanesla s komplimentom, da postani Ljubljana »reichsunmittelbar«.

V spominu so nam sicer še šikane klerikalnega deželnega odbora kranjskega, ki je Ljubljani vsaj deset let napredka izpodgrizel, vendar nas niti ponovni nastop kakšne klerikalne večine v oblastni skupščini ne more uveriti, da bi bilo dobro Ljubljano izrezati iz njene okolice in na Viču, Mostah in v Šiški vsak dan prekoračiti oblastne granice.

Treba samo premisliti na kaos in na boje, ki bi nastali v komplificiranem položaju, če bi zemljepisna in prirodna centrala bila izven oblasti. Čudne in Ljubljani gotovo nekoristne posledice, bi nastale glede oblastnih uradov, zgradb, prometnih sredstev in davščin. Kar se more dati dvomilijonskemu Dunaju, ni da bi bilo dobro za vsakega. Ljubljana naj se širi, ona naj pridobiva, ne pa da se zapira in izolira.

Mi bi Zagrebčanom prav iskreno svetovali, naj si dobro premislijo, predno ugriznejo v to jabolko prepirov. Sicer je tam ljubosumnost na Beograd še večja, in priznavamo, da je bolj naravna in razumljiva, kakor pri Ljubljani, a Zagreb vendar ni tako velik in tako močan, da bi mogel pustiti na cedilu svojo okolico.

Vse ljubosumnosti pa bi bilo konec, če bi to uvidel Beograd. Čast mu, velik je, vedno bolj raste. Ima tudi res naloge, ki jih vrši za vso državo. A ima tudi dohodke vsled tega. Kar manjka Beogradu, je zdrav odnošaj z okolico, katera, če bi se dvignila, bi bila v veliko korist in okras Beogradu. Velik pa tudi Beograd še ni toliko da bi ravno mogel kaj zelo posebnega zahtevati.

Želeli bi, da naša mesta dobe dobro in zdravo avtonomijo, da dobe i prenešenega delokroga, kolikor prenesejo in morejo nacionalno zagarantirati, a vprašanje njihove »državne neposrednosti« se nam vsaj za enkrat zdi pravno zelo dvomljivo, stvarno pa ni nič kaj nujno in naj bi se v komisiji brez strahu pred zamerami še enkrat vzelo v pretres.

Nujna potreba državnega cestnega zakona

Končno so oblasti na obzorju in najprej se jim bo loliti naših cest. Za zgradbo in vzdrževanje cest pridejo vsporedno v poštev država, oblasti, okraji, občine.

Po čl. 2. Zakona o oblastni in sreski samoupravi spadajo v delokrog oblastne samouprave tudi gradbeni predpisi in oblastna javna dela (lokalne železnice, kanali, pristanišča, mostovi, ceste, avtomobilske in aeroplanske zveze, regulacije potokov in hudournikov, odvračanje nevarnosti od poplav itd.).

Imeli bomo torej oblasti s široko kompetenco. Bilo bi vsled tega še nujnejše treba, da dobimo nov jedinstveni Zakon o javnih cestah. Sedaj veljavni srbijanski zakon od 14. junija 1920 pač ni zadosten za današnje prilike ne glede na to, da oblasti ne pozna. Minister gradjevin bi naj torej takoj predložil novi zakon, da bodo mogle oblastne skupščine v njegov okvir staviti potrebne uredbe.

Gotovo ne zahtevamo, da bodi naš novi zakon bogve kako originalen, vendar se ga ne da kar tako z rokava stresti z ozirom na posebni značaj agrarne države in mnoge kulturno-ekonomske zelo nizko stoječe predele. Avtomobilizem cestam povrača staro veljavo, jemlje vsaj lokalnim železnicam vsak dan več terena, odpira pa za vzdrževanje cest nove jako težke probleme, kako izrednega uporabnika prav privzeti k bremenom, da ne pride do zlorab in uhijanja avtomobilskega in tujskega prometa. Zaslišati bi trebalo marsikatere interesente o načrtu, ki je baje embrionalno izdelan v ministrstvu gradjevin.

Nova kategorizacija obstoječih cest bo tudi precej zamotana stvar in potrebuje pametnih predpisov v prehodnih odredbah, da ne bo samo igra strank na škodo države. Kdo jo bo izvršil in po kakšnih načelih?

Kompetenca za cestno policijo in za ekspropriacije pač ne bo delala težav.

Izgleda smešno, a za enkrat vsaj za velik del države težak problem je depolitizacija cestarjev. G. Vujičić je kot minister gradjevin prilikom debate o nesrečnih cestnih zvezah s Črno Goro povedal, da s cestarji ni nič, dokler jih nastavljajo poslanci vladajoče stranke. Cestarji v Šumadiji niso cestarji, ampak agitatorji radikalne stranke, ki pridejo prvega v mesecu po plačo. Kadar se vlada menja, pridejo drugi. Znajo nič. Zato se ne smemo čuditi, da je rekel pokojni Milorad Drašković, da raje cestarja v Srbiji sploh odpravi.

Ne smemo pa zaničljivo zavijati oči nad to srbijansko specijaliteto. Tudi klerikalni deželni odbor kranjski ni za cestarja namestil nikogar, če ni bil klerikalec, neklerikalca je odpustil. Kar imajo Srbijanci, imamo torej pri nas tudi.

Res pa je, da posledice partizanstva niso bile tolike tu, kakor tam, posledice za deželno blagajno pa so bile gotovo. Strogi kvalifikacijski predpisi v zvezi s stalnostjo po poskusni dobi, morejo preprečiti partizansko nesrečo, ki je upropastila srbijanske ceste. Javna kontrola vseh vrst računov mora biti zelo krepka, da se ne vrše slučaji korupcije, zlasti pri gradbi, a tudi pri vzdrževanju cest. Tudi tu mnogi naših cestnih odborov niso bili mnogo boljši, nego so njihovi srbijanski bratci.

Vzdrževanje cest bi se moglo dati tudi privatni podjetnosti pod strogim nadzorom. Vsekakor ta stvar ni tako lahko rešljiva.

Že omenjena novost izredne uporabe cest po avtomobilih zelo komplicira cestno upravo. Kranjski cestni zak. je v tem oziru odprl nekaj novih potov. Tu treba najti pravilno srednjo pot, in sicer glede osebnih voz sporazumno z Avtomobilskim klubom, glede tovornih avtov, kakor težkih voz sploh pa seveda od slučaja do slučaja a po jasnih predpisih, da se onemogoči korupcija in šikana.

Važno je vprašanje kuluka, ki mora pač ostati omejen na občino izvzemši seveda slučaj vojske.

Ali sta za vzdrževanje cest v oblasti potrebna dva aparata? V dobro urejenih oblastih bi mogla država samoupravi poveriti tudi svoje ceste proti pavšalu.

Če hoče vlada, da bodo oblasti prav spočetka smotreno posegle v cestni kaos, mora skupščini takoj predložiti okvirni cestni zakon.

Najcenejša Miklavževa darila za mladino

so knjige Tiskovne zadruge v Ljubljani.

Za majhne otroke priporočamo

Marija Grošljeva; **Cebelica brenčelica.** — Večbarvna slikanica

Cena Din 30.—, po pošti Din 3,— več.

Marija Grošljeva: **Šale za male** Večbarvna slikanica

Cena Din 32.—, po pošti Din 3.— več.

Za šolsko mladino priporočamo

Kunaver: **Zadnja pot Kapitana Scotta.** Slikanci

(Žalostna usoda raziskovalca južnega tečaja) Broš 36.—, vez. 44.— po pošti Din 3 več.

Zbirka 9 mladinskih knjig, ki veljajo vse skupaj vezane Din 100.—, po pošti Din 12.— več (Levstik VI. **Deček brez imena.** Milčinski: **Tolovaj Mataj;** Filip: **Kako so se vragi ženili;** Milčinski: **Zgodbe Kraljeviča Marka;** Šorli: **Bob in Tedi;** Šorli: **V deželi Cirimurcev;** Vašte: **Pravlice;** Čika Jova Zmaj: **Kalaman darija.** Čika Jova Zmaj: **Pisani oblaki.**

Naročila sprejema knjigarna Tiskovne zadruge v Ljubljani

Prešernova ulica 54 (nasproti glavne pošte.)

Bolni na pljučih

Tisoč že ozdravljenih!

Zahtevajte takoj knjigo o moji nov

Umetnosti prehranjevanja,

ki je že marsikoga rešila smrti. Ona more poleg vsakega načina življenja pomagati, da se bolezen hitro premaga. Nočno znojenje in kašelj prenehata, telesna teža se poveča, ter po vseobčem poapnenju skrajša bolezen 1823a

Resni možje

zdravniške vede potrjujejo prednost te moje metode in jo radi priporočajo. Čim preje pričnete z mojim načinom prehranjevanja, tem boljše.

Popolnoma zastonj

dobite mojo knjigo, iz katere boste črpali mnogo koristnega. Ker bo moj zastopnik v celem razposlal samo

10.000 izvodov zastonj

vsled tega pišite takoj, da boste tudi V sprejeti v krog onih srečnih, ki bodo dobili to znamenito knjigo. Pišite na naslov: **AUGUST MÄRZKE, Berlin,** Wilmersdorf, Bruchsalerstrasse Nr. 5.

Abt. 47

sa. Vsi drugi v sobi zaspe, paznik zadremlje na klopi tik vrat, jaz se pa tiho splazim skozi okno, se primem za žleb, zlezem na streho, potem na dimnik, potem na najvišji dimnik, skočim na bližnji oblak, s tega oblaka na tistega, ki plava malo više, s tega še na višjega in še na višjega, potem na luno, če je ni, na kako zvezdo, ki je slučajno pri rokah, in potem skozi eter pred nebeška vrata. Toda tudi tam je križ. Hodim že mesece dni in šele včeraj sem govoril prvikrat z najnižjim uradnikom sprejemnega urada. Enkrat je seja za to, enkrat za to. Drugič ne uradujejo zaradi kakega domačega slavja, tretjič je uradnik, ki sprejema, kar tako »odsoten«. Preteklo noč sem vendarle prišel do njega. Za prihodnjič mi je naročil, naj prinesem s seboj domovnico od županstva, v čigar območju sem najdalje služboval, spričevalo o vedenju, listke o opravljenih velikonočnih spovedih — hvala Bogu, imam shranjene vse! — in potrdilo, podpisano po zanesljivem cerkvenem dostojanstveniku, kateri stranke kandidate sem volil. Mislim, da pridem kmalu pred višjega uradnika.

Moj prijatelj psihiater se je uradniku zahvalil in ga je peljal nazaj. Tudi jaz sem se od njega prav prisrčno poslovil.

Groznostrašne sanje profesorja Slavca

Ko se je tisto noč profesor Slavec vrnil v svojo sobo in se sredi raznih znanstvenih razmišljevanj prepustil prijetni dremavici, je naenkrat začutil, da je v sobi nenavadno nemirno, da odmeva od sten in od stropa čuden pritajen šepet in da se vmes ponavlja v nekakih kričečih tonih vedno ista beseda, ki mu je vsled tega šumela po ušesih, da je postal nanjo pozoren in je začel premišljevati, kaj vse to pomeni.

»Narečje, a?« je odmevalo zopet sredi vseobčega hruma in beseda je odmevala kakor z zasmehljivim krohotom od stropa in sten.

»Kaj pa hočete?« je začel vpraševati profesor ves vznemirjen, kajti zdelo se mu je, da je soba polna nevidnih pošasti, ki se plazijo po temi in stegujejo svoje roke po njem.

»Narečje a???« je zopet odmevalo iz teme in vprašali so se lesketali kakor bliski, ki švigajo skozi temno nebo.

»Narečje, kakšno narečje?« je vpraševal profesor, da bi se pomiril.

»Mi ti bomo dali narečje,« se je grohotalo zopet skozi noč in neznani grdi obrazi s pekočimi žarečimi očmi so se pokazali iz vseh kotov in se bližali učenjaku, kot da ga hočejo prebosti in pobiti na tla.

»Gospoda moja...« je začel profesor, »dovolite...«

Toda velike ostudne roke so mu segale iz teme prav do grla in so ga dušile, da ni mogel govoriti naprej...

Obstal je nepremično kakor premagan od temnih sil, ki so liki težke mase padale nanj, da se je komaj zavedal, da še živi. V temi se je zabliskalo in v svitu trenutnega bliska je videl Slavec častitljiv napis: »Ljubljanski Zvon«, tik na to se je zabliskala številka 563 in kakor iz daljave je potem čital stavek: »...slovenščina v vseh njenih narečjih«.

»Ali si pisal ali nisi pisal...« so se zagrohotale pošasti skozi temo.

Profesorju Slavcu je šinila misel v vse njegovo delovanje od prvih začetkov do današnjega dne in je rekel:

»Mogoče, da sem pisal?«

»Nič mogoče,« so ugovarjale temne sile, »tu stoji črno na belem, da je Miklošič leta 1844., ko je umrl naš slavni Kopitar in je on prosil za službo na Dunaju, v svoji prošnji navedel, da pozna poleg drugih jezikov tudi slovenščino v vseh njenih narečjih...«

»In kaj potem?« je vprašal profesor, ki mu je pri tem nekoliko odleglo.

»Kaj potem, kaj potem?« so zahrumele črne pošasti, »profesor, in niti tega ne ve, kaj potem! Potem je slovenščina tudi narečje, a?...«

In zopet so se vprašaji zabliskali skozi temo in profesorju je postalo vroče od nenadnega vprašanja, ki je s težko silo pritiskalo nanj, kakor da so navalile na njegove prsi vse temne moči, ki so polnile nočno temo okoli njega.

»Gospoda moja...« je začel profesor, »dovolite...«

»Nič: gospoda, in nič: dovolite,« je zagrmel mogočen glas: »ali je, ali ni...«

»Seveda je...« je rekel profesor in je hotel pojasniti svoje mnenje.

»Saj zato smo prišli,« so odgovorili strahovi, »zdaj te imamo, a, ti torej trdiš...«

»Jaz nič ne trdim,« se je opogumil profesor, »jaz sem samo zapisal...«

»Seveda si zapisal, saj je, kakor pravijo, dr. Žerjav tudi zapisal... A! Ali nismo zato pretakali skoraj pol leta cele potoke krvi...?«

»Tu se vam je zaletelo. Krvi...«

»...torej črnila za našo milo slovenščino, da smo dokazali, da je to jezik, ne narečje...«

»Saj druzega ne znate,« je ušlo profesorju, ki je postal togoten nad to predrznostjo.

»Kaj ne znamo! Ti boš govoril. Ali nismo mi od nekdaj edini branivci slovenščine, ki jo hočete vi ponižati na dialekt in s tem ponižati ves ubogi slovenski narod.«

»Celo fašisti zdaj pišejo, da smo dialekt,« je izpregovoril drug glas.

»In vi ste profesor slovenske univerze, ki jo je nam priboril dr. Korošec...?«

»Vi tajite mili slovenski narod,« je vmes zapiskal tenek histeričen glas, ki je pričal, da so med strahovi tudi osebe ženskega spola.

»»Mladina« vas bo označila z izdajavcem,« se je oglasil debel samozavesten glas, »prav tako, kakor je proglasila dr. Žerjava...«

»Izvestni ljudje trdijo, da je bil falzifikat,« je ugovarjal profesor, ki je sredi splošnega hruma komaj prišel do besede. Tu se je njegovi lepi učenjaški bradi približala težka trda roka in ga zgrabila skoraj za grlo.

»Kaj falzifikat! Kdo je dokazal falzifikat?«

»Mi vas poznamo,« se je oglasil drug glas.

»Vi vendar ne trdite, da je to, kar ste napisali, falzifikat...«

»Jaz sem pisal, da je Miklošič...«

»Kaj, Miklošič da je napisal kaj takega!«

»Miklošič je rekel...«

»Nič ni rekel, vi ste falzificirali Miklošiča.«

»Gospoda moja, on je navedel...«

»Nič ni navedel. Miklošič je naš slavist.«

»To jaz vem bolje kot vi,« je zarohnel profesor, da bi odgnal od sebe ležeče obraze, ki so mu silili prav pred oči.

»Ti tajiš slovenski jezik, v katerem so

Po slovanskem svetu

Do 500 km vzhodno od Varšave

Luniniec stoji blizu poljsko-ruske (boljševiške) meje. Do pred par leti sploh nisem vedel, da je na svetu kak Luniniec, a zvedel sem, zanj takrat, ko so (menda 1924. l.) napadale vzhodno-poljske obmejne kraje takozvane »diverzijne« boljševiške tolpe. En tak nevaren napad se je izvršil na vlak baš pri Lunincu. Tu je teren že zelo močvirnat (začenjajo se takozvana pinjska »blata«), zato je bilo zasledovanje banditov zelo otežkočeno. Slika onega »diverzijnega« napada mi je ostala v spominu ter se mi tesno spojila z Lunincem; zato sem mislil, da je Luniniec kakšno razbojniško gnezdo in bil sem iznenaden, ko sem se pripeljal tja, ugledal znaten kolodvor in slišal natakarje, kako so potnikom nudili čaj, pecivo, itd. a ko sem se približal državni gimnaziji, ki stoji blizu kolodvora, mi je bilo milo čuti petje gimnazijske mladine.

Kmalu sem bil v pisarni gimnazijskega ravnatelja g. Leona Baranjskega v sredini profesorjev in razgovarjali smo se o Juzoslaviji in o Poljski; eden izmed njih je bil nekoč na rudarski akademiji v Ljubnu z Jugoslovani v enem društvu (»Sloga«), drugi je bival med vojno nekaj časa kot emigrant v Radovljici. V mraku sem prišel v »hotel«, leseno hišico (zidanih razen kolodvora sploh ni), ki jo pa ima lastnik Žid dosti v redu: elektrika sveti celo noč. Ali mesto kot take je prava »smeščina«, kakor pravijo Poljaki, ali »dziura« (luknja). Največ je v mestu Židov; kar ni židovsko, je pravoslavno: le uradniki, železničarji, so večinoma katoliki. Frizer, Žid, ki sliši na priimek Muzikant, je bil z menoj jako prijazen, ker je zaslutil, da imam zveze z gimnazijo, kjer mu študira par sinov.

Hospitiral sem tudi pri pouku na gimnaziji, ki pa nima mnogo učencev (in učenk). Bil sem pri pouku poljskega jezika in poljskega domoznanstva. V osmi šoli mi je dijak, Žid, naravnost imponiral z izredno gibčnostjo duha; so pa dijaki tudi pravoslavni smatrajoči se za »Beruse« (Ruse) ali za Poljake. V Lunincu izhaja v ruskem jeziku (z boljševiško ortografijo) časopis kot glasilo poljske partije socialistov, a zdi se, da je to le krinka, zakaj duh lista je jako boljševiški; z gimnazijo ta list ni zadovoljen.

Zvečer sem za gimnazijsko mladino predaval o Jugoslaviji. Po predavanju me je skoro ves 8. razred spremljal do hotela in govoril sem z učenci o tukajšnjih slovanskih razmerah, ki so mogočno podobne razmeram v Jugoslaviji. Pozno zvečer sta se še vrnila dva dijaka in mi prinesla razglednice iz risbe. Iznova smo razpravljali o slovanskih rečeh in o Židovstvu (eden izmed dijakov je bil namreč Žid).

Hotel sem poravnati hotelski račun: gospodinja Židinja, ki ne govori dobro poljski (govori pa ruski), mi je rekla, kakšno reč je imela radi mene dopoldne na policiji. Dvakrat je prišel policaj v hotel: policiji iz mojega pasoša ni mogla prav spoznati, kdo da sem; hotela je vedeti, kje da sem, kaj v Lunincu delam (moje fotografije iz davnejših let v pasošu me predstavlja s ženo brado) — a jaz sem solidno prisostvoval pouku v gimnaziji. Na koncu so se na policiji tudi nekako potolažili in vzeli Židinji moje potnino.

Prešla je noč: iaz potujem dalje. Komaj je solnčno jutro tam od vzhoda. Namenjen sem v Pinjsk. **Dr. Fr. I.**

Pinsk (Pinisk)

Štiristo kilometrov vzhodno od Varšave. Morda ste v vojni kaj slišali o Pinisku in o pinjskih blatih. »Ali si jih bodo Nemci upali prekorečiti? Ali na bodo baš piniska blata raztrgala nemške fronte na dve polovici, na južno in severno?« tako so takrat spraševali vojni preroki.

Videl sem Pinjsk. Rano ob 7 uri je bilo, ko sem se od poljsko-ruske meje pripeljal semkaj. Kako sem bil iznenaden! V domišlji sem si predstavljal Pinisk v nižini, napol med kanali in v vodi, ali v resnici so mi oči že od daleč videle na višku stoječe mogočne stolpe in kupole... Ne leži Pinjsk pod nižino morske gladine, nego kakih 130 m nad njo.

Stopil sem s kolodvora in povprašal par dijakinj, kje je državna gimnazija. Bile so to očividno učenke privatne ruske gimnazije, ki je tu blizu kolodvora. Odgovorile so mi, da je državna poljska gimnazija v ulici Kościuška. Dobre pol ure ali več sem bodil predno sem prišel do nje. Bilo je že proti 8. uro in nisem hotel nadlegovati direktorja tako rano. Zagledal sem tam pravo reko in šel na obalo. Torej rečni promet! Ladje prihajajo iz reke Prineti po reki Pini dotod! In celo rečna voina mornarica ima tu svoje oporišče. Milo mi je bilo posedati na klopi v jutranjem solncu in gledati na reko Pino, ki se komaj vidno giblje proti vzhodu.

Drugega dne popoldne pa je bilo druga če. Gospod pinjski starosta (sreski poglavar) me je povabil na izlet z motornim čolnom po reki. Svignila je ladjica in v 24 minutah smo preleteli 30 km. Na vzhod je šlo. Leva obal reke, kjer leži Pinjsk, je mestoma višja; desna obala — ali je to sploh obala? — Visoko štrli gosto trstje iz vode, med trstjem ali poleg njega se ti pokaže tu pa tam kakšna ribiška ladjica, na vsakih par sto metrov se odpira iz reke med trstjem kanal, vrsoih se je pa svet malo dvignil, izpremenil se v travnik ali njivo, ki kažeta, da leži v dolinavi vasica. Takšna so piniska »blata«. Mesto cest služijo ljudem kanali za pota; le tu pa tam vodi narejena trdna cesta od vasi do vasi. Tla so močvirnata na kakih 60 km proti jugu, pa tudi na sever segajo močvirja, da so komaj nedavno pobila v globini »blata« naši vasico, ki uradna Rusija sploh ni vedela zanjo. Nekomu so konji kratkomalo utonili v »blatu«. Profesor iz Bežiča nad Rusom je na lovu, misleč, da dobro pozna teren, zašel nekoliko v stran in za takoj poprezgil do vratu ter bi bil utonil, da ni bilo zraven služečno trdna zemlja, s katero si je pomagal iz »blata«. Gospodična mi je pravila, da se je tudi ona nekoč poprezgila do vratu. Neki poljski inženjer ali general je nekoč že z napehom zajel sunki »blata«, ali se je delo opustilo iz strategičnih vzrokov (»Blata« naj bi zanjerala pot v Rusijo!).

Pinjsk, ima dance pravoslavnega in katoliškega škofa; oba škofa sta iz Minska, ki je že v boljševiški Rusiji, preko Novogrudka premaknjeni sembaj. Katoliški škof je od potovel, posetil pa sem pravoslavnega. Aleksandra: to je svetla glava, že mlad gospod, ki se rad spominja Jugoslavije, kar je kot emigrant nekaj časa živel v Sremskih Karlovcih. Je odličen poznavalec cerkvenega prava na Poljskem. Uradki novega koledarja so pravoslavni duhovniki na kmetih, upirajo. Nižjevani so bili od bogoslovnih pravoslavnih žrebov v Jugoslaviji. Stari Aleksandar prijateljuje z direktorjem poljske gimnazije g. Slavinskim, ki postaja v teh verskih mešanih krajih zelo podro.

Direktor Slavinski se je spomnil, da sem imel tudi v Pinisku v gimnazijski dvorani predavanje o Jugoslaviji. Poleg gimnazijske mladeži moške in ženske, je prišlo na predavanje tudi mnogo drugo inteligence. Poleg pravoslavnega gimnazijskega katehета so bili navzoči tudi katoliški župnik ali župnik (jezuit, ingsio tudi tukaj svoj zavod) katoliški; zdelo pa se mi je, da z delom mojega predavanja niso bili zadovoljni.

Na obed me je povabil g. starosta V. Baldelt; v odlični družbi je bil tudi bratranec bivšega poljskega ministra znanega dal. dr. Skirmunta, ki ima v okolici Pinjska svoja posestva. Fin gospod z redko politično izobrazbo: vedel je celo za našo slovensko borbo za celiško gimnazijo pred 30 leti. Gospodu starosti in ravnatelju gimnazijskemu izrazim za njihovo slovensko gostoljubnost izredno hvaležen.

Okolica Pinjska je večinoma pravoslavna, mesto samo pa židovsko. Bili so slučajno ravno židovski prazniki in zvečer sem je pred sinagogo kar tlelo Židov in Židinj po dvori so imeli moški, zbirajoč se pred božjim, nekako bela toga ogrnjeno okoli pleč.

Okoli poldneva sem hodil po mestu, ki šteje menda 40.000 prebivalcev. Solnce je sijalo in lep dan je bil. Tiho in mirno je bilo vse; zdelo se mi je, da sem v Veliki noči, ko vse življenje počiva, kje na kaki vasi. Kakor na Veliki petek na vasi! Vse kakor izumrlo. Ali samo zato, ker počivajo? Reklo se mi je, da je Pinisk sedaj sploh tako tih. Večje življenje se ne razvija, ker so trgovske zveze z boljševiško Rusijo radi boljševiškega trgovskega državnega monopola slabe. Rusija in Poljska sta gospodarsko drugo na drugo vezani.

Rano odrinem na kolodvor, da se odpeljem v Bežič in dalje v Varšavo. Solnce je vzšlo in viseki stolni cerkva se mi zdi kakor mogočne kolone borcev, ki gredo solncu naproti... Ali bodijo tudi jezuiti po selečih potih? Jezuiti so pelali unijo obeh cerkva — unija naj bi kršila pot katoljicizmu — in baje niso zadovoljni s cerkveno politiko sedanje poljske vlade, ki misli, da z unijo ni in ne bo nič, da sta realnost samo rimski katoličizem in pravoslavje, a obe te cerkvi naj v miru živita in delujeta v prid naroda in države. **Dr. Fr. I.**

Dogavice

„KLJUČ"
najboljše, najtrpežnejše, zato najcenejše

Kino

Avantura

Filmska igralka Hope Hampton je pri nas malo znana, tem bolj pa v Ameriki. Vzlic svoji mladosti ima za seboj že lokaj pestro filmsko karijero. Naj navedemo samo nekaj naslovov dram, v katerih je igrala glavno vlogo: Lawful Larceny (z Nito Naldi); The Light in the Dark (z Lonom Chaneyem); Gold Diggers (z Luizo Fazenda); Fifty Fifty (z L. Barrymorom); Lovers Island (z Jamesom Kirckwoodom) itd.

Njen pravi poklic pravzaprav ni film, zakaj zbog svojega lepega glasu je angažirana meloje celo leto v gledališču Najznaneša operета, v kateri je doseže triumfe, je »Madame Pompadour« (Leo Fall).

Zadnjič je pripovedoval Brulatour, mož Hope Hampton, nekemu novinarju nastopno zanimivo anekdoto, ki se je njegovi ženi primerila pred nekimi meseci.

»Nahajal sem se z ženo v Kairu. Skoro vse dopoldne sva prebila v turški kavarni, kjer se je dobila silno fina mokka. Nekega dne sem zapazil, kako je neki gost, ki se je zdel bogat, dajal kavarnarju znamenja, pri tem pa kazal na mojo ženo.

Poklical sem S'lomona — tako se je imenoval kavarnar — in ga vprašal, kaj pomeni tuičevo vedenje. Arabec se mi je opravičeval na vse pretege in mi govoril na dolgo in široko, slednjič pa je le prišel z besedo na dan. »Veš,« mi je rekel zaupno, »je odlična osebnost ni nič drugi kakor šejk. Njegova moč je zelo velika. On seveda ne ve, ali je dama, ki je s teboj, tvoja žena, sestra ali hčerka, ali dal mi je vedeti, da bi jo rad odkupil od tebe za svoj harem!

Brez pomišljanja sem stopil k šejku in začel ž njim pogovor. Govorila sva angleško.

— Ta dama, ki ti je tako všeč, je moja žena, sem mu dejal. Ti bi jo torej hotel kupiti? Koliko pa bi mi dal zanjo?

— 10.000 funtov! je bil promptni odgovor.

— Deset tisoč funtov! Mar ne veš, da so ljubke belokožke z rdečimi lasmi velika redkost? 10.000 funtov! Kje si naj za ta denar dobim drugo? Če bi vsoto podvojil, bi se nemara dalo govoriti.

— Dobro je, je odgovoril šejk, dam ti 20.000 funtov!

— 20.000 angleških funtov?

— 20.000 angleških funtov!

— Za to ceno bi ti bil skoro pripravljen prepustiti svoj zaklad. Ali pri nas je stvar tale, da ne prodajamo žen, če same ne pristanejo v kupčijo. Dovoli torej, da jo poprašam, če je volina iti s teboj.

Obrnil sem se k svoji spremljevalki, ki je ves čas poslušala pogovor.

— Daj, pokaži se malo, kakšen si, o mogočni šejk! je nagovorila moja žena arabskega oblastnika.

Šejk je storil, kakor mu je bilo rečeno, in je razkril podolgovati obraz in bele smejoče se zobe. Bil je lep Egiptčan.

— Nimam ničesar proti temu, je nadaljevala Hope, da ostavim svojega moža in se preselim k tebi, zakaj ten mož si. Toda reci mi, koliko imaš žena?

— O, imam jih v haremu te štiri.

— Če je tako, na zdravje besedi. Ne morem razumeti vaših običajev, zato ti tudi ne morem biti peta žena. Hotela bi, da bi imel samo mene.

— Dobro, bom pa ostale štiri nagnal in živel edino s teboj.

— Prijazen si, a ne vem, če bi se mogla privaditi na to življenje. Hišijene neprestam pri vas! Navajena sem, da se zleherno jutro okopam, pri vas pa nimate kadi v hišah.

— Če je taka tvoja želja, boš lahko imela zlato kad.

— V resnici, tvoja prijaznost je velika. Ali pri vas je tudi prevroče poleti in jaz tega podnebja ne prenesem.

— Pa bova prebila le zimo v Egiptu, poleti pa bova potovala, kamor te bo vleklo srce.

— Že vidim, da si odločen za vse, samo da me osvojiš. Ponosna sem, da mi tako dvoriš. Toda dovoli mi, da si premislim. Jutri ob petih popoldne pridem z možem v kavarno in ti bova dala odgovor.

Šejk je bil zadovoljen. Mož, da je zadeva že rešena, se je priklanjal do tal in pozdravljal, kakor da stoji pred njim sam sultan.

Naslednjega dne ob petih smo seveda mi bilo v kavarni. Šejk je čakal celne štiri ure, nato pa je poslal svoje glasnike v hotel, ki pa seveda niso dosegli jo naju.

Tedaj pa se je mis Hope zbrala, da je šla v svoji šali vsekano predaleč. V Siriji je bilo takrat vetrško gibanje v polnem razmahu. Morala sva torej ostati v hiši, že mi sva hotela tvegati, da naju šejkovi vohuni ne ločijo zlepa ali zgreda. Neo trepetlive svčak la na prihod prvega parnika, in šelko sva že bila na krovu, in se je Egipt izgubil v daljo, se je moja žena nekoliko umirila.

Taka je torej bila »avantura mis Hope Hampton in arabskega šejka«.

— Filmska sobarica. Fanamet je, kakor znano, razpisal natečaj za jugoslovansko filmsko igralko. Kakor vedno ob takih prilikah je tudi to pot prišlo na družbo obilo pisem in ponudb, med njimi nekatere dopisa prav neverjetne. Tako se je n. pr. nekaj dama, ki se je udeležila konkurza, hotela že v naprej informirati, koliko bo imela gaže. Neko drugo je zanimalo, da-li bo na potovanju čez Ocean imela eno ali dve kajmornici. Najzanimivejše pa je bilo vse kakor pismo neke mlade devojke iz Vojvodine, ki se je ponudila za — sobarico. Pisala je da je njena največja želja, da bi smela v filmu nastopiti kot sobarica, ter je prosila, naj jo priporoče zna ovalki Fanamentovega natečaja. Kakor čujemo, je bila »skromna« želja uslišana.

— Serija »lažic«. Za »Stolpom lažic« z Lonom Chaneyem je prišla v Ameriki na vrsto »Krona lažic« s Polo Negri, sedaj pa obetajo »Princa lažic« z Miltonom Sillsom. Američani so, kakor je videti, prijatelji serij.

— Hiram Abrams †. V Newyorku je umrl v starosti 46 let Hiram Abrams, predsednik in ustanovitev filmske družbe »United Artists.«

— V Paramount-Buildingu v Newyorku je bilo početkom novembra otvorjeno razkošno kinematografsko gledališče, ki ima prostora za 5000 ljudi. — Kakor smo svoječasno poročali, je začel Paramount letos graditi svoj veliki dom, za katerega temelje so služili kameni, prepeljani iz vseh držav kulturnega sveta. Zastopana je tudi Jugoslavija.

— Carol Dempster in njen ideal. Vprašali so Carol Dempster, kakšen je njen življenski ideal. Odgovorila je: Hotela bi za moža bohema. Hoče se mi vagabundskega, avanturističnega življenja, želela bi prepotovati ves svet, videti vsa morja. Hrepenim po neznanem, intenzivnem, na impresijah in priigodah bogatem življenju. Eva, tak je moj ideal! — Carol Dempster, ki je zadnjo sezono s filmom »Mesto grozote« (Chicago), je igrala tudi v Griffithovih »Satanovih brigadah« poleg Ricarda Cortezа, Adolpha Menjoua in Lye de Putti. (Film je pred kratkim prišel v Evropo). Njen naslednji film ima naslov »The White Slaver« (Bela suužnja), njen partner je Richard Dix, režiser pa D. W. Griffith.

— United Artists so pridobili novo akvizicijo v osebi Constance Talmadge, koje sestra Norma je ena izmed prvih članic odlične filmske družbe. Constance se je obvezala za dva filma na leto.

Esperanto

Statistika.

Osrednje esperantsko vodstvo je sklenilo zbrati natančne in zanesljive podatke o esperantskem gibanju na celem svetu. Esperantski listi prinašajo tozadevno natančna navodila za društva in lige. Ker pa obstoja tudi mnogo neorganiziranih esperantistov, ki niso včlanjeni v nikakem društvu, zato prinašamo naslednji

poziv vsem neorganiziranim esperantistom Slovenije.

Pošljite v zaprti in dovolj frankirani kuverti na naslov: Prof. D-ro Dietterle, Fakestro por statistiko de I. C. K. Leipzig W 31, Semestr. 10, na poli papirja (trgovski format) kratek odgovor na naslednja vprašanja: Demandaro por izola civantaj esperantistoj: 1 lando? 2 loko? 3 nombro de la esperantistoj? 4 ĉu en via lando estas aliaj lokaj ekzistas esperantistoj? Subskribo kun adreso. **R a**

Oomoto.

Esperanto je v bistvu le sredstvo. Zato se ga poslužuje trgovec prav tako kakor turist, učenjak kakor športnik. Vendar je zelo zanimivo dejstvo, da se ga poslužujejo kot propagandnega sredstva z velikim uspehom gibanja z zgolj duhovno smerjo. Največja med njimi so mednarodna zveza katolikov-esperantistov in pa Sennacieca Asocio-Tutmonda (svetovna zveza brezdomovincev). Slednja je imela svoj zadnji kongres v Ljeningradu v bivši dumi. Otvoril ga je komisar za prosveto Lunačarskij, ki je postal iz bivšega skeptika velik prijatelj svetovnega pomožnega jezika.

Z verskega stališča najbolj zanimivo pa je propaganda za Oomoto, novo versko gibanje, ki se širi iz Japonske. V Parizu izhaja esperantski list istega imena, redigiran od Koogocu Nišimura, profesorja-duhovnika in odposlanca te sekte, ki ima na Japonskem nad milijon privržencev in si pridobiva tudi v Evropi tal. Gibanje je nekoliko slično znanemu Gandhi-stremljenju v Indiji ali pa nemški Neugeist-Bewegung. 100.000 članov slednije smeri se je lansko jesen priklopilo »Oomotu«.

Oomoto je vera, ki oče voditi človeštvo k srečnejšemu življenju. Gibanje hoče biti vez med civilizacijo in kulturo. Evropa je težela civilizacije, orient domovina kulture. Zgolj civilizacija vodi slednjič v zapad, samo kultura je nazadovanje in smrt. V tej situaciji hoče Oomoto pomagati in vezati.

Oomoto-gibanje je povzročil l. 1898 Onisabro Deguči. Potem inspiracije je spisal glavno delo »Pripovesti iz duhovnega sveta«, delo s 120 zvezki. Glede pričetka, preganjanja in razprostiranja je mnogo sličnosti med Oomoto, kristjanstvom in buddhizmom.

Vrhovni princip nove vere je enotnost in tolerantnost. Oomoto torej ne teži proti drugim veram, temveč hoče doseči enotnost vseh religij. Oomoto hoče pokazati človeštvu praktično pot, kako spoznamo v samem sebi božje poslanstvo. Temelji nauk Deguči-ja je: Dobro in slabo prihaja z srca; negaj srce, da postaneš srečen.

Umetniška šola „Probuda"

Namen in cilj šole je, vzbuditi zanimanje za umetnost in umetno obrt ter gojiti pouk kolikor je mogoče na podlagi narodne, tam če umetnosti. V to šolo lahko vstopi vsakdo, ki si želi svoje znanje izpopolniti v strokovnem pouku.

Ker ima šola v svojem programu začrtane smernice, ki določajo, to se otvarjajo vsi potrebni tečaji za katere je dovolj zanimanja v javnosti, so se tudi letos otvorili sledeči tečaji:

A. **Figuralno risanje** s predavanji iz anatomije, perspektive, oblikoslovja in zgodovine umetnosti in domače umetnosti.

B. **Narodno dekorativno risanje in pokrajinsko slikanje**, s predavanji, ki spadajo v to stroko.

C. **Specijalni tečaji** kakor: kiparstvo, mala plastika, grafika, fotografija, usnjerez in knjigovežtvo, opisna geometrija.

Pouk v posameznih tečajih je razdeljen na večerni čas 18.–20. ure, ki ga vodijo priznani strokovnjaki in umetniki. Po potrebi in na željo vpisanih pa se vrši pouk tudi v popoldanskih urah. Na to šolo se sprejemajo dame in gospodje po možnosti celo leto. Vpisovanje se je na željo podaljšalo do 4. decembra in sicer v ponedeljkih, sredah in sobotah od 18.–19. ure, kakor je natančneje objavljeno na razglasni deski umetniške šole »Probuda« na tehniški srednji šoli, dohod iz Gorupove ulice 10 čez dvorišče.

Paz'jivo glejte na razvoj Vaših otrok!

Ne potrebujete o zdravi, da zrastejo močni, dovolj na so zdrava ela a in bogati elementi, »ale i posvešujete o razvitek. Ne nava no branilna, prebavljiva asimilirajoča in bogata vitamina so

OVOMALTINE

naravna jedila, katera imajo v koncentrirani obliku hranilni del sladkobe jajc mleka in kakava nad vse jih priporoča za izdrževanje otrok. Tako po zelenju utrjuje sakemu bolnemu organizmu, rekonvalescentu ali bodi si kakor drugače slabemu, neprecenljiv izvor obnavljajoče energije.

Ena skodelica OVOMALTINE s svojo hranilnostjo je vredna kakor 12 skodelic mleka, 7 skodelic kakava ali 3 jajca ter pri tem še veliko lažje za prebavo.

Ovomaltine se dobi v vsaki apoteki in drogeriji po ceni. 218

100 gr 18·50 Din. 250 gr 36·25 Din.
500 gr 63·25 Din.

Zahtevajte poskusno pošiljatev sklicujoč se na a list od

Dr. A. WANDER d. d. tovarna farmacevtskih in dietetnih preparatov ZAGREB Jurjevska ul. 37

gijani brižinski spomeniki...« je zagrmel zopet surov glas in tista težka, trda roka se je ovijala v brado.

»Jaz nič ne tajim,« je protestiral profesor in se izmikal trdemu prijemu, ki ga je tiščal za grlo.

»Brižinski spomeniki so najstarejši rokopisi in že zaradi njih je slovenščina najslavnejši jezik na svetu...«

»Saj ni res,« je ugovarjal profesor...

»Kaj ni res!« so zahrumeli glasovi, »zdaj boš nam še ugovarjal! Ali nismo mi najbolj kulturen narod na jugu...«

»Seveda ste,« je pritrdil profesor z nekakim ironičnim naglasom.

»Vi hočete nas uničiti in zato naj plačujemo univerzo!«

»Profesor Zmazek je rekel, da so v slovenščini taki čudežni zakladi blagozvočja in popolnosti in tako bistvene razlike oblikoslovja in sintakse, da se z njo srbohrvaščina niti primerjati ne da,« se je oglasil študentovski glas.

»Izvestni stari troti,« je začel profesor, ki je rad rabil ta izraz in se je takoj spomnil, da se je zarekel »izvestni ljudje...«

Po sobi je zašumelo kot da se je vzdignil roj netopirjev.

»Kaj izvestni, kaj troti..., mi smo prišli, da te primemo za besedo: ali si pisal, da je Miklošič rekel, da obvlada slovenščino v vseh njenih narečjih?«

»Pisal sem,« je odgovoril profesor samozavestno.

»In da je Miklošič sam res tako rekel!«

»Res!«

»In da je torej slovenščina narečje!«

»Je, ker s tega stališča je tudi ruščina dialekt.«

»In da je imel torej dr. Žerjav prav, ko je pisal o slovenskem dialektu.«

»Prav! Celo zameril sem mu, da se je zaradi tega prepiral in porabil toliko »Jutra«, kar sem si razlagi tako, da mu gre bolj za falzifikat...«

»Zdaj se torej vidi, da je to naše prepričanje!« je zagrmel močan glas.

»Seveda je! Kar sem pisal, sem pisal.«

Završalo je po temi, kot da bi se podile nočne sove.

U. u. u...«

»Kaj pa hočete pravzaprav?« se je opogumil profesor.

»Kaj hočemo? Mi se borimo za to, kar vi zanikujete.«

»Jaz nič ne zanikavam,« je ugovarjal profesor.

»Žalibog, vi ne zanikavate, da ste pisali, kar je trdil Miklošič, a zanikavate naš slovenski jezik.«

»Gospoda moja,« je začel zopet profesor, »izvestni učenjaki...«

»Ravno učenjaki so dokazali, da je to poseben jezik...«

»Seveda je,« je nadaljeval profesor, ko se mu je zdelo, da je roka, ki mu je posegala v lepo učeniško brado, nekoliko popustila, »toda niso mu dali dogovoriti.«

»Zakaj torej pišete o narečjih?«

»Zakaj, vraga, zato, ker je Miklošič tako trdil.«

»In mi smo mu v Ljubljani postavili spomenik!« se je zadri hreščeč glas.

Mučni pritisk, ki je ležal ves čas na profesorjevih prsih, je nekoliko popustil. Soba se je pročistila in strahovi so izginili v temi zimske noči. Zunaj se je slišalo zamolklo vršenje oddaljenih se glasov in korakov.

Profesor se je oddahnil. Bilo mu je vroče od težkih sanj, obrisal si je pot in si pogladil svojo brado.

»Nekako trdo so me prijeli,« je mrmral sam pri sebi. »Kdo bi si mislil, kako se borijo za vsako besedo.«

Nato se je vse razjasnilo in profesor je zaspal ves zadovoljen, da je bilo vse to le v težkih sanjah.

»Pa bi bilo lahko tudi res,« je zamrmral sam pri sebi. Od nekod iz nočnih dalja, so brneli v zlatih črkah vbrani verzi:

»Obhaja taka misel nas Slovence:
da pravdalo se ti možte mor' biti,
za kar so se nekdanji abderiti
v sloveči pravdi od oslove sence.«

Peter List.

„Jutro“
svojim naročnikom in čitateljem
za
Miklavža in božične praznike

Za lanski božič smo omogočili našim prijateljem nakup krasnih slovenskih knjig po jako znižani ceni. Ker se jih je mnogo oglasilo prepozno in niso mogli več dobiti razpisanih zbirk, zato smo si zagotovili tudi letos **najlepše in najboljše** knjige Tiskovne zadruge. Te jim sedaj poleg svojih lastnih, stavimo na razpolago kot

deset krasnih zbirk knjig.

Vsak naš naročnik ali čitatelj jih lahko dobi po **čudovito** znižanih cenah. Vseh deset zbirk velja v knjigarnah **2344 dinarjev**, naši prijatelji pa jih lahko dobe **za 1000 dinarjev**, odnosno vsako zbirko zase

le za 100 dinarjev

razen poštnine, ki je navedena pri vsaki zbirki. Kdor hoče vezane knjige, stane vezava za knjige vsake zbirke v kolikor je knjig vezanih, še posebej 50 dinarjev.

Vseh deset zbirk obsega **100 popolnoma novih, v zadnjih letih izišlih knjig** leposlovne in poučne vsebine.

Ugodnost nakupa teh zbirk nudimo le svojim čitateljem in naročnikom in to **do 31. decembra. Zamenjava knjig iz ene** zbirke v drugo je **nemogoča.** Nakup in naročila se vrše z **naročilnico, ki se izreže iz «Jutra»**, ter le **proti takojšnjemu plačilu.**

Knjige se dobe **v Knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani,** Prešernova ulica 54 (nasproti glavne pošte). Kdor predloži «Jutrovo» naročilnico, ima **pravico do nakupa vseh desetih ali pa poedinih zbirk.** Zunanji naročniki naj nalepijo naročilnico na dopisnico in jo pošljejo izpolnjeno na **upravo «Jutra» v Ljubljani.**

Naročilnica

UPRAVI «JUTRA»

v Ljubljani.

Podpisani naročam (katero?) ..... zbirko knjig. Istočasno pošiljam za knjige in poštnino znesek Din..... Za vezavo knjig dodajam še Din .....

Blagovolite mi knjige po prejemu denarja takoj poslati.

Ime naročnika (čitljivo). .....

kraj, pošta .....

Istočasno z Naročilnico je treba poslati **denar** po poštni nakaznici ali po položnici (ne «Jutrovi»!), ki se lahko dobi pri vsakem poštnem uradu za 25 par na naslov: **Tiskovna zadruga v Ljubljani,** poštno čekovni račun št. 10.708.

Seznam knjig v poedinih skupinah

I. zbirka:

Tavčar Iv.: Cvetje v jeseni. Visoška kronika. *Kersnik:* Cyclamen. Roman. *Kersnik:* Agitator. Roman *Barbusse:* Ogenj Roman. *Vajanski:* Leteče sence Roman. *Zbašnik:* Žrtve. Roman. *Vejer Fr.* Znanost in vera. *Shakespeare-Župančič:* Sen kresne noči. *Pitamic:* Pravo in revolucija.

Cela zbirka 100 mesto 235 Din.

Poštnina 13 Din (kjer se dostavljajo zavitki na dom 18 Din.)

II. zbirka:

Tavčar Iv.: Izza kongresa. Roman. *Budal:* Križev pot Petra Kupljenika Povest *Fogazzaro:* Svetnik Roman. *Shakespeare-Župančič:* Macbeth *Zeyer:* Tri legende o razpelu. *Čermelj:* Materija in energija. *Hobhouse:* Liberalizem *Dr. Tičar:* Nalezljive bolezni

Cela zbirka 100 mesto 248 Din.

Poštnina 13 Din (kjer se dostavljajo zavitki na dom 18 Din.)

III. zbirka:

Bon ton. Knjiga o lepem vedenju, govorjenju in oblačenju. *Šorli:* Zadnji val. Roman. *Stritarjeva antologija Anatole France:* Pingvinski otok Roman *Dolenc Hinko:* Izbrani spisi. *Puškin-Prijatelj:* Kapetanova hči. Povest. *Melik:* Jugoslavija I. del. *Ibsen:* Gospa z morja. *Hearn:* Knjiga o Japonski.

Vseh 9 knjig 100 mesto 233 Din.

Poštnina 13 Din (kjer se dostavljajo zavitki na dom 18 Din.)

IV. zbirka:

Sienkiewicz: Z ognjem in mečem. Roman. *Pretnar:* V pristanu *Lah:* Knjiga spominov *Jenko S.:* Zbrani spisi. *Andrejev:* Plat zvona. Povesti *Čehov:* Sosedje Povesti. *Kaš:* Dalmatinske povesti. *Feigel:* Tik za fronto. Humoreska *Veber:* Uvod v filozofijo

Vseh 9 knjig 100 mesto 235 Din.

Poštnina 13 Din (kjer se dostavljajo zavitki na dom 18 Din.)

V. zbirka:

Jurčič Jos.: Zbrani spisi IV. zv. (ali III. ali II. zv.). *Cankarjev zbornik. Coster:* Ulenspiegel. Roman *Lah:* Angelin Hidar. Roman. *Novačan:* Samosilnik Povesti *Stare:* Lisjakova hči. Povest *Melik:* Jugoslavija II. del. *Kmetova Marija:* Večerna pisma.

Vseh 8 knjig 100 mesto 244 Din.

Poštnina 13 Din (kjer se dostavljajo zavitki na dom 18 Din.)

VI. zbirka:

Sienkiewicz: Potop I. Roman *Podlimbarski:* Zbrani spisi I. zv *Jenko S.:* Pesmi. *Strug:* Jutri *Novačan:* Veleja *Debeljak:* Solnce in sence *Stritar:* Sodnikovi. Povest. *Prijatelj:* Predhodniki in idejni utemeljitelji ruskega realizma

Vseh 8 knjig 100 mesto 249 Din.

Poštnina 13 Din (kjer se dostavljajo zavitki na dom 18 Din.)

VII. zbirka:

Pota in cilji. (Vsi dosedaj izišli zvezki poljudno-znanstvene zbirke.: *Ant. Melik:* Zgodovina SHS I. in II. zv. *Fr. Veber:* Uvod v filozofijo. *A. Melik:* Jugoslavija I. in II. del. *Prijatelj:* Predhodniki in idejni utemljitelji ruskega realizma. *Stibrny:* Simon Gregorčič. *Fr. Vebcr:* Znanost in vera. *Fr. Čermelj:* Materija in energija.

Vseh 9 knjig 100 mesto 239 Din.

Poštnina 13 Din (kjer se dostavljajo zavitki na dom 18 Din.)

VIII. zbirka

Prosveti in zabavi (Vsi zaporedni zvezki zbirke): *Kaš:* Dalmatinske povesti. *Stare:* Lisjakova hči. Povest. *Dolenc:* Izbrani spisi. *Stritar:* Sodnikovi. Povest. *Zeyer:* Tri legende o razpelu *Puškin:* Kapetanova hči. Povest. *Kersnik:* Cyclamen. Roman. *Kersnik:* Agitator Roman. *Pastuškin:* Križev pot Petra Kupljenika. Povest. *Zbašnik:* Žrtve. Povest. *Hearn:* Knjiga o Japonski. *Kmetova:* Večerna pisma.

Vseh 12 knjig 100 mesto 194 Din.

Poštnina 13 Din (kjer se dostavljajo zavitki na dom 18 Din).

IX. zbirka:

Oder. (Vsi dosedanji izišli zvezki zbirke): *Lah:* Noč na Hmeljniku. *Nušić:* Navaden človek. *Štolba:* Stari grehi. *Petrovič:* Ploha. *Thoma:* Lokalna železnica. *Linhart:* Županova Micka. *Svoboda:* Poslednji mož. *Nušić:* Narodni poslanec. *Schönherr:* Zemlja. *Korolija:* Jugana. *Petrovič:* Vozel. *Žagar J.:* Vrtinec. *Svoboda:* Popek. *Lah:* Pepeluh. *Thoma:* Lotkin rojstni dan. *Ibsen:* Gospa z morja. *Novačan:* Veleja. *Pregelj:* Azazel.

Vseh 18 knjig 100 mesto 231 Din.

(Vezane zbirke ni.) Poštnina 10 Din. (kjer se zavitki dostavljajo na dom 15 Din).

X. zbirka:

Knjižnica «Jutra»: Heller: Prigode gospoda Collina. Roman. *Heller:* Blagajna velikega vojvode. Roman. *Farrere:* Gusarji. Roman. *Sheff:* Hči papeža. Roman. *Fereal:* Veliki inkvizitor. Roman. *Hiro:* Lucifer. Roman. *Leblanc:* Tigrovi zobje. Roman. *Veredicus:* Pater Kajetan. Roman. *Dumas:* Zvestoba do groba. Roman. *Melik:* Do Bitolja in Ohrida.

Vseh 10 knjig 100 mesto 236 Din.

Poštnina 13 Din (kjer se dostavljajo zavitki na dom 18 Din.)

Da ne pridejo knjige prepozno za darila in da zbirke, zlasti vezane, ne poidejo, priporočamo, da jih naročite takoj.

Knjige, zlasti navedene zbirke, so **najlepše in najcenejše** Miklavževo in božično **darilo** za mladine in odrasle.

„JUTRO“

Gospodarstvo

Naša zunanja trgovina

Trgovinska bilanca v prvih 9 mesecih t. l. pasivna za 8 milijonov zlatih dinarjev. — Oslabitev izvoza v oktobru t. l.

Te dni je Generalna direkcija carin izdelala statistiko našega uvoza za tretje četrtletje 1926. Uvoz je znašal v tem času 829.988 ton v vrednosti 1887.24 milijona papirnatih, odnosno 172.22 milijona zlatih dinarjev proti 373.497 tonam v vrednosti 2158.23 milijona papirnatih, odnosno 197.71 milijona zlatih dinarjev v enakem času l. 1925. Kakor vidimo, se je uvoz napram lani zmanjšal za 43.539 ton (za 11.66 odstotka) v vrednosti 270.99 milijona papirnatih ali 25.49 milijona zlatih dinarjev (za 12.56 odstotka). Glavni predmeti našega uvoza v tem času so bili, razvrščeni po visokosti vrednosti: bombažna tkanina (za 280 milijonov dinarjev), volnena tkanina (162 milijonov dinarjev)- stroji in aparati (102 milijona dinarjev), razni popolnoma izdelani železni predmeti (78 milijonov dinarjev), bombažno predivo (77 milijonov dinarjev), kuhinjska sol (58 milijonov dinarjev), kože domačih živali nepredelane, sirova kava, premog vseh vrst, sirovi bombaž, prevozna sredstva, ovčja volna, elektrotehnični predmeti, oluščeni riž, petrolej, rastlinska olja, vreče, železna pločevina, nepredelano in polpredelano železo, volneno predivo, bencin, tiskarski papir, tračnice in drugi železniški materijal, pokrivala, razno bombažno blago in drugo. Uvozili smo v tem času največ iz Češkoslovaške (20.1 odstotka celokupnega uvoza; za 380 milijonov dinarjev), potem iz Avstrije (18 odstotkov; 339 milijonov dinarjev), iz Italije (14.2 odstotka; 268 milijonov), iz Nemčije (12.5 odstotka; 236 milijonov), iz Anglije (5.5 odstotka; 104 milijoni); potem sledé: Madžarska, Rumunija, Francija, Zedinjene države, Brazilija, Poljska, Grčija, Angleška, Indija, Švica, Nizozemska, Belgija, Tunis, Argentinija, Turčija, Rusija in druge države.

Skupno za prvih **devet** mesecev t. l. je dosegel **uvoz** 923.144 ton v vrednosti 5669.34 milijona papirnatih ali 517.37 milijona zlatih dinarjev, a izvoz 3.666.207 ton v vrednosti 5580.57 milijona papirnatih ali 509.25 milijona zlatih dinarjev. Bilanca je torej **pasivna** za 88.77 milijona papirnatih ali 8.12 milijona zlatih dinarjev, dočim je bila lani v istem času pasivna samo za 4.32 milijona zlatih dinarjev.

Odstotno razmerje vrednosti izvoza napram uvozu se je gibalo po četrtletjih 1926. tako-le: I. četrtletje 95.91 %, II. 111.95 %, III. 87.02 %, za vseh 9 mesecev 98.43 %. Tretje četrtletje je bilo, kakor vidimo, najslabše in ne daje najlepših nad za ugoden zaključek naše celoletne trgovinske bilance 1926. Izvozni podatki za mesec oktober t. l., ki so že znani, to upanje še bolj slabijo, kajti v tem mesecu je padel naš izvoz po količini in vrednosti napram enakemu času lanskega leta. Znašal je 418.944 ton v vrednosti 818.86 milijona papirnatih ali 74.84 milijona zlatih dinarjev (lani v enakem času 437.084 ton v vrednosti 842.35 milijona papirnatih ali 77.43 milijona zlatih dinarjev). Padec dosega po količini 4.13 odstotka in po zlati vrednosti 3.35 odstotka.

Glavni predmeti našega izvoza v oktobru so bili (po vrednosti v milijonih dinarjev): pšenica 111.5, suhe češplje 83.5, hmelj 78.3, stavbni les 58.7, svinje 49.9, jajca 39.7, živa goveda 37.8, sveže meso 27.9, turščica 26.8, pšenična moka 25.5, sirovi baker 23.0, fižol 22.5, drobnica 17.8, sveže sadje 14.5, predivo 10.9, kaškavalj 10.3, cement 9.1, konji 8.9, kože jagnječje in jarčje 8.8, pekmez 8.2 in ostalo.

Končen rezultat bo lahko ugoden, če se je dobro razvijal izvoz v novembru in se bo povoljno razvijal v decembru, odnosno če bo primerno manjši uvoz. Podoba je, da bodo za izvoz v novembru in decembru zabeleženi ugodni rezultati, zlasti ker obstoja konjunktura za izdaten izvoz lesa v Italijo in tudi Francijo.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (30. novembra). P š e n i c a: baška, 5 vagonov 287.50. T u r š č i c a: banatska, nova, 2 vagona 126.50—127.50; banatska, nova, 1 vagon 130; sremska, marc - april - maj, Indijja, 30 vagonov 157.50. Tendenca mlačna.

Dunajska borza za kmetijske produkte (29. t. m.) Močno padli tečaji ameriških borz in mlačna poročila budimpeštanskega terminskega tržišča so povzročili na dunajskem tržišču mlačno razpoloženje. Uradne notice so ostale spričo pomanjkanja kupčijskih zaključkov nespremenjene.

Dunajski goveji sejem (29. novembra). Dogon 2935 glav; od tega 971 iz Jugoslavije. Cene so popustile za 5 do 10 grošev pri kg žive teže. Notirajo za kg žive teže: voli I. 1.60—1.85 (izj. 1.90—2.10), II. 1.30—1.55, III. 1.—1.25, biki 1.05—1.40, krave 0.90—1.35 (1.55), slaba živina 0.50—0.75 šilinga.

— **Nadaljnje zmanjšanje obtoka novčanic.** Po izkazu Narodne banke SHS od 22. novembra t. l. se je obtok novčanic zmanjšal v tretjem tednu novembra t. l. za 149.55 milijona na 5771.23 milijona dinarjev. Kovinska podloga se je v istem času okrepila za 12.71 milijona na 466.44 milijona dinarjev zlate in neznane vrednosti. Posojila so se znižala za 27.68. milijona na 1461.18 milijona dinarjev.

— **Neopravičeno podraženje sladkorja.** Naše sladkorne tvornice so dvignile cene sladkorju 19. t. m. za 25 par, 20. t. m. za 10 par in 21. t. m. za 45 par. Cena kristalnega sladkorja na debelo (vagonska) se je torej v nekaj dneh dvignila za 80 par, odnosno od 12.45 na 13.25 Din za kg. Pravijo pa, da s tem povišanje cen še ni zaključeno. To povišanje je popolnoma neopravičeno, ker so cene pesi bile nizke, a tudi produkcija sladkorja z lanskim preostankom presega domačo potrebo. Kartel sladkornih tvornic se seveda ravna po svetovnem tržnem položaju, ki mu omogoča takšno povišanje. Iz ogromnih dobičkov naše sladkorne industrije bi bilo prej sklepati na znižanje nego povišanje cen. Inozemski kapital, ki prevladuje v naši sladkorni industriji, pač gleda samo na to, da brezobzirno iztisne čim večje dobičke iz naših konzumentov. Smatramo za potrebno, da se v interesu konsumentov zniža prilično visoka zaščitna uvozna carina, ker ogromni dobički te industrije ne opravičujejo tolike zaščite.

— **Službeni tečaji za december t. l.:** 1 napoleondor 218.70; 1 turška lira 247; 1 angleški funt 274.90; 1 dolar 56.60; 1 kanadski dolar 56.30; 1 zlata nemška marka 13.45; 1 poljski zlatnik 6.45; 1 avstrijski šiling 8; 100 francoskih frankov 205; 100 švicarskih frankov 1094; 100 italijanskih lir 236; 100 belgijskih belg 790; 100 nizozemskih goldinarjev 2260; 100 rumunskih lejev 31; 100 bolgarskih levov 41; 100 danskih kron 1507; 100 švedskih kron 1510; 100 norveških kron 1430; 100 španskih peset 860; 100 grških drahem 69; 100 češkoslovaških kron 167.50; 1 milijon madžarskih kron 791 Din.

— **V zadružni register** so se v Sloveniji vpisale naslednje zadruge: Osrednja bohinjska sirarska zadruga, r. z. z o. z. v Bohinjski Bistrici; Gospodarska tiskovna zadruga, r. z. z o. z. v Celju; Agrarna zadruga za Prekmurje v Črenšovcih, r. z. z o. z. — Izbrisala se je zadruga: Združene gorenjske žage, r. z. z o. z. v Lescah (ker je likvidacija končana).

— **Možnosti izvoza na Švedsko.** Naš generalni konzul v Stockholmu opozarja, da nudi Švedska za jugoslovensko blago, kakor konoplje, hmelj, turščico, češplje itd. zelo ugodna tržišča in da bi bilo želeti, da bi se naši izvozniki za te trge intenzivneje zanimali. Generalni konzul je vsem izvoznikom z brezplačnimi informacijami vedno rade volje na razpolago. Zato je pričakovati, da bodo naši izvozniki možnostim vpostavitve krepkejših zvez s Švedsko v bodoče posvečali večjo pozornost.

— **Katastrofalne posledice dviganja francoskega franka.** Iz Pariza poročajo, da ima zadnje rapidno skakanje francoskega franka težke posledice za francosko narodno gospodarstvo. Govori se o milijardnih izgubah na pariški borzi, kar je izzvalo neštevilno konkurzov in omejitev produkcije. Koncem minulega tedna je bila na pariški borzi taka panika, kakor v začetku vojne. Spričo omejitve produkcije je nezaposlenost v Franciji vedno večja. Med gospodarskimi krogi so zahteve po takojšnji stabilizaciji franka vedno glasnejše. Predvsem je prizadeta industrija avtomobilov. Ena največjih pariških tvornic avtomobilov je odpustila 1800 delavcev. Neka druga tvornica, ki je doslej dnevno proizvedla 200 avtomobilov, je prodala zadnje tedne komaj 2 avtomobila. Zaradi visokega stanja franka tudi tujci beže iz Francije, ker so cene zanje postale previsoke. Naše valutne činitelje naj ta vzgled svari pred eventualnim ponovnim eksperimentom dviganja dinarja.

Borze

30. novembra.

LJUBLJANA. (Prve številke povpraševanja, druge ponudbe in v oklepajih kupčijski zaključki.) V r e d n o t e: investicijsko 77—79, Vojna škoda 336—0, zastavni in komunalne Kranjske 20—22, Celjska posojilnica 195—199 (198), Ljubljanska kreditna 140—0, Merkantilna 100—0, Praštediona 870 do 875, Kreditni zavod 170—180, Strojne 100—0, Trbovlje 325—0, Vevče 110—0, Stavbna 55—65, Šešir 104—0. — B l a g o: Zaključki: deske (smreka, jelka), 40 mm, 4 m, od 16 naprej, monte, fco vagon meja, 1 vagon 495—495 (495); deske (smreka, jelka), 28 in 38 mm, 3 m, od 16 naprej, monte, fco vagon meja, 1 vagon 490—490 (490); bukovi plohi, parjeni, ostrorobi, očeljeni, paralelni, od 27, 40, 50, 60 mm, od 2 m naprej, 80 % = Ia, 20 % = IIa, fco vagon meja, 1 vagon 1150 do 1150 (1150); bukovi plohi, neparjeni, ostrorobi, paralel., očeljeni, od 27, 40, 50 mm od 2 m naprej, 80 % = Ia, 20 % = IIa, fco vagon meja, 1 vag. 1000—1000 (1000); bukovi testoni, od 10—30, media 23, monte, originalno, fco vagon Sušak, 15 vagonov 540 do 540 (540); bukovi plohi, neobrobljeni, od 80, 90, 100 mm, od 2 m, od 16 naprej, monte, fco vagon meja, 1 vagon 510—530 (510); bukovi železniški pragovi: 2.51—2.60 metrov 23/24 × 13½/14 × 14, fco vagon meja 39—39 (39), 2.45—2.50 m 22/23 × 12½/13, fco vagon meja 33—33 (33), skupno 30 vagonov. Drugače nespremenjeno. Na državni praznik dne 1. decembra borza ne posluje.

ZAGREB. Na tržiščih zasebnih papirjev se je okrepila Praštediona na 880. Državni papirji so dalje čvrsti. Vojna škoda, promptna, je zabeležila čvrst denar pri 338. — **Pariz in Italija** sta dalje mednarodno porasla. V Zagrebu se je trgoval Pariz v začetku sestanka po 215.50, pa je pozneje popustil na 211. Italija se je začela trgovati po 240.50, a je končala na višini 241.25. Malo čvrstejša je bila tudi Praga. Skupni devizni promet je dosegel 5.7 milijona dinarjev. Notirale so d e v i z e: Dunaj izplačilo 798.5—801.5, Berlin izplačilo 1347.4—1450.4, Budimpešta 0.07945 do 0.07975, Italija izplačilo 240.88—242.88, London izplačilo 274.85—275.65, New York kabel 56.69—56.89, ček 56.54—56.74, Pariz izplačilo 211.88—213.88, Praga izplačilo 167.75—168.55, Švica izplačilo 1092.75 do 1095.75; v a l u t e: avstrijski šilingi 803.5 do 806.5, frlr 207—209; e f e k t i: bančni: Eskomptna 100—100.5, Poljo 14—14.5, Kreditna Zagreb 100—102, Jugo 97—98, Obrtna 48—50, Praštediona 875—880; industrijski: Gutmann 340—350, Isis 45—48, Slaveks 115 do 125, Slavonija 31—32, Trbovlje 310—325, Vevče 110—0, Šečerana Osijek 430—435, Našička 1320—1325; državni: investicijsko 78 do 79, agrarne 45.25—46.25, Vojna škoda, promptna 338—339, kasa 338—339, december 0—341.

BEOGRAD. D e v i z e: Dunaj 799—800, Berlin 1347—1347.5, Bruselj 789—790, Budimpešta 0.0796—0.079725, Bukarešta 29—30, Italija 243.5—244, London 25.2—275.25, New York 56.68—56.64, Pariz 212—213, Praga 168.1—168.15, Švica 1094—1094.25.

CURIH. Beograd 9.1425, Berlin 123.12, New York 518.375, London 25.13875, Pariz 19.15, Milan 22.125, Praga 15.31, Budimpešta 0.00726, Bukarešta 2.75, Sofija 3.75, Dunaj 73.1375.

TRST. D e v i z e: Beograd 41.25—42.25, Dunaj 325—350, Praga 69—70, Pariz 86.50 do 87.50, London 112.50—113.50, New York 23.25 do 23.40, Curih 445—455, Budimpešta 0.0320 do 0.0335, Bukarešta 12.50—13.50; v a l u t e: dinarji 40.75—42, dolarji 23.10—23.30.

DUNAJ. D e v i z e: Beograd 12.475 do 12.515, Berlin 168.08—168.58, Budimpešta 99.11—99.41, Bukarešta 3.76—3.78, London 34.3175—34.4175, Milan 30.18-30.28, New York 707.85—709.85, Pariz 26.23—26.33, Praga 20.955—21.035, Sofija 5.095—5.135, Varšava 78.33—78.83, Curih 136.43—136.93; v a l u t e: dinarji 12.45—12.51.

Deviza Beograd na ostalih borzah: v Pragi 59.50, v Berlinu 7.415, v Londonu (popoldne) 275, v New Yorku (29. t. m. po borzi) 1.77.

Danes smo prilozili

celokupni nakladi „JUTRA“ naročilne dopisnice za

srečke državne razredne loterije

I. razreda trinajstega kola. Žrebanje se vrši 11. januarja 1927. Država je povišala dobitke od

39 na 82 milijonov dinarjev

ter pomnožila število srečk na 250.000. Dobitkov je 125.000, tako

da mora vsaka druga srečka zadeti.

Največji dobitek 4,200.000 Din

Zato naj vsakdo izkoristi priliko in naj naroči takoj po priloženi dopisnici srečke

za sebe, za ženo, za otroke.

Posebno ugodnost ter hiter in točen pregled žrebanja bomo nudili vsem onim, kateri bodo srečke naročili pri našem zavodu, ker

bomo v „Jutru“ redno priobčevali številke izžrebanih, pri nas kupljenih srečk.

Torej, nobenega povpraševanja, iskanja in potov. Vse boste zvedeli iz „Jutra“.

Pri zadnjem žrebanju je bilo izžrebanih 239 pri nas kupljenih srečk. Dobitke, med njimi prava bogastva, smo izplačali brez vsakega odbitka.

Poskusite torej tudi Vi svojo srečo, ker vsak je sam svoje sreče kovač ter naročite srečke, predno bodo razprodane.

Iz prijaznosti prodaja srečke za Ljubljano oglasni oddelek „Jutra“.

Zadružna hranilnica Ljubljana

Sv. Petra cesta 19.

M. Zévaco 21

Papežinja Favsta

Roman

»Čez nekaj minut pride pote nosilnica,« je dejal. »Sedla boš vanjo z gospo Gilberto... ali še pomniš Gilberto?... Oh, kje mi je glava! Enkrat samkrat si jo videla, ko si bila majhna, še čisto majhna... Nu, vidiš, z njo boš potovala... in jaz vaju bom spremljal na konju... O, nič se ne boj: glej, ta dva samokresa vzamem s seboj in to bodalo... Gorje mu, kdor bi...«

»Preden odrinemo, bi rada govorila z vami,« je zajecljala Violetta.

Njen glas je bil tako razburjen, da je Claude vztrepetal in prebledel.

»Tako?... Govorila bi rada z menoj?...«

Violetta je pokimala.

»Saj sem vedel!« je zastokal Claude sam pri sebi. »Prelepo bi bilo, ako bi se končalo tako, kakor sem mislil... A kaj mi hoče povedati?... Groza jo je moje bližine... rajša umre, kakor da bi bežala s takim človekom... seveda!... A kaj bo z menoj?... Ali naj se ubijem?... Oh, če bi se upal! Če me ne bi bilo strah tega, kar je onkraj smrti!...«

Violetta je molčala. Trepetala je in gledala v tla. Claude se je obupno smehljal.

»Nu prav,« je rekel z glasom, ki se mu je zdel naraven, čeprav je bil v resnici samo hropenje izmučene živali. »Govori, povej, kar ti je na umu... Jaz, vidiš... jaz...«

In zdajci je pal na kolena. Ko je zagledala tik pred seboj to obličje, ki se je krčilo v divjem obupu, jo je izpreletela še hujša groza.

»Poslušaj me,« je zaječal Claude iz dna svoje bolečine. »Tudi jaz moram govoriti s teboj. Prav imaš, bolje je ne odlašati... treba je, da ti razložim... da vsaj poizkusim razložiti... Molči, ne sodi še! ... Da, res je, ubijal sem... ubijal na povelje! Ne prebledevaj, zaklinjam te... saj sem ti rekel, da je tvoja volja... in da se ti ne približam več, ako ne boš hotela... samo tvoj pes bom še, vrata tvoje hiše bom čuval... Vidiš, dete, preden te je dobrota božja poslala v moje življenje kakor solnčni žarek, sem opravljal svoj posel, ne da bi premišljal kako in kaj. Vrhovni sodnik je prišel k meni ali pa mi je poslal ukaz. Šel sem, kamor mi je bilo rečeno, na Montfaucon, na Grèvski trg ali drugam... in sem prevzel obsojenca ali obsojenko... Vrv in sekira sta bili zame samo orodji... jaz sam sem bil orodje... Kaj naj ti rečem v svoje opravičenje? Moj oče, moj stari oče in moj praded, vsi so ubijali, ne da bi vpraševali koga in zakaj. Krvništvo je bilo pri nas rodbinski poklic...«

Violetta se ni mogla ganiti od zavzetnosti. Claude je plakal. Solze so mu drle po licu, ne da bi vedel zanje.

»Tako je bilo z menoj,« je nadaljeval. »In evo, nekega jutra sem te dobil, tako šibko, tako majceno in tako ljubko... Nikoli ne boš vedela, kaj se je zgodilo v mojem srcu tisti mah, ko si iztegnila ročice proti ljudstvu...«

»Iztegnila sem roke... proti ljudstvu?...« je zamrmrala Violetta.

»Kakopak! In jaz sem te vzel s seboj, ker nisi imela očeta...«

»Ker nisem imela očeta!« Deklica je vzdrhtela do dna svojega bitja.

»Oh, res... saj ne veš... ves čas sem te varal...«

Violetta se je zgrozo zazrla vanj. Claude pa je rekel z grenkim vzdihom in s ponižno sklonjeno glavo:

»Nisem tvoj oče...«

Violetta si je položila roke na oči, kakor bi jih hotela obraniti prežarke luči.

»O, Simona!« je vzkliknila. »Uboga mamica Simona, vendar si govorila resnico na smrtno uro!...«

»Nisem tvoj oče,« je ponovil Claude. »Zdaj vidiš, da me lahko ostaviš, kadarkoli ti drago... Toda poslušaj. Preden sem našel tebe, ubogo zapuščeno dete, nisem vedel, kaj je življenje. Ne srca nisem imel ne duše. Ko pa si bila ti pri meni, sem se nekega dne zavedel, da nisem več tisti, ki sem bil... in groza me je postalo ubijanja... Gledal sem vešala in sekiro in sem trepetal... Že takrat sem mislil na to, kaj porečeš ti, kadar zveš strašno resnico... Oh, kruto sem jel trpeti! Neprestano sem videl strahove, ki so me preklinjali... Mislil sem, da najdem mir, ako se odpovem svojemu strašnemu opravilu. Gorje mi! Ko sem storil to, mi je postalo še huje in strahov okoli mene je bilo čedalje več... Zaman sem dajal miloščino, zaman sem hodil v cerkev; v mojem srcu je zevala rana, ki ne bo nikoli zaceljena... Samo pri tebi, v najini hišici v Meudonu, sem čutil, da spet postajam človek. Kadar si se mi ti nasmehnila, nisem bil več nesrečnež, ki je begal pred svojo lastno senco in se je ponoči bal samote v nerazsvetljeni sobi...

Obhajalo me je, kakor da sem v raju, in bili so trenutki, ko se mi je zdelo... oprosti... da si res moja hči...«

Hropeč jok se je trgal iz prs mojstra Clauda. Preden pa je Violetta utegnila izpregovoriti, je že nadaljeval:

»Ta sreča je bila zame prevelika... izgubil sem te... Niti jaz sam ti ne bi mogel povedati, kaj se prebil v teh letih zapuščenosti in obupa... In tisto uro, ko sem te spet našel, tisto minuto, ko sem jel misliti, da bo morda še življenje zame... prav tedaj si morala zvedeti, kaj sem bil!... Oh, saj razumem, da moje pokore še ni dovolj in da še ni prišla ura odveze... Evo, zdaj veš vse. Prosim te samo nečesa: dovoli mi, da ti ne smem več pogledati v lice, odkar veš, kdo sem... in da se ne smem več imenovati tvojega očeta!...«

Claude je sklonil glavo. Klečal je, ves zrušen, podoben tistim nesrečnikom, ki so jih predajali v njegove roke na morišču. Violetta pa je spustila roke z obraza; svetlo je odprla svoje sinje oči ter rekla z nežnim glasom, kakor nekdaj v minulih srečnih dneh:

»Očka... dobri moj očka Claude... objemi me rajši... saj vidiš, da sem vsa žalostna od tvojih besed...«

Claude je burno dvignil glavo. Vztrepetal je od iznenadenja.

»Kaj praviš?« je zajecljal.

Namestu odgovora ga je prijela za ogromne krvniške roke, vzdignila ga, posadila ga v naslanjač, sedla mu na kolena, vrgla mu ročice okoli vratu, položila krasno glavico na njegove prsi in ponovila:

»Očka... dobri moj očka... objemite svojo hčer!...«

Zvrnil se je nazaj in zaprl oči. Njegova duša se je topila v blaženstvu. Krvnik je ihtel kakor dete...

X.
Oče

»Oh, Violetta,« je rekel mojster Claude na koncu tistega razgovora, »kdo bi bil mislil, da mi je namenjena tolikšna sreča!... Toda dovolj je besed. Mudi se... Na pot, dete moje... na pot!...«

Violetta je rahlo zmajala z glavo.

»Nu da... a zakaj bi...«

»Nerada bi tako naglo ostavila Pariz,« je rekla deklica in pobesila oči. »Ostaniva vsaj še nekaj dni.«

»Dokler ti bo drago. Ta hiša je res pripravna, le bal sem se, da ti ne bi... Nu, velja, ostaneva! Gilberta, odslovite nosilnico in konja. Dete hoče ostati tu!...«

»In to še ni vse, očka,« je nadaljevala Violetta. »V mesto moram, še to dopoldne.«

»V mesto!« je osupnil Claude. »Kam?«

»V gostilno pri ‚Dobri nadi'...«je tiho rekla mladenka.

»Aha! Čemu neki?... Da, prejle... Ko sem te držal v naročju... si mi pripovedovala toliko stvari, da si nisem ničesar zapomnil... O tem, da je uboga Simona umrla... in še nekaj... že vem! O mladem človeku, ki ti je prinesel cvetlic... Jeli da, zaradi njega hočeš iti?... Nu da, povej mi kaj o njem! Ali te ima rad?... Zakaj si zardela?... Drag mi je, ker si ti njemu draga. Kako mu je ime?«

»Ne vem!« je šepnila Violetta komaj slišno.

Claude se je veselo zasmejal. Ves je prekipeval od radosti.

»Nu, pa mi ga vsaj opiši. Kakšen je na oko?...«

Violetta je opisala Karla Angoulêmskega, kakor je vedela in znala. Mojster Claude je vstal.

»Ponj stopim,« je dejal. »Čez urico ti ga privedem. Ne gani se ta čas nikamor... Gilberta, zkalenite vrata in zaprite vsa okna, dokler se ne vrnem. Ako bi kdo trkal, ne oglasite se: Hiša je zapuščena!«

Claude je še enkrat stisnil deklico k sebi, nato je naglo odšel. Njene misli so mu sanjavo sledile k »Dobri nadi«...

»Ali pride,« je ugibala. »Ali ne pride?... Kaj naj mu rečem, če pride?...«

A tisti mah se je razletelo eno izmed oken v pritličju in kosci stekel so zažvenketali po tleh. Več tujcev je planilo v hišo...

»Če bi se ustavljal, ubijte ga!« je rekel nekdo. »A glejte, da ostane deklina živa!...«

— — — — — — — — — — — —

Mojster Claude je pri »Dobri nadi« zaman vpraševal po plemiču, ki mu ga je opisala Violetta. Krčmar, sumljiva prikazen od glave do nog, mu ni povedal ničesar; bil se je, zakaj večina njegovih poslov je bila tiste sorte, ki oprezen človek najrajši molči o njih. Mojster Claude je čakal delj nego uro. Nato je odšel, z žalostjo misleč na Violettino razočaranje, kadar zve, da se je njegova pot izjalovila.

Deset minut po njegovem odhodu se je vrnil v krčmo Karel Angoulêmski, ki je med tem zaman pretikal po okolici...

Mojster Claude je zavil proti cerkvi Naše Gospe, ko je zdajci obstal. Človek mu je prihajal naproti... skljucen človek, ves bled in beden in star, živa slika nesreče... Ob pogledu nanj je prešinilo krvnika brezmejno sočutje.

»Violettin oče!« je zamrmral.

In res je bil knez Farneški... Odkod je prihajal?...

Iz hiše mojstra Clauda!...

Tisto noč so ga bili pozvali k Favsti, ki mu je dala važen nalog. Izkušal ga je opraviti med tem, ko so vdrli v Claudovo hišo... Krvnika ni bilo doma in nalog je bil po tem takem nemara odveč. Kardinal je ostavil Claudov dom, preklinjaje ga, ker mu je bil ugrabil dete...

50 dobrih delavcev
sprejme takoj
stavbeno podjetje **J. SLAVEC, Kranj.** 12 8

Stresna lepenka
Zinko-Ruber lepenka, lesni cement
dobavlja takoj v vsaki množini najceneje
Tel. interc. 513 **Jos. R. Puh** Tel. interc. 513
Ljubljana, Gradaška ulica 22.

11957 **Postovodja**
z popolno trg. naobrazbo in popolen veščak manufakturne stroke ki pozna skladiščni sistem (Warenhaussystem) naj pošlje ponudbe s sliko na
veletrgovina Trgovski dom Maribor.

Ca no presno maslo kg Din 45·—
ta polumasten domači trapistovski sir kg Din 25·—
ta domači trapistovski sir kg Din 20·—
ta grojer in tilziter kg Din 25·—
½ ementaler v hlebcih 5—6 kg Din 35·—
ta sir za struganje kg Din 25·—
pošljem po pošti povzetju in železnici v vsaki kolčini 11874
Mlekarna Karlo Laznicky
Dežanovac.

LIGNOSE
glasovite originalne brezdimne lovske patrone. Enoročne pištole.
Generalno zastopstvo in tvorniško skladišče
243 a **PIRA D. D.**
Zagreb, Račkoga ulica 7 d.

Underwood
pisalni stroj iz dosega svetovni sloves nad 2.000.000 strojev v prometu in rabi
Zastopstvo
LUDVIG BARAGA, LJUBLJANA
Selenburgova ul. 6
Telefon 980 Il 27 a Telefon 980

Veletrgovina v Ljubljani sprejme
takoj samostojno
knjigovodinjo in praktikantinjo
z lepo pisavo. — Ponudbe na oglasni odd. „Jutra" pod „Prvovrstna moč 48". 12279

JOSIP URAN **specijalna trgovina božičnih okraskov.**
Ljubljana, Mestni trg 11.
Papir: svilen, taletni, zlat in srebrni, škrebeči in krep. Zlata in srebrna penca. Žica za rože. Žica za obešanje okraskov. Brilijantna vrvica, svečke, držke za svečke, čudežne svečke. Prtički za v kot, res krasni in poceni, 20 vzorcev in večjim. Obrazci (Krippenbilder), rojstva (štalice), lameta, girlande od lamete, girlande papirnate, angelski lasi (Feenhaar). Razglednice, bloki in hrbtički za koledarje, krinke in lampioni. Listje za rože, prašniki (Pötzein), umetne cvetlice in venci za neveste. Velikanska izbira vsakovrstnih steklenih božičnih okraskov v obliki ptičkov, zvončkov, možičkov, sadja, bunkic, špice, okraski od lamete ter Blasnikova in druž. 261 finska pratika itd. itd.

Prej nego shranite Vaše letne obleke, plašče, kostume itd., dajte jih kemično čistiti in likati
pri tvrdki
JOS. REICH
LJUBLJANA, Poljanski nasip 4-6.

Kostanjev les
razžagan do 1 m 20 cm, lahko od 10 do 45 cm nekan in neobeljen, kupuje stalno po ugodnih cenah in takojšnjemu plačilu, eventuelno akreditivu **ERNEST MARINC, Celje,** Zrinskega ulica 4 — Posredovalci dobe provizijo.

Stanje vloženega denarja dinarjev 720 milijonov kron, nad 180 milijonov ali
Sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju.
Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Telefon štev. 16 — Ustanovljena l. 1889 — Poštni ček 10.533

Mestna hranilnica ljubljanska
(Gradska štedionica)
LJUBLJANA, Prešernova ulica.

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja se **mesto Ljubljana** z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej **sodišča** denar nedoletnih, **župnijski uradi,** cerkveni in **občine** občinski denar. 39

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je **denar tu popolnoma varen.** Hranilnica daje posojila po nizki obrestni meri na posestva in menice

Mali oglasi

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5·—.

Zaslužbe, dopisovanje ter oglasi strogo trgovskega značaja, vsaka beseda Din 1·—. Najmanjši znesek Din 10·—.

Prireditve

Kolo jugosl. sester v Ljubljani
bo imelo redno odborovo sejo v četrtek, 2. decembra ob 16. uri. 33868

SK. «Slavija»
obvešča vse obiskovalce njenih plesnih vaj, da se vrši prihodnja plesna vaja mesto v sredo 1. decembra v četrtek 2. decembra. 33681

Obrt

Za 60 Din
naredim moderni klobuček iz staro svile, bluze ali krila. — Novi žametovi in filcasti
damski klobuki
po zelo znižanih cenah Se priporoča J. Stemberger-Reš 33101

Ivan Magdič, krojač
Ljubljana, Gledališka ul. 7 se priporoča za jesensko sezono 34931

Pekarijo
v prometnem kraju Slovenije vzame v najem Blaž Kacin, Cerkno, Friule — Italija. 33308

Trajno kodranje, vodno ondulacijo in barvanje las
izvršuje
Podkrajšek, frizer v Ljubljani. 243

Vulkanizira
vse vrste gumija parna vulkanizacija P. Skafar v Ljubljani Rimska c. 11 270

Ondulacija, vodna, ondulacija, striženje, barvanje las, manikura, najtočneje se izvršuje v damskem salonu
«KELŠIN»,
Kopitarjeva ulica 1.

Avtomobile
vsakovrstne in motorna kolesa popravlja najbolje, najhitreje in najceneje Florjančič Karlovška cesta 22.

ŠTAMPILJE
pečate
etikete, graverstvo
SITAR & SVETEK
LJUBLJANA
Sv. Petra cesta 15

Slike za legitimacije
izdeluje najhitreje fotograf Hugon Hibler v Ljubljani, Valvazorjev trg 266

ŠTAMPILJE
T. RABIČ
Ljubljana
KOLODVORSKA UL. 7

Službe dobe

Trg. pomočnika
mladega, sprejmem takoj v stalno službo. — Prednost ima, kdor zaleži 5—15.000 Din kavcije. Ponudbe na oglasni oddelek «Jutra» pod «Takojšen nastop 92». 33192

Vajenca
za trgovino z mešanim blagom, iz dobre poštene hiše, s primerno šolsko izobrazbo, sprejme Norb Zainer & sin, št Peter v Savinski dolini 33145

Trg. pomočnika
manufakturista, sprejme z novim letom trg. Fr Prijatelj Tržišče. Dolenjsko — Prednost imajo izučbeni aranžerji 33053

Boljšo devojko
dobro in pošteno išče zobozdravnik dr A. Puljo, Zemun, Magistratski trg 2 33063

Izurjeno pletiljo
iščem za stalno službo v mestu na Gorenjskem Plačam dobro Naslov pove oglasni oddelek «Jutra» 34984

Zaslužek
dober in stalen dobijo dame in gospodje z lahko prodajo novih, v vsakem gospodinjstvu potrebnih cenenih predmetov Javiti se: Radolin, zastopstvo, Sv. Peter pod Sv gorami 34847

Trgovec
sprejme v trgovino izučeno gospodično, ali tudi ločenko ali vdovo, ki zna dobro knjigovodstvo voditi in je voljna za skupno gospodinjstvo. Tajnost zajamčena Ponudbe pod «Jamstvo» na podružnico «Jutra» v Mariboru. 33065

Železostrugarja
popolnoma samostojnega, s prakso, sprejmem takoj. — Ponudbe z navedbo dosedanjega službovanja in zahtevkom plače na oglasni oddelek «Jutra» pod šifro «Železostrugar, Celje». 33329

Trg. pomočnika
mlajšo moč iščem za trgovino na deželi. Izurjen mora biti v trg. meš. blaga ter bi bil tudi v pomoč v skladišču. Ponudbe pod značko «Novo leto» na oglasni oddelek «Jutra». 33299

Kavarn. vajenca
sprejme s hrano in stanovanjem «Narodna kavarna» 33303

Hišnika (co)
ali kogarkoli poštenega — oženjenega brez otrok, kateri lahko zamenja svoje dosedanje stanovanje — sprejmem v hišico pod Rožnikom. Ima prosto stanovanje in vrt za zelenjavo. Prijetno bivališče. Verbič, Stritarjeva ulica. 33347

Potnika
prvovrstno moč sprejmem za poset veletrgovin. — Sprejmem samo takega, ki ima lep nastop in že vpeljan. Ponudbe z zahtevki na naslov: Poštni predal XVI, Ljubljana. 33887

Učenko
takoj sprejme modna trgovina Sreško Vržič, Ljubljana, Selenburgova ulica 3. 33879

Službe iščejo

Mladenič
išče mesta hlapca ali skladiščnika Naslov v oglas. oddelku «Jutra». 33115

Plačilna natakarica
z dobrimi spričevali in kavcijo, išče službe v restavraciji ali kavarni. Dopise na podružnico «Jutra» v Mariboru pod šifro «Kavcija». 1060

Starejši uradnik
vešč bilanciranja, s 30letno prakso, sprejema v izvršitev trgovske in vse druge bilance ter ureja knjigovodstvo in izvršitev davčnih zadev. — Pismene ponudbe na oglas oddelek «Jutra» pod «Izvedenec» 34629-a

Plačilna natakarica
z dobrimi spričevali in kavcijo, išče službe v restavraciji ali kavarni. Dopise na podružnico «Jutra» v Mariboru pod «Kavcija». 33291

Zastopstvo
za dobre predmete išče trgovec. Cenjene ponudbe na oglasni oddelek «Jutra» pod šifro «Agilen 48». 33917

Gospodična
brez staršev — vešča tudi italijanskega in nemškega jezika, išče službe v kaki pekarni ali temu primerno — tudi izven Ljubljane. — Ima veselje pomagati tudi pri gospodinjstvu. Dopise na oglasni oddelek «Jutra» pod šifro «Poštena 350». 33905

Uradnik
trgovski akademik, išče popoldanskega dela. — Ponudbe na oglasni oddelek «Jutra» pod šifro «Knjigovodja 92». 33892

Spretna šivilja
išče službe. Gre šivat v trgovino ali na dom. Naslov pove oglasni oddelek «Jutra». 33900

Krojaški pomočnik
izurjen v konfekcijskem delu, išče službo za takoj. Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 33897

Izučena šivilja
za damske obleke, prosi mesta s stanovanjem in hrano. Naslov v oglasnem oddelku «Jutra» pod šifro «Skromna in vestna, z dežele». 33916

Lesni strokovnjak
z absolv. trgovsko šolo in osemletno prakso išče službe kot skladiščnik, prejemalec ali žagovodja. Vešč vseh manipulacijah trdega in mehkega lesa. — Vešč vseh pisarniških del in knjigovodstva. Ponudbe na oglasni oddelek «Jutra» pod «Takoj 920». 33920

Gospodična
izučena šivilja, išče mesto sobarice ali k večjemu otroku pri boljši družini. Nastop 1.—15. decembra. Vera Majhen, Dobova ob Savi. 34860

Kontoristinja
inteligentna, s finim nastopom, z večletno prakso v vseh pisarniških poslih, tako da je zmožna tudi večje podjetje sama voditi, išče mesta Pismeno prosi na oglasni oddelek «Jutra» pod značko «Fin nastop» 33000

Mizarski pomočnik
izurjen v izdelavi modernega pohištva, išče službe — gre tudi na deželo. Naslov pove oglasni oddelek «Jutra». 33066

Miklavževa reklamna prodaja
Doko obutve. Cene v Ljubljani najnižje, izdelek najlepši in najboljši.
Doko, Prešernova ul. 9, dvorišče.

Pouk

Cellisti — pozor!
Dobrega učitelja za cello iščem, ker hočem nadaljevati studij. Plačam dobro. Cenj. ponudbe in naslov na oglasni oddelek «Jutra» pod «Cello pouk». 33891

Učitelja ali učiteljico
išče gospodična v svrho nadaljnega pouka v nemški in slovenski stenografiji. Ponudbe z navedbo honorarja na oglasni oddelek «Jutra» pod značko «Stenografija». 33359

Mlad trg. pomočnik
manufakturne stroke, prvovrsten izložbeni aranžer, želi premeniti mesto takoj ali pozneje. — Ponudbe se prosijo pod «Zmožen 69» na oglasni oddelek «Jutra». 33333

Klavir in nemščino
(tudi konverzacijo) poučuje učiteljica. Cenjene ponudbe pod šifro «Vestno» na ogl. oddelek «Jutra» 33883

Italijanščino
poučujem po nizki ceni. — Ponudbe na oglas. oddelek «Jutra» pod «Italia 86». 33886

V pouk klavirja
sprejme energična gospodična po najnovejši metodi
deklice in dečke.
Cena zmerna — uspeh zasiguran Cenjene ponudbe na oglasni oddelek «Jutra» pod značko «Hiter napredek» 34591

Angleščino, nemščino in klavir poučuje
po nizki ceni in najnovejši metodi boljša gospodična. Ponudbe na oglas. oddelek «Jutra» pod šifro «Ugodno in uspešno». 33877

Nemščino in klavir
poučuje boljša gospodična po ugodni ceni Uradnice tudi v večernih urah. — Pismene ponudbe na oglas oddelek «Jutra» pod šifro «Hiter uspeh». 33877

Prodam

Božična drevesca
lepe smreke dobavlja na vagone po 5 Din fco dolenjska nakladalna postaja Naprodaj tudi 60 vagonov
bukovih drv
sekane meseca septembra, katere dam najboljšemu ponudniku Ponudbe na ogl oddelek «Jutra» pod šifro «Božično drevo». 34653

Motor
na surovo olje Original Crosley, sistem «Otto» — Manghester, 12.5 HP, prodam po ugodni ceni Naslov pove oglasni oddelek «Jutra». 34638

Lastni izdelki! Nizke cene!
Smučarske obleke
kompletne po 780 dinarjev,
telovadne oblačilne potrebščine
in modni salon
za gospode priporoča se ob činstvu in društvom tvrdka
Brata Capuder
prej Pero Capuder
Ljubljana, Vegova ulica 2. 248

«Tribuna» F. B. L.

Dvokolesa, motorji, otroški vozički in pneumatika po zelo nizki ceni Ceniki franko — Prodaja na obroke Ljubljana, Karlovška c. 4 Tovarna dvokolesa in otroških vozičkov 198

Drva
hrastove odpadke od parketov dostavlja po nizki ceni na dom parna žaga V Scagnetti Ljubljana, za gorenjskim kolodvorom — Pri odvzemu večje množine znaten popust 192

Nov otroški avto
poceni prodam. Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 33921

Posteljo
dobro ohranjeno, prodam. Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 33907

Pohištvo
jedilnico, omare, preproge, kuhinjo in razno drugo prodam radi odpotovanja Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 33895

Klub-garnitura
moderna, lahka, naprodaj. Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 33896

Omara
štiripredalna, likana, naprodaj za 200 Din. Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 33929

2 otroška plašča
dobro ohranjena, za starost 12 in 7 let ter nekaj lepih igrač prodam. Naslov pove oglasni oddelek «Jutra». 33930

2 železni peči
in par škornjev št. 40 poceni prodam. Naslov pove oglasni oddelek «Jutra». 33924

Kino - aparat
proda J. Nadišar — Tržič. 33912

Pohištvo
Več omar, postelj, miz, stolov in umivalnikov naprodaj v Jenkovi ulici 12. 33918

Daljnogled
za planinske koče, Rigutini & Bulle, nemško-italijanski slovar, starinsko uro, precizijsko puško za sobno streljanje, za strelsko klube in usnjat potovalni kovček prodam. Naslov v ogl. oddelku «Jutra». 33361

Čevljarski šiv. stroj
(Singer-cilinder) v dobrem stanju proda Šilva Marinc, Brunška gora, Radeče pri Zidanem mostu. 33356

Za Miklavža!
Kožušček za deklico (narodna vezenina) poceni naprodaj. Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 33338

Oglejte si
filcaste in harfunaste klobuke od 80 Din naprej samo v modnem salonu Stuchly-Maške. 33367

1000 bukev Ia
ali klodov, 35 cm media, 20 m dolge, dovoz na Stražo, prodam po 87.50 m³. Ponudbe na oglas. oddelek «Jutra» pod «1000 bukev». 33357

Lepa slika
v bogatem okviru privlačuje vsako oko. Slike Madone, svetnikov, ikone, kraljeva slika, pokrajine, ženske, zgodovinske slike v umetnem tisku, olju itd. ter elegantno uokvirjene najceneje nudi Braća Janić, Zagreb, Ilica 48. — Znatne plačilne olajšave. 265/II

Črn žaket
popolnoma nov in malo rabljeno temnosivo
zimsko suknjo
iz angl. double blaga za večjega gospoda, ugodno prodam. Naslov v oglas. oddelku «Jutra». 33349

Kupim

Tračno žago
(Bandsäge) s premerom 650 do 800 mm kupimo. Ponudbe na upravo pilane Lekenik. 33143

Vreče
dobro ohranjene tudi od cementa kakor manufakturno embalago kupi v vsaki množini tvrdka Ljudevit Sire v Kranju 270

«Odol» prazne steklenice
kupuje drogerija Anton Kanc sinova, Židovska ul. št. 1. 282

Vsakovrstno zlato
kupuje po najvišjih cenah
Černe — juvelir
Ljubljana Wolfova ul. 3 64

Majhno peč
(gašperčka) dobro ohranjeno kupim. Naslov v oglas. oddelku «Jutra». 33890

Kletko za grlico
dobro ohranjeno, kupim. — Erjavčeva cesta 12. 33928

Za kopalnico
kupim dobro ohranjeno peč, banjo in mušel. Ponudbe na oglasni oddelek «Jutra» pod šifro «Kopalnica». 33875

Igrači voziček
za ležati, s strehico, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na oglasni oddelek «Jutra» pod «Igrači voziček». 33894

Zlatnike kupujem
in plačam dobro. F. Ouden — Ljubljana, Prešernova 1 228

Brinjevo olje
kupuje po najvišji ceni drogerija Anton Kanc sinova, Židovska ulica št. 1. 282

Konja za guganje
(otroškega) kupim. Naslov v oglasnem oddelku Jutra. 33365

Pridelki

Med
pristni, namizni, za poslice nudi po Din 22.50 kg A Maček, velečebelar, Vrhnika 34791

Sadni mošt
v vsaki množini oddaja Hajdinjak, Maribor-Krčevina 34766

Poset

Ugodne stavbne pogoje
za zidanje ličnih družinskih hiš, tudi preskrba primernih stavbišč. Ugodno obrestovanje varno naloženih vlog nudi kredit in stavbna zadruga «Mojmir», Maribor, Rotovški trg štev. 4. 33931

Nova hiša
slična vili, na peščenem prostoru, z vrtom naprodaj 3 sobe z vsemi pritiklinami kupcu takoj na razpolago. Nahaja se v Stožicah pri Ljubljani. — Pojasnila daje Jerko, Crnuče. 33876

Vilo
s 6 sobami, 5 minut od centra dam z januarjem v najem. Dopise na oglasni oddelek «Jutra» pod šifro «Vila 6». 33909

Posestvo
z mesarijo in gostilno naprodaj. Takoj za prevzeti. Adolf Zabjek, Poljanska cesta 53. 33911

Majhno posestvo
krasno, v lepem vinorodnem kraju na deželi, v bližini okrajne ceste, obstoječe z opeko krite hiše s 3 sobami, kletjo in kuhinjo, novo gospodarsko poslopje, vrt, travnik, njive, gozd in vsakovrstno sadje, za 4 osebe popolnoma zadosti pridelka, pripravno za vsakega rokodelca — posebno sodarja, krojača ali čevljarja, brez vsake konkurence, takoj prodam radi preselitve za 40.000 Din. — Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 33355

„Posest"
Realitetna pisarna
družba z o. z.
Ljubljana,
Miklošičeva c. št. 4
proda:
VILO, 2-stanovanjsko, konfortno, 6 sob, vrt, blizu Tivolija, 200.000 Din. — Potrebno 50.000 Din — ostanek na obroke;
VILO, predvojno, šentjakobski okraj, tristanovansko, velik vrt, stanovanje 4 sob kmalu — Din 240.000;
VILO, enonadstropno, tristanovanjsko po 3 sobe, pritikline, blizu glavnega kolodvora. 435.000 Din. Letni donos 50.000 Din;
VILO, enonadstropno, dvodružinsko — stanovanje prosto, velik vrt, Rožna dolina — 165.000 Din;
ENONADSTROP HISO na Glincah, 8 stanovanj, eno prosto, prostorno dvorišče in lepo urejen vrt. Din 100.000;
NOVO HISO, enodružinsko, še nedokončano, 300 m² vrta, posebej še 1 parcela, predmestje, 50.000 D;
HISO, enonadstropno, tristanovanjsko — šestsobno konfort. stanovanje kmalu prosto, vrt, tik tramvaja — Din 280.000;
HISO, dvonadstr., 6 stanovanj, dvosobno na razpolago, vrt, dvorišče — Din 110.000;
HISO, dvonadstropno, izvrstno vpeljana pekarija, posebej velik lokal, več stanovanj, veliko zemljišče, prometna točka — Din 375.000;
HISO, trgovsko, enonadstr. tik kolodvora mesta na Gorenjskem, 14 prostorov in vrt, Din 120.000. — Izredna prilika;
Veliko število hiš in vil v Ljubljani in predmestju, trgovskih, gostilniških in obrtnih posestev, kmetskih posestev, stavbišč, največja izbira, najugodnejše cene. 33913

Vilo
eno- ali dvodružinsko kupim blizu Tivolija ali cerkve sv. Jožefa. Posredovalci izključeni. Ponudbe pod šifro «Dom 1927» na oglasni oddelek «Jutra». 33341

Hišo
v Ljubljani ali okolici kupim za 40.000—70.000 Din. Ponudbe na oglas. oddelek «Jutra» pod «Moj dom 535» 33809

Trgovsko hišo
na prometni cesti v Ljubljani kupim takoj — Ponudbe na oglasni oddelek «Jutra» pod «Promet 88». 33068

Lokali

Kiosk s trafiko
in prodajo časopisov in igrač, poleg železniške postaje v Subotici, oddam v triletni zakup veled odhoda k vojakom, event. tudi prodam. — Pallas Reklam, Subotica, Kujundžića ul. 4. 33168

Specerij. trgovino
prodam na prometni točki Ljubljane. Ponudbe na ogl. oddelek «Jutra» pod šifro «Specerija». 33031

2 pisarniški sobi
event tudi za stanovanje oddam takoj. Naslov pove oglasni oddelek «Jutra». 33307

Lokal v Trbovljah
prazno sobo ali skladišče iščem. Ponudbe na podružnico «Jutra» v Mariboru pod «Lokal». 33934

Lokal
primeren za večjo mirno obrt iščem na prometni cesti. Ponudbe pod značko «Nivelirka» na oglasni oddelek «Jutra». 33908

Stanovanja

Gdč. ali dijakinjo
sprejme tričlanska obitelj po zmerni ceni na stanovanje in dobro domačo hrano z vso oskrbo. Naslov pove oglasni oddelek «Jutra». 33835

Stanovanje
za takoj ali s 1. januarjem išče mirna stranka brez otrok v sredini mesta. — Plača tudi naprej. Ponudbe na oglasni oddelek «Jutra» pod šifro «Stanovanje 29». 33283

Opremljeno sobo
solnčno, s posebnim vhodom in električno, najraje s hrano iščem v mestu. — Ponudbe z navedbo cene na oglasni oddelek «Jutra» pod šifro «Solsiden učitelj». 33926

Separirano sobo
elegantno opremljeno in z električno razsvetljavo, oddam takoj solidnemu gospodu. Naslov pove oglasni oddelek «Jutra». 33927

V Mariboru
išče gospodična sobo s hrano. Ponudbe na podružnico «Jutra» v Mariboru. 33932

V celo oskrbo
sprejmem takoj 2 gospoda v sredini mesta. Soba ima poseben vhod iz stopnic. — Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 33922

3 velike sobe
opremljene ali prazne, na prometnem kraju, pripravne za pisarno ali stanovanje, oddam. Polzve se pri tvrdki E. Djukanović — Sv. Petra cesta 27. 33904

Opremljeno sobo
solnčno, oddam v bližini Aleksandrove ceste. Naslov v oglasnem oddelku Jutra. 33923

Gospoda
sprejmem takoj kot sostanovalca v Knafljevi ulici. Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 33903

2 opremljeni sobi
s souporabo kuhinje oddam Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 33910

Sostanovalca
takoj sprejmem. Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 33919

Stanovanje
majhno, sobo in kuhinjo event. sobo s štedilnikom išče od gospodarja 1 oseba Ponudbe z navedbe cene na oglasni oddelek «Jutra» pod značko «Mirna stranka 11» 33906

Stanovanje
obstoječe iz 1 ali 2 sob, kuhinje ter pritiklin takoj oddam v novi hiši v Sp. Šiški. Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 33364

Opremljeno sobo
z 2 posteljama in elektr. razsvetljavo oddam v sredini mesta. Soba ima poseben vhod iz stopnic. — Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 33922

Miren gospod
išče snažno, čedno opremljeno sobo v centru mesta — najraje v bližini sodnije — Pogoj: električna luč in popolnoma separiran vhod. Cenjene ponudbe na oglas. oddelek «Jutra» pod šifro «Miren in solsiden 12». 33880

Stanovanje
2 sob in kuhinje išče zunaj Ljubljane — tudi na deželi ob železniški progi — mlad in miren zakonski par z 1 otrokom, s 15. decembrom. Ponudbe na oglas. oddelek «Jutra» pod šifro «Uradnik 60 — Plača dobro». 33260

Lepo sobo
oddam enemu, ki plača Din 5000 naprej. Prednost imajo zakonci brez otrok, oz. samci Najemnina po dogovoru. Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 33888

Sobo
z elektr. razsvetljavo oddam 2 gospodoma. Naslov v oglasnem oddelku Jutra. 33831

Tudi Vi boste zadovolini

ako kupite Vaše potrebščine
Miklavževih daril
v modni trgovini
Z. Eger
Sv. Petra cesta štev. 2.

Volnene in glace rokavici, volnene in flor nogavice za dame in gospode, trikot perilo, žepne robce, srajce, spodnje hlače, kravate, ovratnike, naramnice, volnene in svilene šale, volnene vestje in puloverje, dežnike, volnene čepice za otroke, jutranje čepice itd. v solidnih proizvodih in zmernih cenah.
Prepričajte se sami, ne da bi bili primorani kupiti!

Zakonski par
ali dva gospoda prejme na stanovanje Vlachy, Jenkova ulica 18/I. 33362

Opremljeno sobo
z 1 ali 2 posteljama, električno razsvetljavo in posebnim vhodom odda Nemeth, Moste-Kodeljevo.

Opremljeno sobo
oddam gospodu ali gospodični. Naslov pove oglasni oddelek «Jutra». 33871

Kapital

15.000 Din posojila
na gotovo garancijo dam tistemu, ki preskrbi stalno službo 22letnemu mladeniču, ki ima niž srednje šole in je zmožen slov., srbohrv., nemščine in italijanščine. — Dopise na oglasni oddelek «Jutra» pod «Posojilo 15000» 33334

Privatno posojilo
Din 40—50.000 za izvozno dobo 6 mesecev proti plačilu visokih obresti, išče za takoj solidno lesno podjetje z garancijo neobremenjenega veleposestva Ponudbe na oglasni oddelek «Jutra» pod «Takoj 50.000». 33314

S kapitalom od Din 150.000 naprej
se lahko udeležite pri dobičkanosnem dobro vpeljanem podjetju Ponudbe pod «Resen sotrudnik» na unoćno ekspedicijo Matellč v Ljubljani. 33281

Trgovski potnik
kateri razpolaga s 30.000 Din, išče obrtnika, oziroma trgovca s 50.000 Din kapitala, za izdelavo dobrega predmeta. Rizika ni, ker vsak lahko svoj kapital obdrži. Ponudbe na oglasni oddelek «Jutra» pod šifro «Dobra ideja». 33915

Uradnik
ki je zmožen položiti Din 20.000 kavcije, išče službe pri vojjem podjetju Event. vstopi tudi kot družabnik s 100.000 Din v rentabilno podjetje. Pismene ponudbe na podružnico «Jutra» v Mariboru pod «Sigurno mesto 45». 33870

Kemičar
spreten in podjeten, z gotovino vsaj 100.000 Din se lahko udeleži pri dobro vpeljanem podjetju. — Pri ponudbi navesti specijalno stroko pod «Vodilno mesto» na Aloma Company, Ljubljana. 33873

Renomirano podjetje
prvovrstno uvedeno sprejme v svrho povečanja
družabnika
z minimalno gotovino Din 100.000. Ponudbe na Aloma Company, Ljubljana pod «Dobra udeležba 777». 33872

Dopisi

Ločeni obrtnik
v Ljubljani, 38 let star, želi resnega znanja z gospodično ali vdovo z malim premoženjem. Pismeno s polnim naslovom na oglasni oddelek «Jutra» pod šifro «Obrtnik 10.000». 33000-a

Osamljena
Radi pomanjkanja znanja želim tem potom v svrho korespondence znanja z gospodom, starim 45—60 let, ki ima stalno službo. — Pismene ponudbe na oglas. oddelek «Jutra» pod šifro «Sreča 45». 33889

Dva gospoda
želita resnega dopisovanja z dvema izobraženima gospodičnama v starosti od 18 do 23 let. Ponudbe na ogl. oddelek «Jutra» pod šifro «Ljubezen 24». 33882

Gospod
akademično naobražen, 27 let star, želi resnega znanja z naobraženo in simpatično gospodično ali mlado vdovo brez otrok. Dopise na oglasni oddelek «Jutra» pod «Lepa». 33850

Glasba

Salonski gramofon
z omaro in 35 ploščami ter daljnogled, vse skoraj novo, prodam za polovično ceno. Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 33925

Kolosalne novosti v gramofoniji
presegajo vse dosedanje. — Kovček-aparati, najnovejšega typa, Velikanska zaloga plošč. Samo v tvorniški zalogi A. Rasberger, Ljubljana Tavčarjeva 5. 231/II

Živali

Srnjaka
letošnjega, popolnoma udomačenega, prodam. Naslov v oglasnem oddelku «Jutra» 33348

Pes volčje pasme
se je zatekel. Naslov pri podružnici «Jutra» v Mariboru. 33933

Lovci, pozor!
1 dveletnega in 2 enoletna
istrijanska braka
čiste pasme, poceni proda Anton Gril, St. Vid nad Ljubljano. 33902

Pes
čistokrvni nemški ovčar (volčjak), mlad, izvrsten čuvaj, za dresirati, poceni naprodaj. Naslov v oglas. oddelku «Jutra». 34579

Razno

Miklavž
sprejema naročila za obiske po gostilnah in privatnih stanovanjih Dopise na ogl oddelek «Jutra» pod šifro «Auto-Miklavž». 33332

V dobro oskrbo
oddam 6 mesec starega zdravega dečka. Pismene ponudbe s navedbo hrane rine je poslati na oglasni oddelek «Jutra» pod šifro «Suho stanovanje». 33296

Kje je usmiljeno srce
kje je dobrotnik, ki bi hotel pomagati s posojilom ali darilom boljši družini iz nesreče Čaka ga brezmejna hvaležnost treh malih otročičev Eventuelna darila ali naslov dobrotnika, ki bi hotel pomagati, sprejme ogl oddelek «Jutra» pod šifro «Božiček prihaja». 33299

Kajenja se odvadiš!
Piši na oglasni oddelek «Jutra» pod «Nekadilec» in priloži 10 Din za navodila 33262

Dve gospodični
sprejmem na domačo hrano Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 33905

Abonente
sprejmem na dobro hrano v Kolodvorski ulici št. 11/I. 33901

Obširen vrt
za zelenjavo, tik ob Dolenjski cesti, zraven mitnice oddam v najem. Naslov pri tvrdki Ivan Perdan nasledniki v Ljubljani. 33884

Okraske in svečke
za božično drevo,
razglednice
božične, noveletne itd. na debelo in drobno po čudovito nizkih cenah pri
L. Pevalek,
Ljubljana, Židovska ulica. 11729-a

Vato
po 10, 14, 19, 28 in 40 Din; sprejmem jo v cufanje; — odeje, tudi svilene, v delo. Rožna ulica 19. 34969

Izgubljeno

Zelen moški klobuk
sem našel. Dobi se v Vel. Colnarski ulici 6. 33899

Zlato zapestno uro
sem izgubila. — Ker mi je ista drag spomin, prosim najditelja, da jo proti nagradi odda na policiji. 33885

Čevelj
sem zgubil od Šiške do Kolodvorske ulice. Pošten najditelj naj ga proti nagradi vrne v Kolodvorski ulici štev. 27 — Jeras. 33878

Pisarniški prostori
se oddajo v najem.
Kje, pove oglasni oddelek „Jutra".

Cvetličarna
PAVEL ŠIMENC
Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 33
priporoča se v napravo svežih in suhih vencev, šopkov, napisnih trakov, dekoracij po zelo zmernih cenah. — Sveže cvetje vsak dan.

Najlepše darilo za Miklavža in Božič
si boste najlažje izbrali med veliko zalogo jedilnega orodja, kuhinjske posode in opreme, britev, škarij, nožev itd. iz najboljšega jekla pri
„JEKLO", Ljubljana, Stari trg.

20% ceneje
vsa naročila po meri in popravila pri
Franz Szantner
Ljubljana, Šelenburgova ulica 1
prvovrstna specijalna izdelovalnica čevljev 283 a
za **občutljive** in **bolne** noge

NOVE Vreče RABLJENE
vse vrste ima vedno na zalogi ter jih prodaja po najnižjih cenah dobroznana tvrdka 190
MIRKO MLAKAR, Ljubljana, Krakovski nasip 14.
istotam se vedno kupujejo rabljene vreče.

V materijalu in izdelavi
neprekosljivi šivalni stroj
„KÖHLER"
dobivajo se po brezkonkurenčnih cenah **edino le z 10 letnim jamstvom** pri tvrdki
Ivan Auerhammer
LJUBLJANA, Kolodvorska ulica štev. 3
katere ima ta tvrdka vedno v najmodernejših opremah za rodbine, šivilje, krojače in čevljarje na zalogi.
Prodaja tudi na obroke 244

EMIL DOBRIČ, Ljubljana

Prešernova ul. 9. (poleg glavne pošte)

priporoča za **Miklavža** galanterijo, igrače, usnjate, nožarske in papirnate predmete pisalne potrebščine itd. — Raziglednice.

Solidno blago 1237 a **Zmerne cene**

Nazna nam slavnemu občinstvu in cenjenim odjemalcem, da sem izstopil iz družbe „Orient" tovarne barv, lakov in firneža, kot družabnik. Vodil bom, kot mnogoletni strokovnjak, trgovino z barvami in v to stroko spadajočimi predmeti na Miklošičevi cesti štev. 4. in skladišče, Vidovdanska c. št. 14.

Zahvaljujem se za dosedanjo naklonjenost in se priporočam za nadaljnje.

S spoštovanjem

Ivan Jančar.

6. XII. — 23 XII.

Za Miklavža in Božič

dobite primerna darila

odraslim in malim

v bogati izbiri in po najnižjih cenah pri staroznani, domači tvrdki

F. M. SCHMITT,

Ljubljana, Pred škofijo 2.

Knjigovodja

s popolno trgovsko naobrazbo absolvent kake trgovske šole, da samostojno v industrijskem podjetju, a eventualno v bančnistvu dobro zmožen vsi veščini, strojepisni, nemškega in eventualno tudi v italijanskem se s 1. januarjem 1927 sprejme. 1238

Ponudbe je poslati na upravo lista pod šifro „Zanesljiv 1927".

Snežne čevlje, švedske in ruske

dobite edinole pri tvrdki

M. TREBAR, Sv. Petra cesta 6,

kjer se sprejemajo tudi popravila. 1239

Poslovodja.

Trg. poslovodja z večletno prakso želi spremeniti mesto kot poslovodja ali skladiščnik. Prevzame tudi zastopstvo ali kaj sličnega. Želi v Mariboru ali bližnji okolici. Nastop s 1. januarjem. Cenj. ponudbe naj se pošljejo upravi „Jutra" pod „Poslovodja" 1233

Kino

dobro upeljan, v lepem, prometnem mestu Slovenije

se proda 1230

Ponudbe na upravo „Jutra" Maribor pod „Kino".

Preselitev.

DRAGOTIN ŠTRUCELJ

carinski posrednik

obvešča vse svoje cenj. komitente in prijatelje, da je preselil svojo pisarno iz poslopja bivšega »Balkana« v novo adaptirane lokale v hiši »Zadružne zveze«

Dunajska cesta štev. 38

ter se priporoča za nadaljno naklonjenost svojih dosedanjih in novih naročnikov.

Izvrševal bom kot doslej vestno, spretno in najceneje vse uvozne, izvozne in tranzitne carinske manipulacije, dajal informacije o carinskih, železniških in tarifnih zadevah ter izposloval reklamacije in prošnje za prost uvoz najuspešneje in najkulantneje.

Ljubljana, Dunajska cesta 38. Telefon 223

„LLOYD SABAUDO", GENOVA

Zastopstvo za Slovenijo LJUBLJANA Dunajska c. 38

Za Miklavža

najcenejši in najboljši

keksi

pri tvrdki

VILJEM BIZJAK

Gosposvetska cesta 7. Podružnica: Prešernova ul.

Pričeli smo z reklamnimi prodajami

za Miklavža in Božič

Vaše cenjene odjemalce bomo postregli v usnjarski stroki t. j. čevljih in ostalih usnjarskih izdelkih najbolje in najceneje. 1202

Vsi naši cenjeni odjemalci naj hranijo bloke in čitajo ta časopis v nedeljo. Kdor bo posestnik bloka z objavljeno številko, naj se zglasi pri nas, da mu oddamo nagrado. Nagrade obstojijo iz najkoristnejših predmetov.

CARL POLLAK, d. d.

tvornica usnja in usnjarskih izdelkov.

Detajlna prodaja

Ljubljana, Dunajska cesta 23, dvorišče.

Umivajte se samo z organskim milom PALMOLIVE, ki je s tajno mešanico napravljeno iz čistega palmovega in oljčnega olja brez mrvice loja

SAVON PALMOLIVE

Drazba.

Dne 7. decembra se vrši pri okrajnem sodišču v Črnomlju ob 11. uri javna dražba zemljišča vl. št. 3-2 k. o. Črnomelj, obsoječega iz hiše štev. 20 v mestu Črnomelj in pravoslovna parcela 585/b. Izklicna cena 200 D. Interesenti se vabijo, da svoje pravice naznanijo v zagovoritve v ostali kolonici.

Okrajno sodišče v Črnomlju.

oddelek I, dne 26. novembra 1926. 1237 a

SALAMO

prvovrstno novo vrsto popolnoma dozorelo

dobite povsod

Prva hrvatska tvornica salame, sušena mesa i masti

I. GAVRILOVIĆ SINOV d. d.

PETRINJA

Glavni zastop za Slovenijo

R. BUNC in DRUG

Ljubljana Center

XII. MGS

M.G.S 10 PETRINJA

SREČKE

DRŽAVNE RAZREDNE LOTERIJE

Žrebanje

I. RAZR. 13. KOLA

11. JANUARJA 1927

Cena 1/1 Din 100·— 1/2 „ 50·— 1/4 „ 25·—

Naročite takoj le proti glasom na poobl. odjemalcu

AL. R. PAVLOVIĆU

Obilićev Venac 35

BEOGRAD

Otomane, 1236 b

divane, madrace, pohištvo, mreže, žeme zlasti vse vrste perilo, odeje, moderne in tapetniške izdelke nudi

Rudolf Radovan, tapetnik

Kresijev trg 7 poleg Mestnega doma

Lama, volna in morska trava vedno v zalogi.

Priporočata se

dunajska kolonijalna in mesna delikatesa

T. Kunc

nasl. Ivan Kunc LJUBLJANA Gosposvetska c. 7

✝

Preminula je danes naša preljuba, blaga mama, gospa

BERTA ROHRMANN

roj. Scarla.

Pogreb nepozabne bo v četrtek, 2. decembra ob 4 pop. Maše zadušnice se bodo brale v farni cerkvi v Kranju.

V Kranju, dne 30 novembra 1926.

12 18 **Žalujoči ostali.**

Praktična Miklavževa darila 1315 a

kakor voln. vestje, voln. povišne kapice, pull-overje, otroške voln. obleke, vestje, svaterje, razne nogavice in vso manufakturno blago po najnižjih cenah dobite v

Šentpeterskem bazaru, Ljubljana, Kette-Murnova 8

Nit **razprodajamo** nit **odprodajamo** pa smo vendar še **najcenejši.**

Za **Miklavža** in **Božič** se Vam nudi priložnost nakup vsakovrstnega obočila.

Pridi, pogle in kupil bodeš!

FRAN DERENDA & CIE., Gradišče štev. 4.

POZOR!

Ni potrebno da nosite obledelo obleko, plašče, kostume i. t. d., kemična čistilnica

Jos. Reich, Ljubljana, Poljanski nasip 4-6

pobarva najlepše v različnih barvah

Sprejemališče: Selenburgova ulica 3

Postrežba točna Cene zmerne

Lepota in polnost lasi,

lasi ne izpadajo.
ni lusk na glavi.
ni srbenja kože na glavi
pri trajni porabi

Dr. Dralle-jeve

Brezove vode

Skladišče za preprodavce: „ISIS" D. D.

Oddelek „Georg Dralle" Zagreb, Palmotičeva ul. 66

Na zalogi celo in na veliko skladišče dvokoles, motorjev, otroških vozičkov, šivalnih strojev vsakovrstnih nadomestnih delov, pneumatike, osebno oddelek za popolno montažo motornih in moto kolesa, dvokoles, otroških vozičkov, šivalnih strojev itd. Prodaja na obroke — Ceniki franko. **„TRIBUNA"** A. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozičkov Ljubljana, Kolodvorska cesta 7.

Tvrdka

M. Stele & I. Pielick

Ljubljana, Šolski drevored - (Semenišče)

priporoča bogato zalogo vedno svežega

južnega in domačega sadja ter delikatnih prideklov.

Tvrdka dobavlja sveže **limone** in **pomarance** vedno direktno od producenta ter zamore vsled tega postreči cenj. odjemalcem vedno z garantiranim najboljšim blagom po brezkonkurenčnih cenah.

V dolgoletnem poslovanju posvečalo se je tvrdka stoprvič v trgovske tiste samo prvovrstnim izbranim inozemskim dobaviteljem ter eksportnim tvrdkam, kar to dejstvo samo, da dobavlja tvrdka vedno le prvovrstno blago ter more ista zagotovljeni cenj. odjemalcem na solidnejšo in natančnejšo postrežbo.

Izvršujejo se naročila tudi za **vagonske množine** ter se za sta računajo izjemno nizke cene.

Telef. 547 **Blagovolite se prepričati!** Telef. 547

Zahtevajte cenike. 2216 a

E 256/26
3

Dražbeni oklic.

Po zahtevanju upravitelja konkurzne mase Ange a Munih iz Vrhovega, dra Petra Jerebe po notarju v Radečah bo dne

15. decembra 1926 1226

dopoldne ob 10. uri

pri spodaj označeni sodnici, v izbi štev. 4 dražba nepremičnine pod vl. štev. 301 k. o. Vrhovo, hiša štev. 4 v Vrhovem, pritlična (za trgovino) z dvoriščem, čebelnjakom in ga ažo.

Nepremičnini, prodani na dražbi, je določena vrednost na 63 500 Din.

Najmanjši ponudek znaša 31.750 Din, pod tem zneskom se ne proda.

Okrajna sodnija v Radečah, oddel. I.

dne 24 novembra 1926.

Urejuje Franc Poč. Izdaja za Konzorcij »Jutra« Adolf Ribnikar. Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jezeršek. Za inseratni del je odgovoren Alojzij Novak. Vse v Ljubljani.